

แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวม
ในพื้นที่จังหวัดตาก

โดย

พลตรี สุภโชค ธีระชัย
รองแม่ทัพภาคที่ ๓
กองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๙
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย พล.ต.สุภโชค ธวัชพีระชัย **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๕๙

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ยังทำให้เกิดปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันการโยกย้ายถิ่น ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ แม้ว่าประเทศไทยจะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการลงทุนสร้างสถานประกอบการบริเวณชายแดน เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน แต่กลับปรากฏว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในเขตภายในประเทศก็ยังคงมีจำนวนมากอยู่ จังหวัดตากเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ติดชายแดน และมีการใช้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า

ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาของการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก ศึกษาบทบาทหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว แบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเอกสารและข้อมูลหัตถ์จากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจากกระทรวงแรงงาน กระทรวงกลาโหม กระทรวงพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง รวมทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แรงงาน ในด้านพื้นที่ศึกษาทุกอำเภอของจังหวัดตาก ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนอกเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของนโยบายการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลมีการเปิดโอกาสให้จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทย เพื่อยืนยันให้ทำงานในประเทศไทย เพื่อรอการพิสูจน์สัญชาติ ทำให้แรงงานต่างด้าวได้รับการควบคุมทางบัญชี แต่ก็สามารถเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนในได้ จึงทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ รัฐบาลจึงกำหนดให้นำมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มาบังคับใช้ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ เพื่อขออนุญาตทำงานได้ในลักษณะไป - กลับ แต่ในความเป็นจริงพบว่าราษฎรชาวเมียนมาส่วนใหญ่หรือร้อยละ ๙๕ เป็นแรงงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชั้นใน โดยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเมียวดี จึงไม่สามารถดำเนินการออกบัตรผ่านแดนได้

ในด้านของด้านสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบ เรื่อง การตรวจโรคและการประกันสุขภาพ โดยมีค่าใช้จ่ายในการตรวจโรคปีละ ๕๐๐ บาท โดยจะออกใบรับรองแพทย์ให้ ๔ ใบ โดยนายจ้างนำไปใช้ครั้งละ ๑ ใบ ต่อ ๓ เดือน รวมค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาตามมาตรา ๑๔ ในรอบ ๓ เดือน จำนวน ๑,๐๐๐ บาท แรงงานต่างด้าวที่เข้ามามักจะไม่มีเงินจ่ายให้ ทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวที่มีโรคประจำตัวและโรคระบาด

ปัญหาการข้ามนุษย์ด้านแรงงานปัจจัยที่ทำให้จังหวัดตากมีสถานการณ์การข้ามนุษย์ คือ เป็นเมืองต้นทางที่แรงงานโยกย้ายเข้ามาทำงาน เป็นเมืองทางผ่านที่กลุ่มขบวนการข้ามนุษย์นำเหยื่อ

จากสถานที่อื่นผ่านจังหวัดตากไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศหรือส่งต่อต่างประเทศ เป็นเมืองปลายทางที่ผู้ตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์จากที่อื่นถูกส่งเข้ามาแสวงประโยชน์ในพื้นที่ชายแดนด้านอำเภอแม่สอดไปยังสถานบริการ

ในส่วนของข้อเสนอแนะ ควรมีการปรับแก้ความตกลงระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา เพื่อให้ตอบเจตจำนง ผู้ที่ต้องการขอบัตรผ่านแดน (Border pass) เข้ามาขออนุญาตทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล เพื่อให้ครอบคลุมราษฎรชาวเมียนมาที่อยู่นอกเขตจังหวัดเมียวดี และการปรับปรุงระบบสาธารณสุขให้ผู้ประกอบการรายย่อยและเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ตามที่รัฐบาลต้องการ รวมถึงการบริการให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการ เช่น วัตถุอันตราย สารเคมีในแปลงเกษตร

คำนำ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก รวมทั้ง ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาวิเคราะห์เพื่อทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาของการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก ศึกษาบทบาทหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว แบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเอกสารและข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจาก กระทรวงแรงงาน กระทรวงกลาโหม กระทรวงพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง รวมทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แรงงาน ในด้านพื้นที่ศึกษาทุกอำเภอของจังหวัดตาก ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนอกเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทบทวนปัญหาและอุปสรรคทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก และกำหนดแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว แบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตากอย่างเหมาะสม เพื่อให้มีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนอย่างดีเยี่ยมมาโดยตลอด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในอนาคตสืบไป

พลตรี

(สุภโชค ธวัชพีระชัย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
คำจำกัดความ	๓
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
แนวคิดทฤษฎีการย้ายถิ่น	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ	15
การเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง	19
ปัญหาและผลกระทบของการอพยพโยกย้ายถิ่นในประเทศโดยรวม	24
ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามาในประเทศของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน	26
กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารแรงงานต่างด้าว	29
บทที่ ๓ สถานการณ์แรงงานต่างด้าวจังหวัดตาก	40
ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดตาก	40
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก	49
ยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวของประเทศไทย	53
บทที่ ๔ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวม	
ในเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก	82
การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ ในปัจจุบัน	82
การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ ที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป – กลับ	91
การตรวจสอบแรงงานต่างด้าว	93
การดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	94
ภารกิจสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง	98

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	110
สรุป	110
ข้อเสนอแนะ	111
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	113
ประวัติย่อผู้วิจัย	121

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒ - ๑ จำนวนแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย มาตรา ๑๓ ตามมติ ครม. ๓ สัญชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา) จำแนกตามงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานและประเภทกิจการ	18
๓ - ๑ จำนวนประชากรในจังหวัดตาก	๔๑
๓ - ๒ ตารางแสดงจำนวนชนเผ่าชาวเขา จังหวัดตากทั้ง ๖ เผ่า	41
๓ - ๓ ตารางแสดงการประกอบอาชีพของประชากรจังหวัดตาก	42
๓ - ๔ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ปี พ.ศ.๒๕๕๗ (เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก)	43
๓ - ๕ แสดงสินค้าส่งออกสูงสุด ๑๐ อันดับปี พ.ศ.๒๕๕๘ (ม.ค.๕๘ - ก.ค.๕๘)	44
๓ - ๖ แสดงสินค้านำเข้าสูงสุด ๑๐ อันดับ	45
๓ - ๗ แสดงการลงทุนภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดตากจำแนกตามหมวดอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดตาก และในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก	46
๔ - ๑ ผลการรายงานตัวขอรับบัตรใหม่และขออนุญาตทำงาน ตั้งแต่ ๑ เม.ย. - ๓๐ มิ.ย.๕๘	88
๔ - ๒ ผลการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในกิจการประมงทะเล ตั้งแต่ ๑ เม.ย. - ๓๐ มิ.ย.๕๘	90
๔- ๓ การตั้งข้อกล่าวหาตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒	109

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๓ - ๑ มูลค่าการค้ารวมของด่านชายแดนไทย –เมียนมา ปี ๒๕๕๗	44
๓ - ๒ โครงสร้างประชากรจังหวัดตาก ปี ๒๕๕๘	47
๓ - ๓ แสดงการผ่านแดนบริเวณจุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย – เมียนมา	48
๓ - ๔ แนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดน ณ ด่านแม่สอด	50
๔ - ๑ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ	85
๔ - ๒ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนศูนย์ OSS	86
๔ - ๓ แนวทางการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล	86
๔ - ๔ แนวทางการดำเนินการกับแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา	90
๓ - ๕ แนวทางการปฏิบัติในการตรวจสอบและดำเนินการกับแรงงานต่างด้าว สัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา	97
๓ - ๖ แนวทางในการปฏิบัติในการตรวจตราและประทับตราอนุญาตให้แก่ แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา	99
๓ - ๗ การควบคุมและแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง	99
๓ - ๘ ขั้นตอนการขออนุญาตจ้างแรงงาน	100

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นประเทศที่มีการลงทุนด้านต่าง ๆ มาก อีกทั้งนโยบายด้านการศึกษาที่ผ่านมาทำให้มีบัณฑิตจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวนมาก จนเกินความต้องการของตลาดแรงงาน

ภาคการผลิตของประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มที่มีเทคโนโลยีการผลิตในระดับกลาง โดยยังคงพึ่งพาการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม ที่อาศัยความได้เปรียบในการแข่งขันจากการใช้แรงงานค่าแรงต่ำเป็นหลัก ดังนั้นในช่วงเวลาประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา จึงเกิดการลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายแดนมากขึ้นทุกปี เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงาน ประกอบกับคนไทย ไม่นิยมทำงานในส่วนของแรงงานระดับล่าง และแรงงานในภาคส่วนที่คนไทยไม่นิยมทำ หรือเรียกว่า งาน 3D คือ งานอันตราย (Dengevous) งานสกปรก (Dirty) งานยากลำบาก (Difficult) ทำให้นายจ้าง/สถานประกอบการที่ขาดแคลนแรงงาน จึงมีความจำเป็นในการหาแรงงานมาทดแทนความขาดแคลนดังกล่าว

นอกจากนี้ความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ยังทำให้เกิดปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันการโยกย้ายถิ่น ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ แม้ว่าประเทศไทยจะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการลงทุนสร้างสถานประกอบการบริเวณชายแดน เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน และกำหนดนโยบายด้านแรงงานต่างด้าวสามสัญชาติมาโดยตลอด แต่กลับปรากฏว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในเขตภายในประเทศก็ยังคงมีจำนวนมากอยู่ อีกทั้งในห้วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทย ถูกจับตาจากสหรัฐอเมริกาในเรื่องการค้ามนุษย์ และเคยจัดลำดับให้ประเทศไทยอยู่ในระดับ ๓ (Tier 3) มาก่อน เพิ่งจะแก้ไขเป็นระดับ ๒ (Tier 2) ได้ไม่นาน สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ยังคงมีแรงงานต่างด้าวถูกใช้งานหนัก ในลักษณะบังคับ ชูเชื้อ

จังหวัดตากเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ติดชายแดน และมีการใช้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า เพื่อทำงานในพื้นที่มานานทั้งแรงงานภาคเกษตรและอุตสาหกรรม แต่จากการที่ผ่านมากฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อการทำถูกต้องกฎหมาย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตชายแดน ทำให้มีผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งยังคงใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่ และยังมีผลการปฏิบัติงานด้านการสกัดกั้น ยังคงพบว่ามี การนำพาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมายังพื้นที่ด้านในอยู่บ่อย ๆ

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) มีคำสั่งที่ ๗๒/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ไทยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียน และข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เห็นชอบให้จัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรกใน ๕ พื้นที่ชายแดน เพื่อให้ก้าวสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ ๑. อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ๒. อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ๓. จังหวัดตราด ๔. จังหวัดมุกดาหาร ๕. อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งสิ้นเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ หนึ่งในนั้นคือปัญหาด้านแรงงาน ซึ่งยังคงมีแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองไทยผิดกฎหมายในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก จึงได้มีการเสนอให้แก้ไขกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหายังคงไม่ถูกแก้ไขให้หมดไป

ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก โดยผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น สถานอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข ในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก
๒. เพื่อศึกษาบทบาทหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว
๓. เพื่อเสนอแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว แบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก

ขอบเขตการวิจัย

๑. ใช้ข้อมูลเอกสารและข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจาก กระทรวงแรงงาน กระทรวงกลาโหม กระทรวงพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แรงงาน
๒. ขอบเขตด้านพื้นที่ทุกอำเภอของจังหวัดตาก ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนอกเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

- เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยวิธีวิจัย ดังนี้
๑. ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อกฎหมาย ความตกลงระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมา อย่างละเอียดทุกขั้นตอนของการทำงานของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า
  ๒. การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการเสวนากลุ่มของผู้เกี่ยวข้อง/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. เพื่อทราบสภาพปัญหาของการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก
๒. เพื่อทราบบทบาทหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว
๓. เพื่อทราบแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว แบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก

คำจำกัดความ

แรงงานต่างด้าว	หมายถึง	บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ในช่วงเวลาหนึ่งทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย
แรงงานข้ามชาติ	หมายถึง	บุคคลผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย
แรงงานต่างด้าว	หมายถึง	บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และกำหนดไว้ว่าคนต่างด้าวจะทำงานได้เมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีมอบหมายเท่านั้น
ผู้หลบหนีเข้าเมือง	หมายถึง	บุคคลต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาสู่ประเทศไทยและอาศัยอยู่โดยผิดกฎหมาย
แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย	หมายถึง	ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และอยู่ในประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อถูกจับกุมหรือมารายงานตัวกับเจ้าหน้าที่แล้วได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นชั่วคราว และระหว่างการรอส่งกลับ ผู้ประกอบการสามารถมาประกันตัวออกไปทำงานได้
แรงงานเถื่อน	หมายถึง	คนต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาโดยผิดกฎหมาย และเข้ามาอยู่ประเทศไทยโดยไม่รับอนุญาต ซึ่งยังหลบหนีอยู่ไม่มารายงานตัวและมีการลักลอบทำงานโดยผิดกฎหมายด้วย
แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกกฎหมาย	หมายถึง	คนต่างด้าวซึ่งมีเอกสารที่รัฐบาลของประเทศตนรับรองได้แก่ หนังสือเดินทาง(Pass port) หรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง ได้แก่ หนังสือเดินทางชั่วคราว (Temporary Passport) หรือเอกสารรับรองบุคคล (Certificate OF Identity) และมีการตรวจลงตรา (Visa) โดยสถานทูตหรือกงสุลไทยต้นทางนั้นๆ เมื่อเดินทางเข้ามาในประเทศไทยแล้ว จะต้องได้รับการประทับตราระยะเวลาให้อยู่ใน

One Stop Service

หมายถึง

ราชอาณาจักร ประเภทชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) ลงในหนังสือเดินทาง (Passport) หรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเมื่อประสงค์จะทำงานต้องขออนุญาตทำงานกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว สำนักงาน หรือสถานที่ที่หน่วยงานราชการหลายหน่วยงานรวมตัวกันใช้เป็นจุดให้บริการประชาชน เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมในพื้นที่ จว.ตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

๑. แนวคิดทฤษฎีการย้ายถิ่น (Thory Migration)
๒. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ
๓. การเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง
๔. ปัญหาและผลกระทบของการอพยพโยกย้ายถิ่นในประเทศโดยรวม
๕. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามาในประเทศของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน
๖. กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารแรงงานต่างด้าว

แนวคิดทฤษฎีการย้ายถิ่น (Thory Migration)

๑. ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Ernest Georg Revenstien ได้เสนอกฎแห่งการย้ายถิ่น (The Laws of Migration) ตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๘๘๕ มีสาระสำคัญดังนี้คือ

- ๑.๑ กระแสการย้ายถิ่นหลักแต่ละรายจะมีกระแสการย้ายถิ่นย้อนกลับชดเชยเสมอ
- ๑.๒ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองมีโอกาสที่จะย้ายถิ่นน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท
- ๑.๓ ผู้หญิงจะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ชายในระยะทางไกล ๆ
- ๑.๔ เมื่อมีการพัฒนาทางเทคโนโลยี และการพัฒนาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัย

ให้เกิดการย้ายถิ่น

๑.๕ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่น ทฤษฎีนี้เห็นว่าการย้ายถิ่นเกิดขึ้นเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ส่วนใหญ่ในการย้ายในพื้นที่ยากจนไปสู่พื้นที่ที่ให้โอกาสทางเศรษฐกิจที่จะทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Everett S. Lee (Theory of Migration) ได้พัฒนาทฤษฎีการย้ายถิ่นของตน ตามแนวความคิดของ Revenstien โดยมีสาระดังนี้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นมีอยู่ ๔ ปัจจัยคือ

๑. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่แหล่งต้นทาง
๒. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของถิ่นปลายทาง
๓. อุปสรรคที่แทรกอยู่ระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง
๔. ปัจจัยส่วนบุคคล

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Lee เป็นแนวคิดรวม ๆ ที่อธิบายปรากฏการณ์ด้านการย้ายถิ่นโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูดที่นำมาสู่การย้ายถิ่น

ต่อมา Todaro ได้พัฒนาแนวคิดนี้เพิ่มเติมโดยนำปัจจัยด้านความหลากหลายในคุณภาพแรงงานจากชนบทเข้ามาพิจารณาโอกาสที่แรงงานจากชนบทจะถูกเลือกเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมไม่เท่ากัน เพราะขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนมนุษย์หลายประการ เช่น อายุ การศึกษา และประสบการณ์ เป็นต้น

ส่วน Brown & Moore ได้เสนอแนวคิดเรื่อง “Place Utility” ซึ่งให้ความสำคัญกับระดับความพอใจ หรือไม่พอใจของบุคคล หรือครอบครัว ต่ออรรถประโยชน์ในสถานที่หนึ่ง ๆ หากไม่พอใจก็จะมีกรย้ายถิ่นเกิดขึ้น การย้ายถิ่นจึงเป็นการปรับตัวเพื่อหาความพอใจในอรรถประโยชน์จากพื้นที่นั่นเอง

ทฤษฎีนี้อธิบายการย้ายถิ่นโดยใช้ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาประชากร กล่าวคือ การย้ายถิ่นขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่จะได้รับผลจากการมีพฤติกรรมย้ายถิ่นที่เกิดขึ้นซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการ คือ คุณค่ากับเป้าหมายซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล เช่น ความมั่งคั่งทางสังคม ความสะดวกสบาย ความเป็นตัวของตัวเอง หากปัจจัยทั้ง ๒ ประการนี้มีระดับสูง โอกาสที่บุคคลจะย้ายถิ่นก็จะมีมาก การย้ายถิ่นในลักษณะนี้จะเป็นพฤติกรรมที่เรียกว่า “Instrumental Behavior” ที่จะนำบุคคลไปสู่สิ่งที่ตนประสงค์

ประเภทของการย้ายถิ่น

๑. ย้ายถิ่นเข้า (Immigration) เป็นการย้ายเข้าไปอยู่ในพื้นที่ปลายทางโดยการข้ามเขตแดนจากบางจุดภายนอกพื้นที่นั้น หากย้ายเข้ามาจากภายนอกประเทศอาจแยกเรียกว่าเป็น “คนเข้าเมือง” (Immigrant)

๒. ย้ายถิ่นออก (Emigration) เป็นการย้ายออกจากพื้นที่ต้นทางข้ามเขตแดนไปยังพื้นที่ปลายทาง ถ้าย้ายออกนอกประเทศอาจแยกเรียกให้แตกต่างจากผู้ย้ายถิ่นภายในประเทศว่า “คนออกเมือง” (Emigrant)

๓. การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) เป็นการย้ายถิ่นระหว่างประเทศจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศอื่น เป็นการย้ายข้ามเขตประเทศซึ่งอาจจะเป็นการย้ายไปอยู่อย่างถาวรหรือแบบชั่วคราว

๔. การย้ายถิ่นภายในประเทศ (Internal Migration) เป็นการย้ายถิ่นภายใน อาณาเขตประเทศ และเป็นการย้ายถิ่นระหว่างอาณาเขตระดับย่อย ซึ่งอาณาเขตระดับย่อยอาจจะเป็น ตำบล อำเภอ จังหวัด จนถึงระดับภาค

สาเหตุของการย้ายถิ่น

๑. ปัจจัยผลัก (Push Factors)

ด้านเศรษฐกิจ เช่น การว่างงาน ค่าครองชีพ

ด้านสังคมวิทยา เช่น คุณภาพชีวิต ปัญหาอาชญากรรม ความหนาแน่นของประชากร

ด้านคุณภาพของการบริการทางสังคม เช่น การศึกษา

๒. ปัจจัยดึง (Pull Factors)

ด้านเศรษฐกิจ เช่น มีที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น ความสะดวกในด้านการศึกษาหาความรู้

ด้านกายภาพ เช่น สภาพภูมิอากาศดี

องค์ประกอบของการย้ายถิ่น

R. P. Shaw ได้เสนอว่า การย้ายถิ่นจะมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ดังนี้

๑. การย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอายุ กล่าวคือสัดส่วนของกายย้ายถิ่นจะลดลงหรือประชากรมีอายุเพิ่มขึ้น ช่วงอายุที่มีการย้ายถิ่นมากจะอยู่ระหว่าง ๒๐ - ๒๙ ปี
๒. เพศชายและเพศหญิงมีสัดส่วนของการย้ายถิ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
๓. ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่น คือ คนที่มีการศึกษามากจะมีการย้ายถิ่นมาก
๔. กลุ่มอาชีพนักบริหารและผู้เชี่ยวชาญจะมีการย้ายถิ่นมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ และกลุ่มอาชีพแรงงานที่มีฝีมือจะมีการย้ายถิ่นในระยะทางที่ไกลกว่ากลุ่มอาชีพอื่น
๕. คนที่อาศัยอยู่บ้านเช่าจะมีการย้ายถิ่นมากกว่าคนที่มีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง
๖. การเคลื่อนที่ในการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านอาชีพมากกว่าตัวแปรด้านวงจรชีวิต
๗. ระยะทางเป็นปัจจัยต่อต้านการย้ายถิ่น แต่โดยทั่วไปคนจะมีการย้ายถิ่นไปอยู่ในที่ต่าง ๆ ตั้งแต่ ๒ แห่งเป็นต้นไป มากกว่าจะไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ใดที่หนึ่งเพียงแห่งเดียวเท่านั้น
๘. การย้ายถิ่นของประชากรมักจะเป็นการย้ายถิ่นจากเมืองเล็ก ๆ ไปเมืองที่ใหญ่กว่าหรือจากใจกลางเมืองออกไปอยู่ชานเมือง
๙. การพัฒนาทางสังคมจากสังคมชนบทที่มีพื้นฐานทางเกษตรกรรมไปเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อันเป็นผลทำให้เกิดความแตกต่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ และการไม่มีงานทำ ระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ จะมีอิทธิพลทำให้เกิดการย้ายถิ่น
๑๐. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการเกิดการเติบโตอย่างรวดเร็วของศูนย์กลางเมืองจะเป็นผลทำให้เกิดการย้ายถิ่นเป็นอย่างมากระหว่างชนบทกับเมือง
๑๑. การตัดสินใจของแต่ละบุคคลในการย้ายถิ่นจะได้รับอิทธิพลมาจากอาชีพ และเศรษฐกิจ
๑๒. การย้ายถิ่นจะมีความสัมพันธ์กับการย้ายงาน การเปลี่ยนอาชีพ การย้ายสถานศึกษา
๑๓. การย้ายถิ่นจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยตั้งที่ทำให้เกิดรายได้ที่สูงขึ้นในที่แห่งใหม่ มากกว่าปัจจัยผลักดันที่คาดว่าจะมีรายได้ลดลงในการทำงานในที่แห่งเดิม
๑๔. คนที่ไม่มีงานทำจะมีการย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่มีงานทำ
๑๕. การย้ายถิ่นระหว่างพื้นที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา
๑๖. การย้ายถิ่นไม่สามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีเหตุผลว่าเป็นการแสวงหาผลตอบแทนสูงสุดมากกว่าค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องใช้
๑๗. ผู้ย้ายถิ่นที่ค่านึงค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนที่เกิดจากการย้ายถิ่นจะมีความสัมพันธ์กับการศึกษาและข่าวสารที่เข้าจะได้รับจากที่แห่งใหม่ที่เข้าจะย้ายเข้าไปอยู่

๑๘. หากบุคคลมีสภาพความเป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามที่เขาคาดหวังไว้เขาเหล่านั้นก็จะย้ายถิ่นไปอยู่ในที่แห่งใหม่

๑๙. การย้ายถิ่นของคนสามารถจำแนกได้เป็น ๓ ระดับ คือ

กลุ่มที่ย้ายถิ่นเป็นประจำ

กลุ่มที่ย้ายถิ่นปานกลาง

กลุ่มที่ย้ายถิ่นน้อย

ไม่ย้ายถิ่นเลย

๒๐. บุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน จะมีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นออกไปอยู่ที่อื่นน้อยกว่าบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นในระยะสั้น ๆ

การย้ายถิ่นโดยสมัครใจมีปัจจัยที่สำคัญอยู่ด้วยกัน ๔ ประการ ดังนี้

๑. ปัจจัยผลักดันที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับกรย้ายถิ่นออก เช่น ความล้มเหลวในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากขาดแคลนน้ำหรืออุปกรณ์อื่น ๆ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง ซึ่งจะสัมพันธ์กับการว่างงานในชนบททำให้ต้องมีการย้ายถิ่นเข้าสู่เมือง

๒. ปัจจัยซึ่งจะสัมพันธ์กับพื้นที่ที่ผู้ย้ายถิ่นจะย้ายเข้าไปอยู่ใหม่ เช่น มีสภาพการมีงานทำที่ดีกว่าเป็นสิ่งล่อใจ เป็นต้น

๓. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการย้ายถิ่นในแง่ที่ทำให้ช่วงเวลาในการย้ายถิ่นต้องล่าช้าออกไปหรืออาจไม่เกิดขึ้นเลย เช่น การขาดปัจจัยค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและอาหาร ซึ่งต้องใช้จ่ายในระหว่างการย้ายถิ่น ตลอดจนข่าวสารของสถานที่ปลายทางที่ผู้ย้ายถิ่นจะย้ายไปว่ามีสภาพอย่างไร

๔. การย้ายที่มีสาเหตุจากเหตุผลส่วนตัว เช่น ย้ายตามครอบครัว

๒. ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Everett S.Lee (Theory Migration)

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Everett S.Lee (Lee, 1966) เป็นแนวคิดรวม ๆ ที่อธิบายปรากฏการณ์การย้ายถิ่นโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่นำมาสู่การย้ายถิ่น Lee ได้เขียนทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นขึ้นจากการวิเคราะห์ถึงขนาด (Volume) กระแส (Stream) การไหลทวนกระแส (Counter Stream) ของการย้ายถิ่น และคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น นอกจากนี้ Lee ได้ให้ความหมายการย้ายถิ่นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยอย่างถาวร หรือกึ่งถาวร ซึ่งไม่ว่าจะเป็นในลักษณะใดการเคลื่อนไหว เกี่ยวกับการย้ายถิ่นจะเกี่ยวข้องกับจุดเริ่มต้น (Origin) จุดปลายทาง (Destination) และอุปสรรคต่าง ๆ ที่กั้นขวางอยู่ระหว่างต้นทางกับปลายทาง (An Intervening Sets of Obstacles) Lee ขยายความทฤษฎีของเขาว่า พื้นที่ต้นทางและปลายทางมักจะมีแรงบวก (Positive Force) หรือปัจจัยดึง (Pull) ที่ดึงดูดประชากรมิให้ย้ายถิ่นไปที่อื่น ในขณะที่เดียวกันก็จะมีแรงลบ (Negative Force) หรือปัจจัยผลัก (Push) ที่ผลักดันให้ประชากรย้ายถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม ผลรวมของแรงเหล่านี้จะมากหรือน้อยจะผันแปรตามบุคลิกภาพ (Personality) และคุณสมบัติส่วนบุคคลได้แก่ อายุ (Age) เพศ (Sex) ระดับการศึกษา (Education) ระดับความชำนาญ (Skill) เชื้อชาติ/ เผ่าพันธุ์ (Ethnic or Tribal Groups) คุณสมบัติอื่น ๆ ของประชากรที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพย้ายถิ่นในทัศนะของ Lee มี ๔ ประการ ประกอบด้วย

๒.๑ ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้นทาง (Origin) มีสาเหตุมาจากการผลักดันเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นออกจากถิ่นที่อยู่เดิมหรือถิ่นต้นทาง เนื่องจากความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกรขาดแคลนน้ำและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการทำการเกษตรทำให้ต้องย้ายออกจากชนบทเข้าสู่เมือง

๒.๒ ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ปลายทาง (Destination) มีสาเหตุมาจากการดึงดูด ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการย้ายเข้า ในลักษณะที่ดึงดูดใจให้ประชากรย้ายเข้าไปยังถิ่นที่อยู่ใหม่ เช่น การมีสภาพการทำงานที่ดีกว่าเดิม

๒.๓ อุปสรรคทั้งหลายกั้นขวางอยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและปลายทาง (Intervening Sets of Obstacles) อันอาจเป็นผลให้การย้ายถิ่นไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือเกิดขึ้นช้าลง ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหารที่ต้องจ่ายระหว่างการย้ายถิ่น

๒.๔ ปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันทั้ง อายุ เพศ การศึกษา และอื่น ๆ ในทัศนะของ Lee การย้ายถิ่นเกิดขึ้นได้เพียงเพราะเหตุผลส่วนตัว ซึ่งมักจะเป็นกรณีการย้ายถิ่นติดตามครอบครัว หรือการย้ายถิ่นเพื่อเผชิญโชคในแหล่งใหม่ (Lee, 1996:76)

นอกจากนี้ ทัศนะของ Lee ดังกล่าว ยังสะท้อนให้เห็นว่า การย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นเมื่อมีการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แล้วเปรียบเทียบผลดีที่จะได้รับกับผลเสียที่จะเกิดขึ้น ถ้าผลดี (Benefits) มากกว่าผลเสียหรือต้นทุน (Costs) แล้ว เขาก็จะตัดสินใจย้ายถิ่น

Lee ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดัน (Pull and Push Theory) ขึ้นมาเพื่ออธิบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่น ต่อมาได้มีนักเศรษฐศาสตร์กลุ่ม Neo - Classic เช่น E.G. Ravenstein ได้พัฒนาสานต่อแนวคิดของ Lee ผลงานของ Ravenstein ในปี ๑๙๖๗ ซึ่งจัดเป็นแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์แนวใหม่เกี่ยวกับดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ (The Neo - Classic Economic Equilibrium Perspective) ซึ่งพิจารณาว่า การย้ายถิ่น เกิดมาจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นของแรงงาน โดยปัจจัยที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่น ได้แก่ ความยากจน การขาดแคลนที่ดิน การมีประชากรมากเกินไปของประเทศต้นทาง ส่วนปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่น ได้แก่ โอกาสในการแสวงหางานทำที่ดีกว่า (Better Job Opportunity) ค่าจ้างและความทันสมัยของประเทศปลายทาง (Ravenstein, 1967:60)

ทฤษฎีปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันการย้ายถิ่น สามารถที่จะสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นสำหรับแต่ละด้านได้ ดังนี้

๑. ปัจจัยผลักดัน ของประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายหรือย้ายออก สิ่งที่เป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากประเทศถิ่นต้นทาง กล่าวโดยทั่วไปประกอบด้วย

๑.๑ ภาวะการว่างงานและการจ้างงานในระดับต่ำ (Unemployment and Underemployment) ภาวะการจ้างงานในระดับต่ำของประเทศใดที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีปริมาณของกำลังแรงงานมากเกินไปความสามารถรองรับการจ้างงานภายในประเทศนั้น อันส่งผลให้แรงงานส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถหางานทำได้ต้องกลายเป็นผู้ว่างงาน ในขณะที่แรงงานอีกบางส่วนก็ไม่สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพ ทำให้การใช้กำลังแรงงานไม่เกิดประสิทธิภาพต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าหากระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถก่อให้เกิดการจ้างงานได้

เพียงพอกำลังแรงงาน แรงงานมักมีแนวโน้มที่จะอพยพหรือย้ายถิ่นไปทำงานยังแหล่งจ้างงานอื่น โดยเฉพาะตลาดแรงงานในต่างประเทศ

๑.๒ ระดับค่าจ้างหรืออัตราเงินเดือนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ หากคนงานได้รับค่าจ้างหรือผลตอบแทนจากการทำงานต่ำกว่าแรงงานในสาขาอาชีพเดียวกันที่ทำงานในต่างประเทศหรือเกิดช่วงห่างทางรายได้จากการประกอบอาชีพเปรียบเทียบมาก แรงงานเหล่านี้มักมีแนวโน้มที่เคลื่อนย้ายออก เพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงานซึ่งมีผลตอบแทนที่สูงกว่า

๑.๓ การขาดสิ่งจูงใจสำหรับความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพแรงงานที่มีความรู้ความชำนาญ หรือมีทักษะในการประกอบอาชีพสูง และมองไม่เห็นความก้าวหน้าจากการประกอบอาชีพในถิ่นต้นทาง มักเกิดความประสงค์ที่จะเคลื่อนย้ายไปทำงานยังประเทศหรือถิ่นปลายทางที่มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพมากกว่า

๑.๔ นโยบายกำลังคน(Manpower Policy) ที่ไม่เหมาะสม การวางแผนการพัฒนากำลังที่ไม่เหมาะสมของประเทศถิ่นต้นทางเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้แรงงานเกิดการอพยพย้ายถิ่น โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่ด้อยพัฒนา ซึ่งมักเกิดขึ้นในลักษณะของความไม่สมดุลของกำลังคนสำหรับตลาดแรงงาน โดยในบางกิจการมีปริมาณกำลังแรงงาน เกินกว่าความจำเป็น ในขณะที่บางกิจการขาดแคลนแรงงานในปริมาณที่สูง นอกจากนี้ การขาดโอกาสในการได้รับการฝึกอบรมทางอาชีพยังเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่เสริมแรงปัจจัยผลักดันด้านนี้ด้วย

๑.๕ ปัจจัยทางด้านสังคมและการเมือง (Socio-Politics Factors) แรงงานอาจมีความต้องการย้ายถิ่น เนื่องมาจากความยากลำบากในการดำรงชีวิต อันเกิดมาจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองหรือความขัดแย้งทางสังคมของประเทศถิ่นต้นทาง เช่น การกีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา การแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ หรือความแตกต่างในความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น

๒. ปัจจัยดึงดูด ในประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายหรือย้ายถิ่นเข้า

๒.๑ ระดับค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าประเทศถิ่นต้นทาง โดยเฉพาะความแตกต่างของระดับค่าจ้างหรือเงินเดือน รวมทั้งผลประโยชน์ตอบแทนประการอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในสาขาอาชีพเดียวกันกับประเทศถิ่นปลายทาง

๒.๒ การขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพในประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หากมีการเผยแพร่ความต้องการแรงงานของประเทศเหล่านี้แล้วพบว่า มักจะเป็นแรงดึงดูดต่อแรงงานในการย้ายถิ่น

๒.๓ โอกาสความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

๒.๔ ปัจจัยทางสังคมและการเมืองภายในประเทศถิ่นปลายทาง สิ่งดึงดูดทางสังคมและการเมืองให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าประเทศถิ่นต้นทางที่สำคัญประการหนึ่งนอกเหนือจากบริบททางเศรษฐกิจ ได้แก่ การปราศจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองหรือความขัดแย้งทางสังคมของประเทศถิ่นปลายทาง เช่น การกีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา การแบ่งแยกชนชั้นวรรณะหรือความแตกต่างในความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

๓.๑ การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) หมายถึง การเคลื่อนย้ายของประชากรจำนวนมากข้ามพรมแดนจากประเทศที่ตนเป็นพลเมืองหรือพำนักอยู่ไปยังประเทศอื่น เพื่อดำรงชีวิตเป็นเวลายาวนาน เพื่อกระทำกิจกรรมที่ได้รับค่าตอบแทน โดยปกติหลักสากลจะกำหนดว่าการดำรงชีวิตในอีกที่หนึ่งเป็นเวลานาน ๑ ปี นับเป็นการย้ายถิ่น^๑

---

^๑ สุภางค์ ฉันทวานิช และคณะ. รายงานการวิจัยเบื้องต้น เรื่อง การย้ายถิ่นของผู้หญิงไทยในเยอรมนี : สภาพชีวิตความเป็นอยู่และผลกระทบในประเทศไทยและเยอรมนี. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑) : ๖ - ๑๕

อย่างไรก็ตามผู้ย้ายถิ่นจำนวนหนึ่งสามารถกลายเป็นผู้ต้องถิ่นฐานได้เมื่อเขาตัดสินใจพักหลักใช้ชีวิตในประเทศที่เข้าไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตที่นั่นเป็นส่วนใหญ่

การย้ายถิ่นอาจจำแนกออกได้ตามสาเหตุเป็น ๒ ชนิด ได้แก่ การย้ายถิ่นที่มีสาเหตุจากภัยธรรมชาติ (Natural Disaster) และการย้ายถิ่นที่มีสาเหตุจากภัยที่เกิดจากการกระทำหรือจากน้ำมือของมนุษย์ และการย้ายแบบหนึ่ง คือ การย้ายถิ่นแบบผู้ที่ย้ายถิ่นสมัครใจย้ายถิ่นเอง (Volunteer Migration) กับ การย้ายถิ่นแบบที่ถูกบังคับให้ย้ายถิ่น (Forced Migration) ซึ่งได้แก่ การลี้ภัย (Refugee)

กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ NeoClassic อธิบายว่า มนุษย์ตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ผู้ย้ายถิ่นจึงเป็นผู้ย้ายถิ่นทางเศรษฐกิจ ปัจจัยดึงดูดที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์ย้ายถิ่น ได้แก่ ค่าจ้างที่สูงขึ้นและโอกาสการได้งานทำ นอกจากนี้อัตราค่าจ้างแล้ว ยังได้เสนอว่าการเลือกเดินทางไปประเทศใดขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ของประเทศต้นทาง และ GNP ของประเทศผู้รับแรงงานอีกด้วย ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อกรย้ายถิ่นเพื่อทำงานยังรวมถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางและประเภทของงานที่จะทำ

นักเศรษฐศาสตร์ซึ่งเล็งเห็นอิทธิพลของโครงสร้างเศรษฐศาสตร์ที่มีผลต่อการย้ายถิ่นได้เสนอสาเหตุระดับโครงสร้างว่าสาเหตุหนึ่ง คือ ปัจจัยดึงดูดจากสภาพเศรษฐกิจในประเทศผู้รับของผู้ย้ายถิ่น สภาพเศรษฐกิจในประเทศผู้รับที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสูงจะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างตลาดแรงงานระดับปฐม ซึ่งเป็นระดับที่มีความก้าวหน้ามาก และยังเป็นลักษณะงานวิชาชีพที่ต้องการทักษะสูง มีค่าตอบแทน และเป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรงกาย ในขณะที่เดียวกันก็มีโครงสร้างตลาดแรงงานระดับทุติยะ ซึ่งเป็นตลาดแรงงานระดับรอง เป็นงานที่ไม่ใช้งานวิชาชีพ เน้นการใช้ทักษะทางร่างกายและการใช้แรงกายมีค่าแรงต่ำกว่า เป็นงานที่เรียกว่า 3Ds คือ งานสกปรก (Dirty) งานเสี่ยง (Dangerous) และงานยากลำบาก (Difficult) ในสังคมดังกล่าวประชากรของประเทศจะพยายามพัฒนาตนเองเข้าไปมีตำแหน่งงานในตลาดระดับปฐม ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานที่จะเข้าทำงานในตลาดแรงงานระดับทุติยะ ระบบทุนนิยมได้ทำให้ตลาดแรงงานในสังคมทุนนิยมพัฒนาขึ้นมาเป็นตลาดที่มีโครงสร้างสองระดับเช่นนี้ เมื่อประเทศทุนนิยมเติบโตจนมีสภาพเศรษฐกิจดังกล่าว จะเกิดสภาวะเป็นปัจจัยดึงดูดให้แรงงานจากประเทศที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจช้ากว่าย้ายเข้ามาเพื่อแสวงหาตำแหน่งงานที่มีความขาดแคลนแรงงานในระบบทุติยะ แรงงานต่างชาติจึงมักเข้าไปทำงานที่พลเมืองของประเทศนั้นไม่ต้องการซึ่งได้แก่ 3Ds นั้นเอง และจากสภาพโลกาวิวัฒน์ (Globalization) ซึ่งเชื่อมโยงเศรษฐกิจของยุโรป อเมริกา ตะวันออกกลาง และเอเชียแปซิฟิกเข้าด้วยกัน ทำให้ทิศทางกำหนดการเคลื่อนย้ายของแรงงานย้ายถิ่นจะย้ายถิ่นจากประเทศต้นทางไปยังประเทศผู้รับแรงงาน (Host Country) ที่เป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจและข้อมูลข่าวสารของโลก และการเกิดขึ้นของระบบโลก (World System) ทำให้เมืองและประเทศบางแห่งเติบโตขึ้นเป็นศูนย์กลาง (Core) ของทุนนิยมโลกที่เรียกว่า “Global City” สภาวะเศรษฐกิจของเมืองและประเทศเหล่านี้จะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสองระบบที่มีความต้องการแรงงานต่างชาติเข้าไปทำงานในระบบตลาดแรงงานในระดับทุติยะ เพราะพลเมืองของตนต้องการทำงานอยู่ในตลาดแรงงานระดับปฐมหมดแล้ว แรงงานต่างชาติจากประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจช้ากว่าเป็นประเทศชาย

ขอบ (Peripheral) ที่จะเคลื่อนย้ายเข้าไปสู่ตำแหน่งงานในประเทศศูนย์กลางทุนนิยม อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายที่ทำได้ก็โดยการมีเส้นทางคมนาคมขนส่ง และจากการที่ Global City ดึงดูดแรงงานต่างชาติเข้าไปจนเกิดปัญหาการลักลอบเข้าเมืองอย่างหนัก รัฐบาลของเมืองใหญ่เหล่านี้จึงได้พยายามผลักดันนโยบายการลงทุนด้านการผลิตในประเทศชายขอบทุนนิยมแทน

นักสังคมวิทยาพยายามพิจารณาปรากฏการณ์การย้ายถิ่นข้ามประเทศในแง่มุมที่ต่างไปจากนักเศรษฐศาสตร์ นักสังคมวิทยาพิจารณาว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นของระบบการย้ายถิ่น (Migration System) โดยเห็นว่าการย้ายถิ่นเป็นระบบที่ครอบคลุมปัจจัยทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ระบบการย้ายถิ่นยังหมายถึง การเริ่มตั้งแต่การตัดสินใจเดินทางออกนอกประเทศต้นทางไปยังประเทศผู้รับ โดยผ่านเครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นในประเทศต้นทาง เครือข่ายของการอำนวยความสะดวกระหว่างการย้ายถิ่น และเครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นและผู้ว่าจ้างย้ายถิ่นในประเทศผู้รับกระบวนการย้ายถิ่นแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ได้แก่ การตัดสินใจย้ายถิ่น ตัวแปรในขั้นนี้จะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับสาเหตุของการย้ายถิ่น สาเหตุสำคัญขั้นนี้ ได้แก่ ตัวแปรในระบบย่อยด้านเศรษฐกิจ อันได้แก่ ความต้อโอกาสทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น กล่าวคือ การไม่มีสิทธิครอบครองที่ดินหรือปัจจัยการผลิตอื่น ๆ และการว่างงานในประเทศต้นทาง การได้ค่าแรงงานที่สูงกว่าและการได้ทำงานในประเทศปลายทาง ตัวแปรทางด้านการเมือง ได้แก่ ความสัมพันธ์ดั้งเดิมหรือความสัมพันธ์ที่ประเทศต้นทางกับประเทศผู้รับมีต่อกัน เช่น การเคยเป็นอาณานิคม การเคยรับผู้ย้ายถิ่นเข้าไปพำนักในอดีต อาชีพที่มีความขาดแคลนแรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงาน 3Ds ในตลาดแรงงานระดับทุติยะ ส่วนตัวแปรระบบย่อยด้านสังคม ได้แก่ การถูกชักนำโดยคนรู้จักให้ย้ายถิ่น การร่วมกันตัดสินใจของคนในครอบครัว เครือญาติ และท้องถิ่นเดียวกัน และการหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการย้ายถิ่นจากตัวแปรด้านวัฒนธรรม คือ ค่านิยมที่ต้องการเดินทางโดยเฉพาะวัยหนุ่มสาวซึ่งอยู่ในวัยแรงงาน ที่จะย้ายถิ่นไปหางานในต่างประเทศที่เรียกกันว่าไป “ขุดทอง” จนทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่เรียกว่า วัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น (Culture of Migration) ขณะเดียวกันระบบย่อยสุดท้ายคือ ระบบกฎหมาย ตัวแปรสำคัญในเรื่องนี้ คือ กฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศต้นทางที่ส่งเสริมให้พลเมืองย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศ ไม่กีดกันหรือมีนโยบายกีดกันการส่งออกแรงงาน

ขั้นตอนที่ ๒ ระหว่างการย้ายถิ่น คือ กระบวนการย้ายถิ่นสำหรับการเดินทาง อันประกอบด้วยค่าเดินทาง ค่านายหน้า และเงินค่าหัวที่ผู้ย้ายถิ่นจะต้องจ่ายให้แก่ผู้จัดการและผู้อำนวยความสะดวก ตัวแปรในระบบการเมือง ได้แก่ นโยบายของรัฐที่จะควบคุมการส่งออกแรงงานย้ายถิ่นหรือเปิดเสรีให้เป็นธุรกิจที่เอกชนสามารถแข่งขันได้ ในกระบวนการนี้ตัวแปรทางการเมืองหมายถึง การรวมกลุ่มระหว่างประเทศด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจการค้าหรือเหตุผลอื่น ๆ ซึ่งจะมีผลให้การเคลื่อนย้ายของประชากรในกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นไปโดยสะดวกยิ่งขึ้น ตัวแปรในระบบสังคม ได้แก่ ระบบการจัดหางานที่มีอยู่โดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ระบบวัฒนธรรม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับนายหน้า ค่านิยม ความเชื่อถือส่วนบุคคล (คนรู้จักกัน) มากกว่าเครือข่ายทางการ

บริการของรัฐ) ในการจัดการเดินทาง

ขั้นตอนที่ ๓ ขึ้นเดินทางถึงประเทศปลายทางแล้วจะได้พำนักอยู่ในประเทศนั้น ตัวแปรในขั้นนี้จะเป็นตัวแปรเดียวกันกับผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นเข้าไป เมื่อผู้ย้ายถิ่นเดินทางถึงประเทศปลายทางและดำรงชีวิตโดยการทำงานในประเทศดังกล่าว ผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นในด้านเศรษฐกิจ คือ การได้งานและได้ค่าจ้างที่สูงขึ้นของผู้ย้ายถิ่น การทำสัญญาจ้างงาน ซึ่งกำหนดระยะเวลาที่จะทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศผู้รับได้ การส่งเงินออกกลับประเทศต้นทางให้ครอบครัวหรือญาติ พี่น้องของแรงงานย้ายถิ่น ตลอดจนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่แรงงานย้ายถิ่นกระทำ ซึ่งมีการย้ายถิ่นต่อเนื่องเป็นเครือข่ายทางเศรษฐกิจที่รองรับซึ่งกันและกัน

๓ . ๒   แ น ว   คิ   ด   ก า   ร   ย้   ย   ถิ   น   ร   ะ   ห   ว   า   ง   ป   ร   ะ   เ   ท   ศ^๒

---

^๒ กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน. ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศต่อการจ้างงานในประเทศและภาวะเศรษฐกิจ. (กรุงเทพฯ : ไม้ระบู่โรงพิมพ์, ๒๕๔๔) : ๑๘ - ๒๐

๓.๒.๑ แนวคิดทางเศรษฐกิจใหม่ของการย้ายถิ่น (The New Economic of Migration) เนื่องจากเป็นการศึกษาการย้ายถิ่นในต่างประเทศของแรงงานไทยในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียต่างได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์มากขึ้นน้อยแตกต่างกันไป ผู้รับแนวคิดนี้มองการตัดสินใจย้ายถิ่นของแต่ละคนและครัวเรือนในลักษณะของภาพรวมว่าเป็นการตัดสินใจโดยคาดว่าจะได้รับรายได้มากที่สุด และเป็นการลดความเสี่ยงให้มันน้อยที่สุด โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกิดจากความล้มเหลวของตลาดแรงงานในประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดการว่างงานจำนวนมากและส่งผลต่อการลดลงของรายได้ จึงผลักดันให้ครัวเรือนจัดการความเสี่ยงดังกล่าวโดยการส่งแรงงานที่ล้นเกินในครัวเรือนออกไปหางานยังต่างประเทศแทนการย้ายถิ่นไปหางานในประเทศ แม้ว่าจะเข้าใจว่ารายได้ที่ได้รับอาจจะไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะต้นทุนในการเดินทางไปทำงานสูง แต่การมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะมีรายได้คุ้มกับการลงทุน การไปทำงานในต่างประเทศถือเป็นการลงทุนเพื่อกระจายความเสี่ยง เนื่องจากการอยู่กับบ้านก็เสี่ยงกับความยากจนหรืออดตาย ดังนั้น ครอบครัวโดยทั่วไปจะกระจายความเสี่ยงโดยการให้สมาชิกในครอบครัวออกไปหางานทำทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่เนื่องจากตลาดแรงงานในประเทศไม่สามารถรองรับแรงงานดังกล่าวได้จึงต้องเสี่ยงหาตลาดแรงงานในต่างประเทศ รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ มักเข้าไปแทรกแซงการย้ายถิ่น โดยการออกนโยบายซึ่งมีผลไม่เฉพาะแต่ตลาดแรงงาน แต่ยังมีผลต่อตลาดทุนและตลาดอื่น ๆ ด้วย เช่นการลดค่าใช้จ่ายในการไปทำงานต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลมักส่งผลต่อการกระจายรายได้ของประชากร และมีผลต่อกระแสการย้ายถิ่น

๓.๒.๒ แนวคิดตลาดแรงงานแบบทวิลักษณ์ (Dual Labour Market Theory) ซึ่งให้ความสนใจกับความต้องการแรงงานบางประเภททั้งแรงงานไร้ฝีมือ-กึ่งฝีมือและมีฝีมือของประเทศอุตสาหกรรมโดยภาพรวม มากกว่าที่จะให้ความสนใจต่อการย้ายถิ่นของบุคคลหรือครัวเรือน ขณะนี้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ใหม่มองว่าการย้ายถิ่นระหว่างประเทศมีสาเหตุมาจากปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) คือความต้องการแรงงานบางประเภท โดยเฉพาะแรงงานระดับล่าง (แรงงานไร้ฝีมือ) ของประเทศปลายทางหรือประเทศพัฒนา ที่เป็นแรงจูงใจให้แรงงานไร้ฝีมือในประเทศด้อยพัฒนากว่าเดินทางเข้ามาทำงานมากกว่าปัจจัยผลักดันอันเกิดจากค่าจ้างที่ต่ำหรืออัตราการว่างงานสูงในประเทศต้นทาง ซึ่งเป็นผลจากตลาดแรงงานทวิลักษณ์ ที่แรงงานท้องถิ่นมองว่าแรงงานระดับล่างนอกจากจะมีรายได้ต่ำแล้วยังทำให้ไม่สามารถดำรงสถานภาพทางสังคมในประเทศได้ แต่ลักษณะของงานดังกล่าวก็ไม่สามารถจัดออกไปจากสังคมได้ ซึ่งการแบ่งแยกลักษณะตลาดดังกล่าวก็มีผลมาจากระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ (Economic Dualism) และจำนวนแรงงานในประเทศ (Labour Supply) ทั้งผู้ส่งและผู้รับด้วยระหว่างประเทศของประชากร

๓.๒.๓ ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคมของผู้ย้ายถิ่น (Migrant Network Theory) ซึ่งผู้ย้ายถิ่นอาจมีเครือข่ายโยงใยกับผู้ย้ายถิ่นเก่า ผู้ไม่ย้ายถิ่น รวมนายจ้างทั้งในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง เครือข่ายดังกล่าวจะก่อให้เกิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น เพราะการมีเครือข่ายจะช่วยให้มีการลดต้นทุนการย้ายถิ่น (ทั้งในรูปตัวเงินและต้นทุนทางใจ) และลดความเสี่ยงซึ่งส่งผลทำให้การจ้างงานหรือความต้องการแรงงานในถิ่นปลายทาง สามารถไปถึงสมาชิกของชุมชน

ได้รวดเร็ว ทำให้การเดินทางไปทำงานต่างประเทศง่ายขึ้นและสามารถคาดการณ์รายได้ที่จะได้รับแน่นอนกว่า ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวอาจพัฒนาเป็นสถาบัน และทำให้การย้ายถิ่นดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ ยากที่รัฐบาลจะควบคุมกระแสการย้ายถิ่น

๓.๒.๔ ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ซึ่งมองว่าการย้ายถิ่นระหว่างประเทศเป็นผลพวงมาจากระบบต่าง ๆ ของ โลก ซึ่งได้แก่ระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ซึ่งก่อตัวและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้กระแสทุนเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงปริมาณและทิศทางของการลงทุน กระแสของการลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment – FDI) มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ความต้องการแรงงานในแต่ละประเทศเปลี่ยนแปลงไปและส่งผลต่อการย้ายถิ่นทั้งภายในและระหว่างประเทศด้วย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ

แรงงานข้ามชาติในประเทศไทยมีมาช้านานในรูปแบบแรงงานเชลยที่ถูกกวาดต้อนมาจากประเทศผู้แพ้สงครามเพื่อเข้ามาเป็นกำลังแรงงานให้แก่แรงงานจากประเทศเขมร มอญ ลาวญวน ซึ่งได้กล่าวไว้ในพระราชพงศาวดาร (กรมการจัดหางาน, ๒๕๕๑)

“แรงงานข้ามชาติ” หรือเรียกตามภาษาราชการว่า “แรงงานต่างด้าว” เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่ง โดยมีลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับอีกสังคมและหรืออีกวัฒนธรรมหนึ่งผ่านการว่าจ้างแรงงาน ซึ่งการเคลื่อนย้ายลักษณะดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในแทบทุกภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่การสื่อสารคมนาคมได้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของมนุษย์ดังเช่นอดีต ผนวกพร้อมกับปัจจัยทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีความรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่า “แรงงานข้ามชาติ” เป็นอาการอย่างหนึ่งอันเกิดจากภาวะ “ทุนนิยมโลกาภิวัตน์” ในกรณีของประเทศไทยการย้ายถิ่นข้ามพรมแดนไปมาระหว่างประชาชน ๒ ประเทศที่พรมแดนติดต่อกัน เช่น ไทย - พม่า ไทย - ลาว ไทย - กัมพูชา และไทย - มาเลเซีย เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (Mitrant Working Group, 2550) ซึ่งให้เห็นว่าแรงงานข้ามชาติเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสังคมโลกสมัยใหม่ ที่มีความรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น ที่ยากจะควบคุม

สรุปว่าแรงงานข้ามชาติ คือ บุคคลธรรมดาที่ไม่ใช่สัญชาติไทยที่เข้ามาทำงานอยู่ในประเทศไทย

สำหรับประเทศลาวกายย้ายถิ่นนับเป็นความเฉพาะที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ นอกจากปัจจัยจากประเทศต้นทางที่เป็นปัจจัยผลักดันทางด้านเศรษฐกิจแล้ว อันได้แก่ รัฐบาลได้นำนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมลาวมาใช้ ทำให้ประชาชนต้องอดอยากยากแค้น เกิดภาวะเงินเฟ้อ และเกิดภาวะความยากจนอดคัดขึ้นในทุกพื้นที่ ปัจจัยทางด้านการเมืองมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการย้ายถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องของความไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิตและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศ

นอกจากนี้ปัจจัยผลักดันดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัจจัยดึงดูดในประเทศไทยก็เป็นอีกส่วนหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดการการย้ายถิ่น คือ การที่ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมากจนทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เมื่อมีการเคลื่อนย้ายคนกลุ่มนี้เข้ามามาก นอกเหนือจากสภาพการเข้ามาเป็นแรงงานแล้ว นัยสำคัญของการเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายก็ติดตามมาอย่างยากจะหลีกเลี่ยงรัฐราชการไทยได้เกิดการตื่นตระหนกและลุกขึ้นมาจัดการกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการใช้म्मมมที่สำคัญสองประการ คือ ความต้องการจัดการกับปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคง และความต้องการแรงงานไร้ฝีมือทดแทนแรงงานไทยที่ขาดแคลนในภาคการผลิตบางส่วน ทั้งสองความต้องการนี้ได้กลายเป็นแนวคิดสำคัญในการจัดการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ ยิ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดความเสี่ยงที่แรงงานจะถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ ตามมา

สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิต่อแรงงานข้ามชาติ คือ ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์มีการสร้างและผลิตซ้ำผ่านสื่อหรือกลไกต่าง ๆ ในสังคม เพื่อตอกย้ำให้เห็นว่าแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ต้องทำการควบคุมอย่างจริงจัง แรงงานข้ามชาติเหล่านี้เข้ามาแย่งงานแรงงานไทย แรงงานข้ามชาติเป็นตัวอันตรายนำกลัว สภาพการณ์เหล่านี้ถูกสร้างเป็นภาพมายาที่กดทับให้สังคมไทยหวาดระแวงแรงงานข้ามชาติอยู่ตลอดเวลา กลายเป็นสังคมที่ดำรงอยู่ด้วยความกลัว กล่าวคือ เราถูกทำให้กลัวซึ่งกันและกัน คนไทยกลัวแรงงานลาว กลัวว่าพวกเขาเหล่านั้นจะมาทำร้ายตนเอง กลัวพวกเขาเหล่านั้นจะก่อเหตุร้ายกับคนรอบข้างของตนเอง ในขณะที่เดียวกันแรงงานข้ามชาติก็กลัวคนไทยจะมาทำร้ายพวกเขา กลัวคนไทยจะแจ้งความจับพวกเขา กลัวการถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายพวกเขา กลัวนายจ้างจะทำร้ายพวกเขา กลัวการถูกส่งกลับไปสู่ความไม่ปลอดภัยในประเทศของตนเอง

ความกลัวเหล่านี้ไม่ใช่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เป็นความกลัวที่ถูกสร้างขึ้นจากการรับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบอกเล่าการนำเสนอข่าว การประชาสัมพันธ์โดยรัฐจากการศึกษา และรวมถึงจากการไม่รู้ เช่น เรากลัวเพราะเราไม่สามารถสื่อสารกับพวกเขาได้ สังคมได้ผลิตซ้ำฐานคติเหล่านี้ครั้งแล้วครั้งเล่า จนกลายเป็นความปกติ ความเคยชิน และสุดท้ายกลายเป็นเรื่องธรรมชาติไป การดำรงอยู่ของสังคมแห่งความกลัวนี้เองที่ช่วยเสริมสร้างให้ความรุนแรงทางกายภาพเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำให้การกดขี่ขูดรีดคนเหล่านี้เกิดขึ้นเหมือนเป็นเรื่องปกติและกลายเป็นความชอบธรรมให้แกคามรุนแรงในลักษณะต่างๆ (Migrant Working Group, 2550)

แม้ช่วงที่ผ่านมารัฐบาลพยายามจะควบคุมให้มีจำนวนอยู่ในระดับที่เหมาะสม แต่ก็พบว่ามีการแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้านลักลอบเข้ามาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบริเวณชายแดนทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แม้ว่าภาครัฐ

จะพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถกระทำได้อย่างเด็ดขาดและยังคงมีการลักลอบเข้ามาอยู่เสมอ หากพิจารณาอีกด้านหนึ่ง แรงงานข้ามชาติยังได้ช่วยเอื้ออำนวยให้การดำเนินการธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในประเทศไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพราะสามารถใช้ทดแทนแรงงานไทยในสาขาที่ขาดแคลนหรือในกิจการที่แรงงานไทยไม่นิยมทำ เช่น กรรมกรแรงงานหนัก งานประมง เป็นต้น ทำให้กิจการบางประเภทยังคงต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติอยู่ในส่วนประเทศไทยการพัฒนาประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยที่ทำให้ตลาดแรงงานไทยมีความต้องการกำลังแรงงานทั้งส่วนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษา แรงงานมีฝีมือ และไม่มีฝีมือเป็นจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศไทยมีนโยบายเร่งรัดการพัฒนาอุตสาหกรรม เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๔) เป็นต้นมา มีความต้องการผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษา และแรงงานมีฝีมือจากต่างประเทศ ให้เข้ามาพร้อมกับเทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ทันกับการพัฒนาเทคโนโลยีหรือเครื่องจักรกลที่นำเข้าอย่างกว้างขวาง (สุริย์พระ พันพิจ, ๒๕๔๘)

ทั้งนี้นักวิชาการได้จำแนกแรงงานข้ามชาติในประเทศไว้ว่า สามารถจำแนกได้ ๒ ประเภท โดยประเภทแรก ได้แก่

๑. แรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมาย หมายถึง คนต่างชาติที่เข้ามาทำงานโดยได้รับใบอนุญาตทำงาน (Work-permit) ส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพเป็นนักวิชาการ (Research Worker) และผู้เชี่ยวชาญ (Expert หรือ Specialist) โดยสามารถแบ่งได้เป็น ๔ รูปแบบ คือ

๑.๑ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตประเภทชั่วคราว ได้แก่ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาประเทศไทยชั่วคราวภายใต้กฎหมายอื่น เช่น กฎหมายเข้าเมือง โดยจะเข้ามาพร้อมกับกิจการที่มีชาวต่างชาติ ร่วมทุน แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน หรือเข้ามาเป็นนักดนตรีโดยมีกำหนดระยะเวลาตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑

๑.๒ คนต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานตลอดชีพ ได้แก่ คนต่างด้าวที่เข้ามาถูกต้องตามกฎหมายคนเข้าเมืองของกองตรวจคนเข้าเมืองกรมตำรวจและมีใบอนุญาตประกอบอาชีพของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งจะได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพตามที่ระบุเอาไว้ และมีระยะเวลาตลอดชีพ คนต่างด้าวประเภทนี้จะเข้ามาก่อนประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๒๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๖ โดยที่รัฐบาลได้ประกาศขึ้นมาเพื่อควบคุมคนต่างด้าวที่กระจายอยู่ทั่วประเทศและมีอาชีพที่แน่นอนอยู่แล้ว มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ถูกต้อง ยื่นขอมอบใบอนุญาตประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพคนละกี่อาชีพก็ได้ภายในกำหนดเวลา ๙๐ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๖ จนถึงวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๑๖ เพื่อขอใบอนุญาตตลอดชีพ โดยที่รัฐบาลจะสามารถควบคุมคนต่างด้าวเหล่านั้น เว้นแต่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่

๑.๓ ประเภทตามมาตรา ๑๒ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง หมายถึง คนต่างชาติที่เกิดในราชอาณาจักรไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทย ชาวต่างชาติที่ถูกถอนสัญชาติไทย ชาวต่างชาติที่ถูกเนรเทศหรืออยู่ในระหว่างการรอกการส่งออกนอกประเทศ หรือชาวต่างชาติเข้ามาในประเทศไทย โดยไม่ได้รับอนุญาต (ลักลอบเข้าเมือง) ซึ่งแรงงานข้ามชาติประเภทนี้สามารถขอใบอนุญาตทำงานได้ตามประกาศกระทรวงหรือมติคณะรัฐมนตรี

๑.๔ ประเภทตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนและกฎหมายอื่น ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน และพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่เข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยถือหนังสือเดินทางประเภทคนอยู่ชั่วคราวซึ่งสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ได้เปิดเผยสถิติล่าสุด เดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๒ โดยพบว่า จำนวนแรงงานข้ามชาติที่ถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับอนุญาตทำงาน เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ๑๖๑,๒๔๘ คน หากเมื่อเปรียบเทียบกับเดือนมิถุนายนของปี ๒๕๕๑ ซึ่งมีจำนวนแรงงานข้ามชาติที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพียง ๑๒๙,๖๔๓ คน เห็นได้ว่าระยะเวลาเพียงหนึ่งปี เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๔.๓๘ ของจำนวนแรงงานข้ามชาติที่ถูกต้องตามกฎหมาย (ตารางที่ ๑) โดยเป็นแรงงานสัญชาติญี่ปุ่นมากที่สุด รองลงมาคือ จีน อังกฤษ อินเดีย และอเมริกา ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เข้ามาทำงานในฐานะผู้เชี่ยวชาญจากบริษัทข้ามชาติ และคาดว่าแรงงานเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นแต่ไม่มากนักตามการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศ

๒. แรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย หมายถึง ชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยทั้งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง และไม่ได้รับใบอนุญาตทำงานหรือได้รับใบอนุญาตทำงานแต่ทำงานไม่ตรงอาชีพ หรือไม่ตรงสถานที่ หรือไม่ตรงตามระยะเวลาที่ได้รับการอนุญาต ซึ่งแรงงานประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labor) เป็นแรงงานระดับล่าง เช่น กรรมกรก่อสร้าง ประมงการเกษตร เป็นต้น

ซึ่งภาครัฐไม่อาจควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงและไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง เนื่องจากมีการลักลอบเข้ามาได้ง่ายเพราะประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับหลายประเทศและแรงงานข้ามชาติมีการแฝงตัวเข้าไปทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ โดยที่เจ้าของกิจการไม่แจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งมีหลายกลุ่มสัญชาติ ได้แก่ พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชาและจีน เป็นต้น

ตารางที่ ๒-๑ จำนวนแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย มาตรา ๑๓ ตามมติ ครม. ๓ สัญชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา) จำแนกตามงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานและประเภทกิจการ

ประเภทกิจการ	สัญชาติ			
	พม่า	ลาว	กัมพูชา	รวม
งานกรรมกร	๒๔๔,๕๒๕	๒,๗๒๐	๓,๙๑๑	๒๕๑,๑๕๖
ก่อสร้าง	๓๙,๔๗๙	๓๑๖	๕๑๒	๔๐,๓๐๗
ประมง	๓,๔๕๗	๘๗	๖๑๙	๔,๑๖๓
ต่อเนื่องประมงทะเล	๔๓,๔๓๗	๒๖	๒๖๙	๔๓,๗๓๒
เกษตรและปศุสัตว์	๔๒,๔๘๕	๘๔๓	๘๗๑	๔๔,๑๙๙
โรงสีข้าว	๑,๙๘๙	๙	๒๑	๒,๐๑๙
โรงอิฐ	๑,๕๖๘	๖๖	๑๑	๑,๖๔๕
โรงงานผลิตงานล่าสุดของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาของประเทศไทย (FDRI) ปี ๒๕๕๐ เพื่อศึกษาความต้องการ				
ขนถ่ายสินค้าทางน้ำ	๕๘๓	-	๑๒	๕๙๕
เหมืองแร่/เหมืองหิน	๓๗๕	-	๒	๓๗๗
อื่น ๆ	๑๐๙,๒๘๖	๑,๓๑๔	๑,๕๓๘	๑๑๒,๑๓๘
งานรับใช้ในบ้าน	๒๘,๓๖๗	๑,๔๓๐	๔๕๙	๓๐,๒๕๖
รวม	๒๗๒,๘๙๒	๔,๑๕๐	๔,๓๗๐	๒๘๑,๔๑๒

๓๐๐,๐๐๐ คน ในขณะที่คาดว่าจะมีแรงงานไทยที่จับ ม.๓ รองรับเพียง ๑๐๐,๐๐๐ คน ขณะเดียวกัน ปัญหาที่สำคัญ คือ ภาวะเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน อาจส่งผลกระทบต่อการจ้างแรงงานข้ามชาติ ทั้งนี้เนื่องจากจะเกิดการเลิกจ้างแรงงานไทยและเกิดภาวะการตกรางของแรงงานไทยในอดีตที่ผ่านมาการแก้ปัญหาของรัฐบาลไทยเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจนั้น มักทำให้แรงงานข้ามชาติได้รับผลกระทบโดยตรงทุกครั้ง เช่น ในปี ๒๕๔๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานในสมัยนั้นแก้ปัญหาโดย มีนโยบายผลักดันให้แรงงานข้ามชาติกลับประเทศ และนำแรงงานไทยไปทำงานในกิจการที่แรงงานข้ามชาติเคยทำอยู่แทน เช่นเดียวกับรัฐบาลแต่ละประเทศที่มักจะเลือกใช้แนวคิดเศรษฐกิจ

แบบชาตินิยมเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา เมื่อมีแรงงานในประเทศตกงานก็เลิกจ้างแรงงานข้ามชาติ และให้แรงงานในประเทศเข้าไปแทนที่ (อดิศร เกิดมงคล, ๒๕๕๑)

การเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ปัจจุบันการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาที่สำคัญของแต่ละประเทศและเป็นปัญหาที่สะสมต่อเนื่องมาจนเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก การเคลื่อนย้ายแรงงานสามารถพบเห็นได้ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวเป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ โดยที่ทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงาน ในระยะแรกเป็นไปในลักษณะของการเคลื่อนย้ายทางเดียว คือ จากประเทศที่ยากจนกว่าไปยังประเทศที่ร่ำรวย หรือจากประเทศที่มีแรงงานจำนวนมากไปยังประเทศที่มีความต้องการแรงงานสูง ในขณะเดียวกันแรงงานภายในประเทศหลังไหลไปทำงานในต่างประเทศ ขณะที่ประเทศไทยเกิดการขาดแคลนแรงงาน ทำให้ต้องพึ่งแรงงานที่เข้ามาเมืองอย่างผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงาน(สุริยา สมุทคุปต์และพัฒนา กิติอาษา ,๒๕๔๒:๘๒) ซึ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว มีสาเหตุมาจากการไหลตัวของแรงงานต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้านสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา โดยการลักลอบเข้ามาทำงานและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

นอกจากนี้ปัจจุบันการคมนาคมและการสื่อสารสะดวกขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวจึงทำได้ง่ายสะดวกและค่าพาหนะก็ถูกกว่าเดิมซึ่งสทอคเกอร์ สรุปผลการวิจัยไว้ว่าการเคลื่อนย้ายคนในปัจจุบัน ๑๑ สะดวกและถูกลง การศึกษาของเขา พบว่า ค่าเดินทางระหว่างประเทศในปี ๑๙๓๐ ถูกกว่าในปี ๑๙๙๐ ถึง ร้อยละ ๒๐ ในส่วนของการสื่อสาร พบว่า ค่าโทรศัพท์ทางไกลข้ามประเทศจากลอนดอนไปนิวยอร์ก ลดลงจาก ๓๐๐ เหรียญสหรัฐฯ สำหรับ ๓ นาที เหลือเพียง ๑ เหรียญเท่านั้น ความสะดวกของการเดินทางและการสื่อสาร ทำให้แบบแผนของการเคลื่อนย้ายคนหรือแรงงานเปลี่ยนไปจากเดิม ในอดีตการเคลื่อนย้ายมีความหวังเพื่อตั้งหลักปักฐาน แต่ปัจจุบันเป็นอยู่ชั่วคราวหรือระยะเวลาสั้นนอกจากนี้จากเดิมที่เข้าเมืองถูกกฎหมายได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการลักลอบเข้าเมือง จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่การเคลื่อนย้ายแรงงานเพิ่มสูงขึ้นนั้นส่วนใหญ่ เป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรนหาโอกาสและชีวิตที่ดีกว่า ถ้อยคำที่นักวิจัยคนนี้ได้ยกขึ้นอ้างก็คือโอกาสของผู้แพ้ที่กลายเป็นผู้เคลื่อนย้ายอันเปรียบเสมือนทางรอดจากการอดยากหรือการหมดหวังในชีวิต สะท้อนให้เห็นว่าท้ายที่สุดแล้วก็ไม่มีความหวังหากมีทางก็ขอไปตายคาบหน้า

แนวคิดและทฤษฎีการเคลื่อนย้ายแรงงาน

โยธิน สรนาทสุนันท์ (๒๕๔๐:๕) ได้สรุปการเคลื่อนย้ายแรงงานของ Donald J. Boque ที่อธิบายทฤษฎีการเคลื่อนย้ายแรงงานว่าเกิดจาก ๒ ปัจจัย คือ ปัจจัยผลักดัน (Push Factors Hypothesis) และปัจจัยดึงดูด (Pull Factors Hypothesis) โดยปัจจัยผลักดันจะมีอิทธิพลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากจุดเริ่มต้น เป็นปัจจัยที่มีแรงผลักดันให้แรงงานไม่ปรารถนาที่จะทำงานใน

ประเทศเดิม เคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศอื่น ส่วนปัจจัยดึงดูดก็มีอิทธิพลให้แรงงานเคลื่อนย้ายเข้า แต่ถ้าพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะพบว่าปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดเป็นสิ่งเดียวกัน เพียงแต่ว่าปัจจัยนั้นแสดงค่าเป็นบวกในประเทศใหม่ และแสดงค่าเป็นลบในประเทศที่อาศัยอยู่เดิม โดยทั่วไปแล้วแรงงานประเภทกรรมกรหรือผู้ที่ประกอบวิชาชีพระดับใช้ทักษะไม่สูงนัก จะไม่ค่อยเคลื่อนย้ายเพื่อไปทำงานนอกท้องถิ่น ยกเว้นในกรณีที่มิเหตุขอปัจจัยดึงดูด เช่น สถานที่ทำงานให้ความสะดวก อัตราจ้างแรงงานที่สูงกว่าท้องถิ่นหรือประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่ เป็นต้น

แรงจูงใจที่ทำให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเข้ามาทำงาน

สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเข้ามาทำงานในประเทศ โดยหลัก ๆ สามารถสรุปประเด็นตามที่ (เสกสิทธิ์ คุณศรี, ๒๕๓๙: ๓-๕) ได้ทำการศึกษาไว้ ดังนี้

๑. ลักษณะสีผิวที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดชลบุรี มีเพียง ๓ สัญชาติ คือ สัญชาติพม่า สัญชาติลาว และสัญชาติกัมพูชา ซึ่งพื้นฐานเป็นคนที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เหมือนกัน จึงมีลักษณะของสภาพพื้นที่ ศิลปวัฒนธรรม ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงลักษณะของสีผิวที่ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นสื่อกลางของการสร้างความเข้าใจ และการสร้างแนวการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกับของประเทศไทย รวมถึงจังหวัดชลบุรีด้วย ทำให้นายจ้างมีความสนใจที่จะว่าจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้ทำงานในกิจการของตนเองได้ง่าย

๒. ค่าจ้างในจังหวัดที่สูงกว่า ค่าจ้างที่จ่ายให้กับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจะจ่ายให้ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดชลบุรี แต่เมื่อเทียบกับค่าจ้างที่แรงงานเหล่านี้เคยได้รับในขณะที่อยู่ในประเทศของตนเองแล้ว ถือได้ว่าดีกว่าในประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่อาจเป็นเพราะว่าการที่แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้รับข่าวสารว่า ที่อยู่ใหม่ความอุดมสมบูรณ์และได้รับค่าจ้างที่สูง จึงคาดหวังว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าจึงเป็นโอกาสดีที่แรงงานต่างด้าวจะเข้ามาทำงานในประเทศไทย

๓. ความยากจนของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ที่เข้ามาทำงานในเขตจังหวัดชลบุรี มีฐานะทางครัวเรือนที่ยากจน ไม่พอที่จะหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว การที่แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้ยอมที่จะเข้ามาทำงาน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีความคิดว่าจังหวัดชลบุรีเป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่มีความปลอดภัย มีสวัสดิการที่ดี การเดินทางเข้ามาได้โดยง่ายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จึงส่งผลทำให้มีการลักลอบเข้ามาทำงานในจังหวัดชลบุรีจำนวนมาก

๔. ความรักอิสระเสรีภาพ ถือได้ว่าเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเข้ามาทำงานในประเทศไทย เพราะความรักอิสระเสรีภาพ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบภายในประเทศของตนเอง แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองต่างมีความคิดว่า ความมีอิสระเสรีของตนเองจะหมดไป จึงมีการเข้ามาหางานทำต่างประเทศ

ซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์ได้อย่างหนึ่งว่า สาเหตุหนึ่งของสิ่งจูงใจที่ทำให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้เข้ามาทำงานในประเทศ เป็นเพราะความต้องการมีความเป็นอิสระเสรี สอดคล้องกับ (ศรีนคร วงศ์ใจ ๒๕๔๓, หน้า ๒๑-๒๒) ได้กล่าวว่า สาเหตุประการหนึ่งที่แรงงานต่างด้าวเกิดการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในประเทศไทย เป็นเพราะความรักอิสระเสรีภาพซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ จะเห็นได้กับประเทศลาว เมื่อได้รับการคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ประชากรที่เกรงว่า

ความเป็นอิสระเสรีภาพของตนจะหมดไป ได้ย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เป็นเครื่องพิสูจน์ที่ยอมรับได้อย่างแน่ใจว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชากรย้ายถิ่นคือความต้องการมีความอิสระเสรีภาพ

ความต้องการของนายจ้างในการใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ในการใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง จำเป็นต้องอาศัยหลักการวิเคราะห์ในเรื่องอุปสงค์สำหรับแรงงานหรือความต้องการแรงงานของนายจ้างด้วย (สุมาลี ปิตยานนท์, ๒๕๓๕:๓๓) ได้กล่าวสรุปไว้ว่าเนื่องจากนายจ้างจะต้องมีการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาด ดังนั้น อุปสงค์สำหรับแรงงานจึงเป็นอุปสงค์สืบเนื่อง (Derived Demand) ที่จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อมีการเสนอซื้อสินค้าและบริการที่แรงงานได้ผลิตขึ้น และเมื่อใดที่ความต้องการในตัวสินค้าเปลี่ยนแปลงไปอุปสงค์แรงงานย่อมเปลี่ยนไปในทิศทางเดียวกันด้วย เช่น เมื่อนายจ้างมีความต้องการผลผลิตทางการเกษตรมาก ความต้องการแรงงานก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามแนวคิดนี้ เมื่อนายจ้างไม่สามารถหาแรงงานไทยเข้าไปทำงานได้ นายจ้างจะมีการลักลอบใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเข้ามาทดแทน (สุมาลี ปิตยานนท์, ๒๕๓๕:๕๙-๗๓) ได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการของนายจ้างที่ต้องการแรงงานเข้ามาทำงานในกิจการของตนเอง ในรูปแบบของการลงทุนในแรงงานโดยหน่วยธุรกิจ สาเหตุสำคัญที่สนับสนุนให้นายจ้างในการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเพื่อที่จะสามารถนำไปทำงานในกิจการของตนเองได้นั้น ได้แก่ ปัจจัยดังต่อไปนี้

๑. การจัดสรรคนให้ตรงกับความต้องการของงาน ความแตกต่างในด้านความสามารถของแรงงานหรือคุณภาพที่แตกต่างกัน มีผลทำให้นายจ้างแสวงหาคนงานที่มีคุณภาพดีกว่า เพราะโดยทั่วไปแล้วแรงงานจะมีความสามารถแตกต่างกัน เช่น แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่มีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะทำงานเพื่อเก็บเงินกลับไปประเทศของตนเอง มีความขยันและอดทนต่อการทำงานที่ยากลำบาก และพร้อมที่จะทำงานที่คนไทยไม่นิยมทำ เช่น งานในที่ที่มีกลิ่นเหม็น หรืองานที่ต้องใช้กำลังแรงงานมาก งานประมง เป็นต้น นายจ้างจึงมีความคิดที่จะใช้แรงงานต่างด้าวมากกว่าแรงงานไทยเพราะคนงานมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันลักษณะของงานที่คนงานจะต้องทำก็มีความต้องการความสามารถของคนงานในระดับที่ต่างกันด้วย ดังนั้นการจัดสรรคนให้ตรงกับความต้องการของงานให้มากที่สุดและมีประสิทธิภาพสูงสุดจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น นายจ้างที่มีความต้องการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเข้าไปทำงานกับตนเองเพื่อเพิ่มผลผลิตของตนเองให้ได้ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

๒. ต้นทุนในการฝึกงาน เป็นที่ทราบกันแล้วว่าทักษะของคนงานที่นายจ้างต้องการ บางทักษะ สามารถเรียนรู้มาก่อนจากประสบการณ์ทำงานจากที่อื่น แต่บางทักษะเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้จากการฝึกในสถานที่ทำงานเท่านั้น ต้นทุนในการฝึกงานบางครั้งจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนายจ้างที่จะต้องฝึกงานให้กับลูกจ้างที่เข้ามาทำงานในสถานประกอบการ เพราะในที่สุดนายจ้างต้องการที่จะให้คนงานนั้นได้ทำงานอยู่กับตนเองให้ได้นานที่สุด แต่ในสภาพความเป็นจริงของนายจ้างที่ใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองไม่ต้องการที่จะให้ต้นทุนในการฝึกงานต้องเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ อีกทั้งการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ส่วนมากจะทำงานในระดับที่เป็นแรงงานไร้ฝีมือที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้มากนักดังนั้นนายจ้างจึงอ้างสาเหตุที่ไม่จำเป็นต้องเพิ่มทักษะให้

แรงงานเหล่านี้ ในเรื่องของต้นทุนการฝึกงานจึงไม่จำเป็นต้องนับรวมเป็นต้นทุนของการผลิตของนายจ้าง

๓. การเคลื่อนย้ายแรงงาน การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นสิ่งที่จำเป็นในการจัดสรรแรงงาน เพื่อเข้าไปทำงานกับนายจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่สำหรับนายจ้างที่มีความจำเป็นในการใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่มีลักษณะของการทำงานที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยฝีมือมากนัก นายจ้างจึงมีแนวโน้มที่จะจ้างแรงงานจากภายนอกประเทศหรือแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเข้ามาทำงานทดแทนตำแหน่งงานว่างมากกว่าที่จะใช้แรงงานภายในประเทศหรือในหมู่บ้านใกล้เคียง สาเหตุเพราะนายจ้างสามารถจ่ายค่าจ้างได้ต่ำ อีกทั้งช่วยแก้ปัญหาอัตราการเข้าออกงานของคนงานที่มีแนวโน้มสูงขึ้นได้ด้วย ซึ่งนายจ้างของจังหวัดชลบุรีสามารถที่จะจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้ไม่ยากนักเนื่องจากมีสภาพพื้นที่ติดแนวชายแดนกับประเทศกัมพูชา

๔. แรงจูงใจในตัวคนงานนโยบายที่แตกต่างกันของนายจ้าง อีกประการหนึ่งที่สำคัญในการที่จะกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่คนงาน จะมีความสัมพันธ์กับความต้องการของนายจ้างที่ต้องการแรงงานเข้ามาทำงานในกิจการของตนเอง คุณภาพของแรงงานที่แตกต่างกันนี้ จึงขึ้นอยู่กับทัศนคติในการทำงานที่แตกต่างกัน ความแตกต่างกันจะส่งผลในด้านการทุ่มเทให้กับงานหรือแรงจูงใจในตัวคนงานที่มีผลมาจากประสบการณ์ของคนงานที่จะได้รับการว่าจ้างจากนายจ้างเข้ามาทำงานในกิจการ หรือแม้แต่ว่าผลผลิตและจำนวนรายได้ ที่คนงานคาดว่าจะสูญเสียไป ถ้าหากออกจากงาน เพราะแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ไม่ใช่คนในประเทศ จึงไม่สามารถไปทำงานกับนายจ้างอื่นได้

สาเหตุของการใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ก่อนที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของการใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ซึ่ง (สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา, ๒๕๔๒: ๘๘ - ๘๙) ได้กล่าวไว้ว่า ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันมีการนำเสนอภาพรวมของปรากฏการณ์ “แรงงานข้ามชาติ” โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับแรงงานไร้ทักษะฝีมืออาชีพต่าง ๆ เช่น กรรมกรก่อสร้าง คนงานในโรงงาน แม่บ้าน เป็นที่น่าสังเกตว่าปรากฏการณ์ทั้งหมดมีลักษณะร่วมที่สำคัญหลายประการ ได้แก่

๑. แรงงานข้ามชาติเป็นปรากฏการณ์ระดับนานาชาติ เนื่องจากเป็นการเดินทางจากประเทศหนึ่งเข้าไปทำงานในอีกประเทศหนึ่งจากระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหนึ่งเข้าไปสัมพันธ์ (ผ่านการจ้างงาน) กับอีกระบบหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าพรมแดนของแต่ละประเทศที่เคยถูกขีดขึ้นด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองหรือการกีดกันทางเศรษฐกิจได้เปิดกว้างขึ้นแล้ว

๒. แรงงานข้ามชาติแท้ที่จริงก็คือ การไหลเวียนของกำลังคนในวัยทำงานจากประเทศที่ระบบเศรษฐกิจที่มีการเกษตรกรรมเป็นหลัก ไปยังประเทศที่มีอุตสาหกรรมและบริการเป็นหัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจของประเทศ จากประเทศที่ยากจนกว่าไปยังประเทศที่ร่ำรวยมากกว่า

๓. ความยากจนและความต้องการโอกาสในชีวิต เป็นแรงผลักดันที่สำคัญของการเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็น กรรมกร คนทำงานบ้าน ต่างก็ดิ้นรนทำงานหาเงิน เพื่อส่งกลับไปช่วยเหลือครอบครัวของตน เงินตราต่างประเทศไม่เพียงแต่จะช่วยเหลือครอบครัวของแรงงานแต่ละคนแล้ว ยังช่วยหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจของประเทศได้อีกด้วย

๔. ปัญหาของแรงงานข้ามชาติเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น เช่น การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ การขยายตัวของแก๊งใต้ดินข้ามชาติที่ทำธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น การลักลอบขนคนเข้าเมือง การลักลอบค้าประเวณีและยาเสพติด เป็นต้น

๕. แรงงานข้ามชาติสะท้อนให้เห็นว่า สังคมนานาชาติในโลกสมัยใหม่มีการติดต่อเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ การเมือง การติดต่อสื่อสารและสังคมวัฒนธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ยังไม่นับรวมถึงประสบการณ์และความคิดที่แรงงานเหล่านั้นได้รับติดตัวมาจากการที่ไปทำงานและใช้ชีวิตในต่างประเทศ

ปัจจัยในกา้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติ และผลกระทบต่อสังคมไทย

สาเหตุหลักของการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติจากพม่ามาประเทศไทยจำนวนมากเป็นผลมาจากความหวาดกลัวจากการถูกประหัตประหาร การกดขี่ข่มเหง เนื่องจากรัฐบาลพม่ามีนโยบายเข้าไปจัดการและควบคุมพื้นที่ชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่อย่างเข้มข้น อาทิเช่น โครงการโยกย้ายฐานใหม่ (Resettlement Programs) ซึ่งบังคับใช้ชาวบ้านต้องโยกย้ายออกจากที่อยู่เดิมโดยที่บางครั้งก็ไม่ได้จัดหาที่อยู่ใหม่ให้ หรือจัดสรรที่อยู่ซึ่งง่ายต่อการควบคุม หรือเป็นพื้นที่ซึ่งมีสภาพแย่กว่าที่อยู่เดิมนอกจากนี้ยังมีปฏิบัติการที่เข้าไปจัดการกับชีวิตประจำวันของผู้คน เช่น การเกณฑ์แรงงานหรือไปเป็นลูกหลานให้ทหารพม่า หรือทหารพม่าเข้าไปทำร้ายร่างกายของประชาชนโดยที่กฎหมายไม่สามารถคุ้มครองใด ๆ ได้ นอกจากนั้นแล้วประเทศไทยเองมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน จนทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม จึงเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญให้แรงงานจากประเทศที่ด้อยกว่าทางเศรษฐกิจเดินทางเข้ามาเพื่อเติมช่องว่างของการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย ในช่วงเกณฑ์เศรษฐกิจไทยอยู่ในยุครุ่งโรจน์ประมาณปี ๒๕๒๐ - ๒๕๔๐ ประเทศไทยเปิดตัวเองเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม เราจะพบเห็นการเคลื่อนย้ายประชากรทั้งจากชนบทสู่เมืองและจากประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศไทยระลอกใหญ่ ทั้งนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจก็คือ การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในเมืองได้ดึงเอาแรงงานไทยที่เคยทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมและภาคการผลิตอื่น ๆ เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้นด้วยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในลักษณะดังกล่าวทำให้ความต้องการแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานที่อยู่ในภาคการผลิตทั้งภาคเกษตร ประมง ก็มีเพิ่มสูงขึ้นตลอดช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาและทางเลือกของประเทศไทยจึงอยู่ที่การจ้างแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน

จากสถิติของกระทรวงแรงงานเองระบุว่ากำลังผลิตของแรงงานข้ามชาติคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙ ของผลผลิตมวลรวมในปี ๒๕๔๕ และร้อยละ ๕ ในปี ๒๕๕๐ นอกจากนี้ศูนย์วิจัยกสิกรไทยยังได้ทำการวิจัยการขาดแคลนแรงงานในภาคคนรับใช้ตามบ้าน โดยได้ประมาณการณ์แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานเป็นแม่บ้านในปี ๒๕๕๐ ถึง ๕๐,๐๐๐ คน สร้างเม็ดเงินประมาณ ๙,๐๐๐ ล้านบาท จากแรงงานรับใช้ในบ้านรวมทั้งสิ้นประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งรวมแม่บ้านคนไทยที่ทำงานในประเทศและต่างประเทศ ในรายงานล่าสุดของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาปี ๒๕๕๐ เพื่อศึกษาความต้องการแรงงานที่แท้จริงของไทยในภาคการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง กิจการประมงต่อเนื่อง และก่อสร้าง ระหว่างปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๕ เพื่อหาแนวทางการจัดการแรงงานข้ามชาติให้เหมาะสม มีการคาดการณ์ไว้ว่าความต้องการแรงงานชั้นล่างในอีก ๕ ปีข้างหน้าจะเพิ่มขึ้นอีก ๓๐๐,๐๐๐ คน ในขณะที่คาดว่าจะมีแรงงานไทยที่จบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ รองรับเพียง ๑๐๐,๐๐๐ คน ขณะเดียวกันปัญหา

ที่สำคัญคือ ภาวะเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันอาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของแรงงานข้ามชาติ ทั้งนี้เนื่องจากจะเกิดการเลิกจ้างแรงงานไทยและเกิดภาวะการว่างงานของแรงงานไทยในอดีตที่ผ่านมา การแก้ปัญหารัฐบาลไทยเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจนั้นมักจะทำให้แรงงานข้ามชาติจะเป็นแพะรับบาปแทบทุกครั้ง เช่นปี ๒๕๔๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานในสมัยนั้นแก้ปัญหาโดยมีนโยบายผลักดันให้แรงงานข้ามชาติกลับประเทศ และนำแรงงานไทยไปทำงานข้ามชาติกิจการที่แรงงานข้ามชาติเคยทำอยู่แทน เช่นเดียวกับรัฐบาลแต่ละประเทศมักจะเลือกใช้แนวคิดเศรษฐกิจแบบชาตินิยมเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา เมื่อมีแรงงานในประเทศตงงานก็เลิกจ้างแรงงานข้ามชาติและให้แรงงานในประเทศเข้าไปแทนที่ (อดิศร เกิดมงคล, ๒๕๕๒:๑๕)

ปัญหาและผลกระทบของการอพยพโยกย้ายถิ่นในประเทศโดยรวม

๑. ผลกระทบต่อสังคม

๑.๑ ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ สถิติการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะพม่า ลาว และกัมพูชา เข้ามาในประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปีเห็นได้จากสถิติของผู้ต้องขังที่รอการผลักดันส่งกลับประเทศต้นทางของสำนักงานตรวจเข้าเมือง โดยมีชาวพม่าจำนวนมากที่สุด ปัจจุบันมีผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายสามสัญชาติไม่น้อยกว่า ๑.๕ - ๒ ล้านคน ในจำนวนนี้มีเด็กและผู้หญิงที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์

๑.๒ ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากสถิติของ สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีข้อมูลอาชญากรรมที่แรงงานข้ามชาติเป็นตัวเสริมที่ทำให้ปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น แต่ไม่ใช่ต้นกำเนิดของปัญหาหากไปกว่าคนไทยในพื้นที่มีแรงงานข้ามชาติ มีประเภทของความผิด อาทิ เช่น ชำ พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกายข่มขืน กระทำชำเรา ลัก/ชิง/ปล้นทรัพย์ มีอาวุธปืน ลักลอบของหนีภาษี ยาเสพติด เข้าเมืองผิดกฎหมายปลอมแปลงเอกสาร บุกรุกทำลายป่า เป็นต้น

๑.๓ ปัญหาผู้ติดตามและเด็กไร้สัญชาติ เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่ติดตามหรือเกิดในประเทศไทย มักประสบปัญหาทางด้านสถานะบุคคลและการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ การศึกษาจากชั้นเรียนที่ไม่เป็นทางการที่จัดโดยกลุ่มแรงงานหรือองค์กรพัฒนาเอกชน และการเข้าเรียนในสถานศึกษาของไทย จากสถิติของกระทรวงศึกษาธิการ เด็กลูกแรงงานต่างด้าวเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาน้อย สาเหตุเกิดจากสถานศึกษาอ้างว่าเด็กไม่มีสัญชาติไทย และปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ

๒. ผลกระทบทางสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

การเพิ่มจำนวนของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย เป็นปัญหาต่อการเป็นพาหนะนำโรคติดต่อ เช่น มาเลเรีย วัณโรค เหาช้าง ไข้เลือดออก โรคเรื้อน ไข้กาฬหลังแอ่นที่ประเทศไทยเคยควบคุมได้แล้ว สาเหตุเกิดจากการเข้ามาโดยไม่ได้รับการตรวจโรค การเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพ สาธารณสุข ของแรงงานที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนอนุญาตทำงานและไม่มีบัตรประกันสุขภาพและส่งผลกระทบต่อปริมาณด้านสุขภาพของประชากรของไทยด้วย ในขณะที่เดียวกันปัญหาขยะมูลฝอย ชุมชนสกปรก สาเหตุเกิดมาจากขาดระเบียบของแรงงานต่างด้าวและความเห็นแก่ได้ของเจ้าของสถานที่โดย

ไม่ใส่ใจต่อสภาพสิ่งแวดล้อม ทำให้แรงงานต้องอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนแออัด สกปรก ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่และอนามัยของแรงงานต่างด้าวและสังคมไทย

๓. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจของแรงงานข้ามชาติมีทั้งด้านบวกและด้านลบ อาทิเช่น การมีแรงงานข้ามชาติมาทดแทนการขาดแคลนแรงงานในประเทศส่งผลต่อภาคการผลิต ทำให้ไทยมีรายได้มวลรวมเพิ่มสูงขึ้น ขณะเดียวกันก็เกิดผลกระทบทางการค้าระหว่างประเทศ (WTO) เป็นข้ออ้างในการกีดกันทางการค้า การปิดกั้นการพัฒนาเทคโนโลยีทางการผลิตของประเทศ ผลกระทบต่อโครงสร้างค่าจ้างแรงงานไทย และการแข่งขันทางธุรกิจของแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

๔. ผลกระทบด้านแรงงานและอัตราการจ้างงานทำ

ในด้านบวกแรงงานข้ามชาติอาจเข้าช่วยทดแทนแรงงานที่ขาดแคลนในภาคการผลิตต่าง ๆ โดยเฉพาะงานในระดับล่างที่สกปรก อันตรายและเสี่ยง ซึ่งคนท้องถิ่นหลีกเลี่ยงที่จะทำในด้านลบการมีแรงงานต่างชาติทำให้เกิดภาวะการกดค่าแรงของแรงงานท้องถิ่นและอำนาจในการต่อรองและสิทธิแรงงานของคนท้องถิ่นน้อยลงเพราะนายจ้างมีตัวเลือกมาก ซึ่งอาจส่งผลถึงเงื่อนไขการทำงานและการจ้างงานที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบด้วย

๕. ผลกระทบด้านการเมืองและความมั่นคงภายในประเทศ

การมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก กระจุกกระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ไม่ทราบจำนวนและที่พำนักอาศัยของแรงงานที่แท้จริง แต่ตัวเลขโดยประมาณน่าจะมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทยไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านคน ประกอบกับนโยบายบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ การเอารัดเอาเปรียบ และอคติทางชาติพันธุ์จะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และยิ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน (อดีต เกิดมงคล, ๒๕๕๒:๑๗) การเคลื่อนย้ายแรงงาน คือ การเคลื่อนย้ายแรงงานในท้องถิ่นหนึ่งในเวลาเดียวกันแรงงานส่วนเกินเคลื่อนย้ายแรงงานเพื่อไม่ให้เกิดคนว่างงานและการขาดแคลนแรงงานเกิดขึ้นผลของการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีผลกระทบต่อสังคม จากการศึกษาของ ยงยุทธ แฉล้มวงษ์(๒๕๔๑) พบว่า แรงงานสัญชาติพม่าเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมดังนี้

๑. ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข เนื่องจากแรงงานสัญชาติพม่าเหล่านี้มาจากชุมชนที่ด้อยพัฒนาว่าประเทศไทย เวชศาสตร์ป้องกันโรคและสุขอนามัยที่ด้อยกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก แรงงานสัญชาติพม่าเหล่านี้จึงเป็นพาหนะในการนำโรคมมาลาเรีย โรคเท้าช้าง โรคท้องร่วง โรคเอดส์มาติดต่อยังคนไทย นอกจากนี้ยังเป็นภาระที่รัฐบาลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคเหล่านี้เป็นจำนวนมาก เพราะแรงงานสัญชาติพม่าพวกนี้ไม่มี ค่าใช้จ่ายในการรักษา

๒. ผลกระทบทางด้านอาชญากรรมนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญมากประการหนึ่ง โดยมากเป็นปัญหาทางด้านการฆ่า ปล้น ใจ และชิงทรัพย์แล้วหลบหนีเป็นส่วนใหญ่

๓. ผลกระทบต่อชุมชนหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของคนไทยต้องเสื่อมโทรมลง หรือเบี่ยงเบนไปมีการยอมรับเอาวัฒนธรรมของคนงานต่างชาติพวกนี้เข้ามาแทนวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ต้องอาศัยระยะเวลาจึงจะเห็นได้ชัดเจน

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามาในประเทศของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน

๑. ปัจจัยผลักดันจากภายนอกประเทศ

๑.๑ ระบอบการเมือง การปกครอง ระบบเมือง การปกครองของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เขมรและพม่า หลังจากได้รับเอกราชจากการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและอังกฤษก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบ การปกครองเป็นแบบสังคมนิยม ปกครองโดยรัฐบาล ทหาร มีการผูกขาดทางอำนาจ จำกัดสิทธิ ทำให้มีความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ เช่น ในพม่าก็ได้มีการแบ่งเป็น ๓ ฝ่ายใหญ่ ๆ คือ ฝ่ายรัฐบาลทหาร (SLORC) ฝ่ายองซานซูจี และชนกลุ่มน้อย ได้แก่ กระเหรี่ยงชเวฉิ่น ไทยใหญ่ มอญ ทำให้เกิดการประท้วงสู้รบและปราบปรามกันอยู่เรื่อย ๆ เกิดความไม่สงบต่าง ๆ ประกอบกับการปกครองระบบเผด็จการทำให้ประชาชนในประเทศเกิดความไม่มั่นคง แสวงหาเสรีภาพและความเป็นที่ดีกว่า

๑.๒ ภาวะเศรษฐกิจในประเทศเพื่อนบ้าน จากนโยบายการเปิดประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ประกอบกับยังมีความไม่สงบจากการปราบปรามชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทยในรัฐฉาน และรัฐกระเหรี่ยงของพม่า และความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ประชาชนไม่มีที่ดินทำกิน รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ประชาชนว่างงานมีการเกณฑ์แรงงานไปสร้างถนนและทางรถไฟ รวมทั้งไปเป็นทหารเพื่อปราบปรามชนกลุ่มน้อย มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกับชนกลุ่มน้อย ทำให้ถูกต่อต้านจากประเทศต่าง ๆ ทั้งในยุโรปและอเมริกาในรูปแบบของการยุติ หรือชะลอความสัมพันธ์ทางการค้า ทำให้ไม่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านการลงทุน ทั้งภายในประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ต่าง ๆ ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร จึงไม่เกิดการสร้างงานภายในประเทศตลอดจนสภาพความผันผวนทางเศรษฐกิจมีภาวะเงินเฟ้อ ค่าเงินตกต่ำประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ จึงทำให้มีแรงงานหลังไหลมาทำงานในประเทศไทย ซึ่งมีภาวะเศรษฐกิจที่ดีกว่า

๑.๓ มาตรการควบคุมการออกนอกประเทศ รัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้านไม่มีมาตรการและการควบคุมที่ชัดเจนเข้มงวด ในการจัดระเบียบการออกนอกประเทศของประชาชน ในส่วนของประชาชนที่หลบหนีออกนอกประเทศ ก็ไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาล โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อย เพราะพม่าถือว่าพวกนี้ทรยศต่อประเทศชาติและถ่วงความเจริญก้าวหน้า

๒. ปัจจัยดึงดูดภายในประเทศ

๒.๑ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงถาวรวัตถุด้านการสื่อสาร สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และเงินตราหมุนรวม จากรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา และกำลังอยู่ในสถานการณ์ขับเคลื่อนนำไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ทดแทนการนำเข้า (Import-substitution) มาเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export-Led growth) เป็นผลทำให้เกิดการขยายตัว ทางด้านเศรษฐกิจ ในอัตราเร่งที่สูงขึ้นติดต่อกัน จากปี พ.ศ.๒๕๓๐ - ๒๕๓๓ เฉลี่ยสูงกว่าปีละ ๑๐.๒% เศรษฐกิจมีการเปิดตัวออกสู่ระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้น (Internationalization) โดยรัฐบาลดำเนินการผ่อนปรนมาตรการทางการลงทุนและการเงินเพื่อส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายทุนได้อย่างเสรี ตลาดมีการขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับนโยบายกระจาย

การลงทุนและการจ้างงานมากขึ้น (วรวิทย์ เจริญเลิศ, ๒๕๔๐) ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายกระจายความเจริญและอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น ปัจจัยการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้มีความต้องการแรงงานมากขึ้น ในขณะที่อัตราการแข่งขันตลาดโลกมีสูงขึ้นการลดต้นทุนในการผลิต โดยการใช้แรงงานราคาถูก จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ง่ายที่สุดของผู้ประกอบการ

๒.๒ ภาวะการณ์ขาดแคลนแรงงาน อันเนื่องจาก ๑) การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากรไทย จากรายงานสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อัตราการเพิ่มของประเทศมีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๓๐ อัตราการเพิ่มของประชากร เท่ากับร้อยละ ๑.๗๑ ปี ๒๕๓๘ อัตราเพิ่มประชากรเท่ากับร้อยละ ๑.๔ ต่ำกว่าอัตราการเพิ่มของประชากรทั่วโลกเฉลี่ยซึ่งมีอัตราเท่ากับร้อยละ ๑.๕ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประชาชน สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีการชะลอตัวลงกล่าวคือ อัตราเพิ่มเฉลี่ยของกำลังแรงงานลดลงจากร้อยละ ๒.๕๓ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๑.๗๗ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๔๓ ในขณะที่การผลิตในระบบเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัว ยังเน้นการผลิตแบบใช้แรงงานหนาแน่น (Labour Intensive) มีการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือบางประเภทจากการที่รัฐบาลมีนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยการจัดสรรงบประมาณจำนวนมากเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ (Infrastructures) และเพิ่มมาตรการในการกระจายการลงทุนสู่ภูมิภาค โดยการปรับปรุงเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกสูงสุดต่อนักลงทุนในภูมิภาค ทำให้เกิดการจ้างงานในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น แรงงานกรรมกรที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะในกิจการเกษตร ประมง ก่อสร้าง และในโรงงานอุตสาหกรรมแต่เดิมมาเป็นแรงงานที่ได้มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการขยายมากขึ้น โดยรัฐบาลได้เน้นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ประชาชน ทำให้แรงงานในท้องถิ่นไม่นิยมเดินทางไปทำงานในภูมิภาคอื่น แม้ว่าจะมีคนว่างงานหลังฤดูเก็บเกี่ยวอยู่บ้าง แรงงานเหล่านี้ก็สามารถหาอาชีพเสริมในหมู่บ้านของตน ประกอบกับมีแรงงานบางส่วนมุ่งไปทำงานในต่างประเทศ ซึ่งได้รับค่าตอบแทนสูงกว่าในงานประเภทเดียวกัน โดยเฉพาะงานก่อสร้าง ซึ่งรับคนที่ไม่มีฝีมือ นอกจากนี้ปัจจุบันคนไทยมีการศึกษาสูงขึ้น และมีความนิยมที่ไม่ทำงานบางประเภทที่เสี่ยงอันตราย งานหนัก งานสกปรก และงานที่ใช้ความอดทนสูงแต่ได้ค่าจ้างต่ำ ทำให้ผู้ประกอบการหันไปใช้แรงงานต่างชาติโดยเฉพาะพม่า ทั้งนี้เนื่องจากชีพพลายของแรงงานพม่าจำนวนมาก ประกอบกับมีค่าจ้างแรงงานที่ถูกกว่า มีความขยัน อดทนสูงกว่า และเป็นแรงงานที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจึงไม่ค่อยกลัวจะหนีไปไหน ทำให้มีการลักลอบจ้างแรงงานต่างชาติเป็นจำนวนมาก การไปทำงานต่างประเทศของแรงงานไทย ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมแรงงานไปทำงานต่างประเทศ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เป็นต้นมา ตั้งแต่เริ่มมีนโยบายจนถึงปี ๒๕๓๘ รวมแรงงานไทยที่ใช้แรงงานในต่างประเทศมีจำนวนสะสมถึง ๗๔๖,๘๑๕ คน ไปถูกต้องตามกฎหมายร้อยละ ๔๘ และลักลอบร้อยละ ๕๒ และแรงงานเหล่านี้ส่งรายได้กลับประเทศจำนวน ๕๔,๕๘๐ ล้านบาท และ ๕๙,๕๕๐ ล้านบาท นโยบายดังกล่าวส่งผลให้เกิดภาวะการณ์ขาดแคลนแรงงานจากการสำรวจของกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ พบว่า แรงงานในภาคเกษตรที่มีปัญหาการขาดแคลนแรงงานและมีการนำแรงงานต่างชาตินำให้มากมีอยู่ ๓ ประเภทกิจการ คือ กิจการประมง สวนยางและไร่อ้อย ตามลำดับ โดยเฉพาะกิจการประมง มีการใช้แรงงานต่างชาติตั้งแต่ร้อยละ ๓๐ - ๗๐ โดยเฉพาะเขตประมงในอ่าวไทยตอนบน

และทะเลอันดามันมีการใช้แรงงานต่างชาติถึงร้อยละ ๖๐ - ๗๐ และจากการสำรวจของกรมจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (๒๕๓๙) ร่วมกับหอการค้าจังหวัดต่าง ๆ ก็พบว่าสถานประกอบการต่าง ๆ ใน ๓๙ จังหวัด ที่ผ่อนผันให้มีการใช้แรงงานต่างชาติ พบว่า ความต้องการแรงงานต่างชาติถึง ๑,๒๙๕,๐๙๘ คน ขณะที่มีการจ้างงานต่างชาติที่ใช้อยู่แล้ว ๗๑๗,๖๙๘ คน เฉพาะกรุงเทพมหานครมีความต้องการแรงงานต่างชาติถึง ๓๐๐,๐๐๐ คน

๒.๓ มาตรการสกัดกั้น และควบคุมคนเข้าเมืองของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และตำรวจตระเวนชายแดนที่ทำหน้าที่สกัดกั้นและควบคุมดูแลการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และตำรวจภูธรทำหน้าที่จับกุมดำเนินคดีกับผู้ลักลอบเข้าเมือง ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจับกุมผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างชาติดลักลอบเข้าเมืองกลับประเทศเดิมนั้นยังทำให้ยาก การดูแลผู้ที่รอการส่งกลับทำให้รัฐเสียงบประมาณจำนวนมาก จึงทำให้มีการเสนอให้มีการใช้แรงงานต่างด้าว เพื่อรอการส่งกลับเพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานไปก่อน ขาดความเข้มงวดและเที่ยงตรง มีการทุจริตคอร์รัปชัน ทำให้ไม่สามารถสกัดกั้นและควบคุมแรงงานต่างชาติไม่ให้ไหลทะลักเข้าสู่ประเทศไทย

๒.๔ นโยบายผ่อนปรนการใช้แรงงานต่างชาติ นโยบายและมาตรการที่ภาครัฐได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน มีอย่างน้อย ๖ ครั้ง ในรูปของมติคณะรัฐมนตรี โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ในการออกมติคณะรัฐมนตรี (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตราสายสุนทร, ๒๕๔๐) ได้แก่

๒.๔.๑ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นมติที่ผ่อนผันให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองเฉพาะสัญชาติพม่า ที่เข้ามาในประเทศไทยหลัง ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ และตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติ และมีบัตรประจำตัวที่ทางกระทรวงมหาดไทยออกให้จะได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว และสามารถทำงานได้ในพื้นที่ ๗ จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ กาญจนบุรี ตาก ระนอง ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร (ตอนหลังเพิ่มจังหวัดเพชรบุรีเข้าไปอีก รวมเป็น ๘ จังหวัด) โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำหนดพื้นที่ (อำเภอ) ผ่อนผันให้แต่ละจังหวัดดังกล่าว และกำหนดมาตรการทางด้านการบริหารจัดการ และจัดทำทะเบียนประวัติผู้ขายแรงงาน รวมทั้งกวดขันการจ้างแรงงานที่ไม่ถูกต้องและจับกุมดำเนินคดีทั้งนายจ้างและลูกจ้าง

๒.๔.๒ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๖ มตินี้มีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในกิจการประมง โดยผ่อนผันให้สามารถให้แรงงานต่างด้าวทุกสัญชาติที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และอยู่ในระหว่างรอการส่งกลับ สามารถทำงานในกิจการประมงทะเลในพื้นที่จังหวัดชายทะเล รวม ๒๒ จังหวัด แต่มตินี้จะมีผลในการปฏิบัติก็ต่อเมื่อมีการแก้ไข พ.ร.บ.ว่าด้วยสิทธิการประมงไทย พ.ศ.๒๔๘๒ ซึ่งห้ามมิให้ใช้คนต่างด้าวทำงานในเรือประมงไทยเสียก่อน ซึ่ง พ.ร.บ.ฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๓๙ ซึ่งมีผลบังคับใช้ไปแล้ว เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๙

๒.๔.๓ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๙ มตินี้เป็นไปตามข้อเสนอของภาคเอกชน โดยเฉพาะสภาหอการค้าไทย โดยความเห็นชอบของสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ๑) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือในบางพื้นที่ ๒) ต้องการ

จัดระบบและควบคุมการทำงานของแรงงานต่างชาติดังกล่าว (๓) ปกป้องและสกัดกั้นคนที่ลักลอบเข้ามาใหม่ มติที่กำหนดให้คนต่างด้าวทำงานได้เฉพาะอาชีพกรรมกรในกิจการที่มีความขาดแคลนแรงงาน ๗ กิจการใน ๓๙ จังหวัด ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวอีก ๓ ครั้ง คือ เมื่อ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๙, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๓๙ และ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๙ มีการปรับเปลี่ยนกิจการที่ผ่อนผันเพิ่มขึ้น ๒๓ กิจการ รวมทั้งเพิ่มอาชีพเดิมอาชีพกรรมกรอย่างเดียว โดยเพิ่มคนรับใช้ในบ้านด้วย และเพิ่มพื้นที่ผ่อนผันทั้งหมดเป็น ๔๓ จังหวัด โดยค่าจ้างแรงงานต่างชาติเป็นไปตามกฎหมายแรงงานไทย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ เช่น จะต้องเสียเงินประกันตัวลูกจ้าง ๑,๐๐๐ บาทต่อคนในการดำเนินงานในลักษณะรวมศูนย์ (One Stop Service) และให้ระยะเวลาในการผ่อนผันปรน ๒ ปี เป็นต้น

ผลจากการมีมติคณะรัฐมนตรีทั้งสองครั้งดังกล่าว ส่งผลให้มีการนำแรงงานต่างชาติมารายงานตัวหรือมีการใช้แรงงานต่างชาติอย่างถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้นจากครั้งแรกที่มีแรงงานต่างชาติมารายงานตัวเพื่อขออนุญาตทำงานเพียง ๘,๐๐๐ กว่าคน (ใน ๙ จังหวัด) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เพิ่มเป็น ๓๔๐,๘๑๙ คน หรือร้อยละ ๔๗ ของแรงงานต่างชาติดังกล่าวทั้งหมดที่สำรวจได้ (ใน ๓๙ จังหวัด) หลังจากครบกำหนดระยะเวลาการจดทะเบียนผ่อนผัน (๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๙) (กรมการจัดหางาน, ๒๕๔๐)

กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารแรงงานต่างด้าว

๑. พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑^๓

---

^๓ “พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๓๗ก, วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่บังคับใช้กับแรงงานต่างด้าวโดยตรง แต่เจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการทำงานของคนต่างด้าวไม่ได้มุ่งเน้นด้านการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าจะให้สิทธิแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยก็ตาม แต่ก็ต้องทำตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ รวมความว่าพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดและควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวเป็นหลัก โดยมีสาระสำคัญเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงจากกฎหมายสำคัญฉบับเดิม ๑๕ ประการ ดังนี้

๑.๑ ยกเลิกพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ และจัดโครงสร้างของพระราชบัญญัติ โดยแบ่งเป็น ๖ หมวด และบทเฉพาะกาล รวม ๖๐ มาตรา

๑.๑.๑ หมวด ๑ การทำงานของคนต่างด้าว มาตรา ๗ - ๒๘

๑.๑.๒ หมวด ๒ กองทุนเพื่อการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร มาตรา ๒๙ - ๔๐

๑.๑.๓ หมวด ๓ คณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว มาตรา ๔๑ - ๔๔

๑.๑.๔ หมวด ๔ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การทำงานของคนต่างด้าว มาตรา ๔๕ - ๔๗

๑.๑.๕ หมวด ๕ การกำกับดูแล มาตรา ๔๘ - ๕๐

๑.๑.๖ หมวด ๖ บทกำหนดโทษ มาตรา ๕๑ - ๕๖

๑.๑.๗ หมวด ๗ บทเฉพาะกาล มาตรา ๕๗ - ๖๐

๑.๒ ปรับปรุงการกำหนดงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้ จากเดิมซึ่งกำหนดงานที่คนต่างด้าวห้ามทำ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑.๒.๑ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับคนต่างด้าวในฐานะผู้แทนทางการทูตทางกงสุล พนักงานองค์การระหว่างประเทศ องค์การสหประชาชาติ เป็นต้น

๑.๒.๒ กำหนดงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้ในท้องถิ่นใด เมื่อใดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทย และความต้องการแรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และกำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว โดยมีองค์ประกอบตามมาตรา ๔๑ และหนึ่งในอำนาจหน้าที่ คือ การพิจารณาออกกฎกระทรวงกำหนดงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้ตามมาตรา ๑๗ ให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ ปี

๑.๒.๓ มีการเปลี่ยนแปลงประเภทคนต่างด้าวที่อาจขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อทำงานตามประเภทที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามข้อเสนอของคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว ที่ต้องคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ และผลกระทบต่อสังคม โดยอนุญาตรวมคนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักร แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติด้วย

๑.๒.๔ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน และจ้างแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน จึงกำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งมีภูมิลำเนาเป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย ถ้าได้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อาจได้รับอนุญาตให้ทำงานบางประเภทหรือลักษณะงานในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลาหรือตามฤดูกาลที่กำหนดได้ ทั้งนี้เป็นไปตามเงื่อนไขตามมติคณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๑.๒.๕ กำหนดมาตรการการชำระค่าธรรมเนียมนการจ้าง (Levy) เพื่อจำกัดคนต่างด้าวที่ไม่ใช่ช่างฝีมือเข้ามาทำงานในราชอาณาจักร

๑.๒.๖ ปรับปรุงกระบวนการออกใบอนุญาตให้แก่คนต่างชาติเข้าเมืองตามกฎหมายได้แก่ กฎหมายส่งเสริมการลงทุน กฎหมายการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือกฎหมายอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นในการขอ visa และใบอนุญาตทำงานให้เสร็จใน ๓ ชั่วโมง และอนุญาตทำงานได้ทันที นอกจากนี้ในการเก็บค่า levy จะเก็บเพียงครั้งเดียวเท่านั้น แม้จะมีการต่อใบอนุญาตก็ตาม

๑.๒.๗ ให้ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ สามารถขอรับใบอนุญาตทำงานได้ เพื่อให้สอดคล้องตามหลักมนุษยธรรม

๑.๒.๘ เพิ่มมาตรการรองรับการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน เพื่อส่งเสริมการผลิตไปสู่พื้นที่ที่มีแรงงานจำนวนมาก

๑.๒.๙ จัดตั้งกองทุนเพื่อการส่งคนต่างด้าวกลับออกนอกราชอาณาจักร กำหนดให้แรงงานต่างด้าวต้องส่งเงินเข้ากองทุน เพื่อประกันเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งกลับ โดยนายจ้างมีหน้าที่หักเงินค่าจ้างและนำส่งเข้ากองทุน หากนายไม่นำเงินส่ง ต้องเสียเงินเพิ่มร้อยละ ๒ ต่อเดือน และหากแรงงานต่างด้าวเดินทางกลับด้วยตนเองสามารถขอเงินคืนได้โดยยื่นเอกสารที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง และได้รับคืนเงินโดยเร็วภายใน ๓๐ วัน

๑.๒.๑๐ กำหนดให้อายุใบอนุญาตทำงานมีอายุไม่เกินสองปี ซึ่งแยกกันโดยเด็ดขาด ไม่อิงกับการอยู่ในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง แต่ไม่ออกใบอนุญาตได้ไม่เกินสี่ปีติดต่อกัน เพื่อป้องกันการโอนหรือแปลงสัญชาติ

๑.๒.๑๑ ปรับปรุงให้ผู้รับใบอนุญาตทำงานสามารถเพิ่มประเภทหรือลักษณะงานนายจ้าง ที่อยู่ที่ สถานที่ทำงาน หรือเงื่อนไขได้

๑.๒.๑๒ เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตทำงาน โดยให้อำนาจแก่นายทะเบียนรวมถึงผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายในการเพิกถอนใบอนุญาต ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาต

๑.๒.๑๓ ปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว โดยกำหนดให้ปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธานคณะกรรมการ เพื่อให้องค์ประกอบคณะกรรมการครอบคลุมทุกส่วนราชการที่มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุม กำกับดูแลคนต่างด้าว รวมทั้งผู้แทนที่มาจากภาคเอกชน โดยการคัดเลือกผู้แทนให้เป็นไปตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์และเพิ่มเติมให้มีหน้าที่เสนอความเห็นในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินนโยบายการทำงานของคนต่างด้าวเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี

๑.๒.๑๔ กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์การทำงานของคนต่างด้าว แยกกันโดยอิสระจาก คณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว ซึ่งพระราชบัญญัติเดิมนั้น รวมอยู่ด้วยกัน

๑.๒.๑๕ กำหนดให้เจ้าพนักงานที่มีอำนาจจับและช่วยเหลือพนักงานสอบสวนมีอำนาจจับคนต่างด้าวที่พบว่าทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับและนำผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนทันที และให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีอาญาได้

๑.๒.๑๖ ปรับปรุงบทกำหนดโทษ เช่น โทษสำหรับนายจ้างคือปรับระหว่าง ๑๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท ต่อแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ๑ คน โทษสำหรับแรงงานต่างด้าวคือ จำคุก ๕ ปี ปรับระหว่าง ๒,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือหากยินยอมกลับประเทศต้นทาง จะถูกนำส่งกลับและเว้นโทษจำคุก นอกจากนี้ยังมีกระบวนการให้สินบนนำจับแก่ผู้จับตามระเบียบกระทรวงการคลัง

๑.๒.๑๗ ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียม โดยกำหนดอัตราสูงสุดไว้ อย่างไรก็ตามในการประกาศใช้จริงจะใช้อัตราที่กำหนดโดยกฎกระทรวงซึ่งต่ำกว่าอัตราสูงสุด

๒. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑^๔

---

^๔ “พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๑๕ ตอนที่ ๘๖, วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแรงงานโดยตรง ซึ่งได้บัญญัติให้นายจ้างปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน เว้นแต่ลักษณะหรือสภาพของไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้ ในกรณีทำงานมีลักษณะและคุณภาพอย่างเดียวกันและปริมาณเท่ากันให้นายจ้างกำหนดค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้แก่ลูกจ้างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าลูกจ้างนั้นจะเป็นชายหรือหญิง ให้ใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำบังคับแก่นายจ้างและลูกจ้าง ไม่ว่านายจ้างและลูกจ้างนั้นจะมีสัญชาติ ศาสนา หรือเพศใด

๓. พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘^๕

---

^๕ “พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘”, ราชกิจจานุเบกษา. ฉบับพิเศษเล่มที่ ๘๒ ตอนที่ ๔๗, วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘

พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ เป็นกฎหมายที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ให้แก่นายจ้างและลูกจ้างในกรณีที่เกิดข้อพิพาทแรงงาน ถือเป็นกฎหมายด้านการคุ้มครองแรงงานที่สำคัญอีกฉบับหนึ่ง โดยกำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ ๒๐ คนขึ้นไป จัดให้มีข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างซึ่งต้องทำเป็นหนังสือ และจะต้องมีข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างอย่างน้อยคือ (๑) เงื่อนไขการจ้างหรือการทำงาน (๒) กำหนดวันและเวลาทำงาน (๓) ค่าจ้าง (๔) สวัสดิการ (๕) การเลิกจ้าง (๖) การยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ของลูกจ้าง และ (๗) การแก้ไขเพิ่มเติมหรือการต่ออายุข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง กำหนดห้ามมิให้นายจ้างปิดงานหรือลูกจ้างนัดหยุดงานโดยมิได้แจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน และอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อย ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่รับแจ้ง ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวไม่มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงาน เนื่องจากกฎหมายให้สิทธิเฉพาะแรงงานที่สัญชาติไทยเท่านั้น แต่ยังมีข้อสังเกตว่า การเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานซึ่งได้จัดตั้งแล้ว กฎหมายไม่ได้กำหนดคุณสมบัติหรือมีข้อห้ามมิให้แรงงานต่างด้าวเป็นสมาชิกแต่อย่างใด กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบ และศีลธรรมอันดีของประชาชน จะต้องตีความโดยเคร่งครัด ซึ่งจะตีความได้ว่าห้ามแรงงานต่างด้าวจัดตั้งสหภาพแรงงานแต่ไม่ได้ห้ามแรงงานต่างด้าวเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน อาจเป็นช่องว่างของกฎหมายฉบับนี้

๔. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑^๖

---

^๖ “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑”, ราชกิจจานุเบกษา.เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๑๙ก,วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ จะเป็นกฎหมายซึ่งคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชน แต่บางส่วนได้บัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองแรงงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน โดยได้ให้นิยามว่าการข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ เป็นการบังคับใช้แรงงานหรือบริการถือว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๔ ปี ถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๕. กฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕.๑ ประมวลกฎหมายอาญา^๗ หากจะพิจารณาว่ากฎหมายใดเป็นกฎหมายด้านการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวบ้างจะพิจารณาจากกฎหมายด้านแรงงานโดยตรงก็ยังไม่เพียงพอ ซึ่งกฎหมายทั่วไปเช่นประมวลกฎหมายอาญาก็มีส่วนให้การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวเช่นกัน เช่น ให้การคุ้มครองชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพ ฯลฯ ยกตัวอย่างเช่น การข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใดไม่กระทำการใดหรือจำยอมต่อสิ่งใดโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้นหรือจำยอมต่อสิ่งนั้น การหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นหรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย การเอาคนลงเป็นทาส หรือทำให้ฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ชื่อ ชาย จำหน่าย รับ หรือหน่วงเหนี่ยว เป็นต้น

๕.๒ ประกาศและคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

หลังจากคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ารับหน้าที่การบริหารการปกครองประเทศตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ แล้ว ประเด็นหนึ่งที่มีการพูดถึงเป็นอย่างมากก็คือ เรื่องปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอย่างกว้างขวางและขาดระบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบ ต่อมาได้ปรากฏเป็นกระแสข่าวในเรื่องนโยบายการจับกุมกวาดล้างแรงงานต่างด้าว ทำให้แรงงานต่างด้าวอพยพและละทิ้งงานกลับไปภูมิลำเนาของตนเอง ทำให้เกิดผลกระทบต่อการประกอบกิจการและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงได้มีประกาศและคำสั่งที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการในการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวทั้งมาตรการชั่วคราว มาตรการเร่งด่วน รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๕.๒.๑ มาตรการชั่วคราวในการดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าว

ประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับวันที่ ๖๗/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศนโยบายในเรื่องแรงงานต่างด้าว

^๗ “ประมวลกฎหมายอาญา”, ราชกิจจานุเบกษา.เล่มที่ ๘๕ ตอนที่ ๑๗, วันที่ ๑๕

โดยแสดงจุดยืนว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีนโยบายจะเร่งรัดจับกุมกวาดล้างแรงงานต่างด้าวตามที่ปรากฏเป็นข่าวแต่อย่างไร นอกจากนี่ยังได้กำหนดมาตรการควบคุมแรงงานต่างด้าวโดยขอให้นายจ้าง/สถานประกอบการ ได้จัดเตรียมรายชื่อลูกจ้างในสังกัดเพื่อให้พร้อมรับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่และการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในห้วงต่อไป นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือจากนายจ้าง/สถานประกอบการ ทำความเข้าใจกับลูกจ้างและร่วมมือกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมทั้งระบบ อีกทั้งไม่หลงเชื่อข่าวลือตามที่ปรากฏเป็นข่าว

๕.๒.๒ มาตรการเร่งด่วนในการป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์และการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๖๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศให้นายจ้าง/สถานประกอบการ ที่ใช้แรงงานต่างด้าวดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายเพื่อให้แรงงานต่างด้าวได้รับการคุ้มครองในการทำงานและไม่ถูกบังคับใช้แรงงาน โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีมาตรการผ่อนผันให้นายจ้าง/สถานประกอบการ จัดทำบัญชีแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในความดูแลให้ครบถ้วน รวมถึงให้นายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยให้ดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดนอกจากนี้ ยังให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเร่งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเพื่อป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดการค้ามนุษย์และขบวนการลักลอบนำพาแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๕.๒.๓ มาตรการชั่วคราวในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ได้กำหนดมาตรการชั่วคราวในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ เพื่อนำไปสู่การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในประเทศดังนี้

(๑) จัดตั้งศูนย์ประสานรับแรงงานกัมพูชากลับเข้าทำงานในจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี ตราด และสุรินทร์ เพื่อดำเนินการพิจารณาออกใบอนุญาตเข้าเมืองชั่วคราวให้แก่แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาที่ประสงค์จะกลับเข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งศูนย์ประสานงานดังกล่าวมีหน้าที่ในการจัดทำทะเบียนประวัติและออกบัตรประจำตัวให้แก่คนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ทั้งนี้ ให้คนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยให้แจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ประสานงานรับแรงงานกัมพูชากลับเข้ามาทำงานภายในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗

(๒) จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในทุกจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาออกใบอนุญาตทำงานชั่วคราวให้แก่คนต่างด้าวและจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา

(๓) ให้นายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานต่างด้าว ให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามแนวทางที่ทางราชการกำหนด สำหรับในส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากพ้นกำหนดเวลาที่กำหนดในใบอนุญาตเข้าเมืองชั่วคราวและใบอนุญาตทำงานชั่วคราวแล้วขอให้บังคับใช้กฎหมายแก่แรงงานต่างด้าวและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

๕.๒.๔ การจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)

(๑) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับวันที่ ๓๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ กำหนดให้จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในทุกจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาออกใบอนุญาตทำงานชั่วคราวให้แก่คนต่างด้าวและจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา โดยเริ่มนำร่องในจังหวัดสมุทรสาครเป็นแห่งแรก ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ เป็นต้นไป

(๒) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๗/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ กำหนดให้จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพิ่มเติมใน ๗ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี พระนครศรีอยุธยา ระยอง สงขลา สมุทรปราการ และสุราษฎร์ธานี โดยให้เริ่มทำการตั้งแต่วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

(๓) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๙๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ กำหนดให้จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพิ่มเติมในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๖ แห่ง โดยมีสถานที่ตั้งดังนี้ ๑) ศูนย์กีฬาอารามอินทรา เขตบางเขน ๒) ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย – ญี่ปุ่น) ดินแดง ๓) ศาลาประชาคมเมืองมีนถันทอง เขตมีนบุรี ๔) ศูนย์เยาวชนลุมพินี เขตปทุมวัน ๕) ศูนย์เยาวชนทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา และ ๖) ศูนย์กีฬาเฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา (บางบอน) เขตบางบอน โดยให้เริ่มทำการตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๗

(๔) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๙๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ กำหนดให้จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพิ่มเติมใน ๑๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ จันทบุรี ชุมพร ตรัง ตราด นครศรีธรรมราช นราธิวาส ประจวบคีรีขันธ์ ปัตตานี พังงา เพชรบุรี ภูเก็ต ระนอง สตูล และสมุทรสงคราม โดยให้เริ่มทำการตั้งแต่วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗

(๕) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๗/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ กำหนดให้จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพิ่มเติมให้ครบทุกจังหวัด โดยให้เริ่มทำการตั้งแต่วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘

๕.๒.๕ การแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารแรงงานต่างด้าว

(๑) คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการประสานงานการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยมีเสนาธิการทหารเป็นประธานอนุกรรมการ และมีเจ้ากรมยุทธการทหารเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว รวมถึงประสานติดตามการดำเนินงาน ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

(๒) คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติหรือรองหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติที่หัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติมอบหมายเป็นประธานกรรมการ และมีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอร่างหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กำหนดแนวทางให้หน่วยงานถือปฏิบัติเพื่อให้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งการส่งเสริมการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียนหรือข้อตกลงภายใต้กรอบเศรษฐกิจอื่น หรือการค้าบริเวณพรมแดนเป็นไปโดยเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการหรือแผนปฏิบัติการ

(๓) คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ โดยมีรองหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติและหัวหน้าฝ่ายความมั่นคง คณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นประธานกรรมการ และมีเลขาธิการทหารเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินการ รวมถึงอำนวยความสะดวก ติดตามผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และการใช้แรงงานเด็ก

(๔) คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ โดยมีเลขาธิการทหารเป็นประธานอนุกรรมการ และมีเจ้ากรมยุทธการทหารเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบาย มาตรการและแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และการใช้แรงงานเด็ก ประสาน ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ การจัดทำรายงานให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

(๕) คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร โดยมีปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธานคณะทำงาน และมีผู้อำนวยการสำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน เป็นคณะทำงานและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบนายจ้างและสถานประกอบการ ประสานงานและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร รวมถึงรายงานผลการดำเนินงานพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์

(๖) คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การแต่งตั้งชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์จังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าชุดตรวจ และมีจัดหางานจังหวัดเป็นชุด

ตรวจและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบนายจ้างและสถานประกอบการ ประสานงานและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนภายในเขต จังหวัดรวมถึงรายงานผลการดำเนินงานพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ ต่อคณะกรรมการ นโยบาย การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์

(๗) คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งรองหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและหัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ และรองหัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นกรรมการเพิ่มเติมใน คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

๕.๓ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาใน ราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะสำหรับคนต่างด้าวสัญชาติลาวและกัมพูชา ที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้ ใน พ.ศ.๒๕๔๙^๘

---

^๘ “ประมวลกฎหมายอาญา”, ราชกิจจานุเบกษา.เล่มที่ ๙๕ ตอนที่ ๑พ,วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

จากมติคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเรื่องแรงงานต่างด้าวเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๐ ได้พิจารณาเห็นชอบเรื่องการพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวพม่า ลาว และกัมพูชา การนำแรงงานพม่าเข้ามาทำงานโดยถูกกฎหมาย และการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกระทรวงมหาดไทยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้อนุมัติตามมติของคณะรัฐมนตรีออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ คนต่างด้าว หมายถึง บุคคลสัญชาติลาวและกัมพูชา ที่มาทำทะเบียนประวัติหรือบัตรประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และได้รับใบอนุญาตทำงานตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกมาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๙ เป็นคนต่างด้าวที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขตามบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลลาว และรัฐบาลกัมพูชา ว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน

๕.๓.๒ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานต่างด้าว มิให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๒(๓) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาใช้บังคับกับคนต่างด้าวตามวรรคแรก คือ ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะเข้ามาเพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกรหรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกาย โดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือการฝึกทางวิชาการ หรือเข้ามาทำงานอื่นอันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

๕.๓.๓ หนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และหนังสือรับรองสถานบุคคลของคนต่างด้าว ให้เป็นไปตามแบบแนบท้ายประกาศฉบับนี้

๕.๓.๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประทับตราอนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งถือเอกสารหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และหนังสือรับรองสถานะบุคคลของคนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลา ๒ ปี เมื่อคนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรครบกำหนดระยะเวลาอนุญาตแล้ว หากประสงค์จะอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปอีกเพื่อทำงาน ให้สามารถอยู่ต่อในราชอาณาจักร ได้อีกครั้งเดียว เป็นระยะเวลาไม่เกิน ๒ ปี

๕.๔ ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องการรับแจ้งความต้องการการคนต่างด้าว^๕

^๕ กระทรวงแรงงาน, ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การรับแจ้งความต้องการการคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๐ (ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชาปี ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าว หลบหนีเข้าเมือง โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการออกประกาศ กฎ ระเบียบ ให้แล้วเสร็จ พร้อมทั้งจะดำเนินการได้ในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป และเห็นชอบการกำหนดวิธีการ และขั้นตอนการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ในปี ๒๕๕๐

วิธีการและขั้นตอนในการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ประกอบด้วยการแจ้งความต้องการแรงงานต่างด้าว (ขอโควตา) โดยให้นายจ้างที่ได้รับการจัดสรรโควตาแล้วและยังคงจ้างแรงงานต่างด้าวรายเดิมต่อไป เว้นแต่ต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวเพิ่มเติมจากโควตาที่ได้รับหรือนายจ้างที่ยังไม่เคยได้รับการจัดสรรโควตา ให้ยื่นแบบแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวใหม่ โดยให้กระทรวงแรงงานออกประกาศ เพื่อกำหนดเงื่อนไข หลักฐานประกอบการแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว

๕.๔.๑ ให้กรมการจัดหางานรับแจ้งความต้องการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติ พม่า ลาว และกัมพูชา ที่หลบหนีเข้าเมืองและอยู่ระหว่างรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร ซึ่ง กระทรวงแรงงานได้กำหนดให้แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในราชอาณาจักร ภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งชาติอื่นจากผู้ที่จะ ประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวดังกล่าวเข้าทำงาน ซึ่งกรณีผู้ที่จะประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวเป็นบุคคลธรรมดา ให้ สำนักจัดหางานกรุงเทพเขตพื้นที่ ๑ - ๑๐ หรือสำนักงานจัดหางานจังหวัดที่ภูมิลำเนาของผู้ ประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวอยู่ในเขตพื้นที่เป็นสถานที่รับแจ้งความต้องการ

กรณีผู้ที่จะประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวมียู่หรือสถานที่ประกอบการหลาย แห่ง ให้สำนักจัดหางานกรุงเทพเขตพื้นที่ ๑ - ๑๐ หรือสำนักงานจัดหางานจังหวัด ซึ่งที่อยู่หรือ สถานที่ประกอบการแห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียวที่ผู้ที่จะประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวแสดงเจตนาสมัคร ใ้ อยู่ในเขตพื้นที่เป็นสถานที่รับแจ้งความต้องการจ้างคนต่างด้าว และกรณีที่ประสงค์จะจ้างคน ต่างด้าวเป็นนิติบุคคล ให้สำนักจัดหางานกรุงเทพเขตพื้นที่ ๑ - ๑๐ หรือสำนักงานจัดหางาน จังหวัดที่สำนักงานแห่งใหญ่ของผู้ที่จะประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวอยู่ในเขตพื้นที่เป็นสถานที่รับแจ้ง ความต้องการจ้างคนต่างด้าว

๕.๔.๒ ให้หน่วยงานที่รับแจ้งความต้องการ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ คนไทยเข้าทำงานก่อน ในกรณีที่ไม่มีคนไทยเข้าทำงานดังกล่าว ให้พิจารณาและแจ้งการจัดสรร จำนวนคนต่างด้าวเป็นหนังสือผู้ที่จะประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวที่แตกต่างจากหลักเกณฑ์ที่อธิบดี กรมการจัดหางานประกาศกำหนด หากการจัดสรรจำนวนคนต่างด้าวที่แตกต่างจากหลักเกณฑ์ที่ อธิบดีประกาศกำหนดให้พิจารณาได้โดยคำแนะนำของคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าวกรุงเทพมหานครหรืออนุกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าวจังหวัด แล้วแต่ กรณี ทั้งนี้ หนังสือแจ้งการจัดสรรจำนวนคนต่างด้าวให้กำหนดเวลาให้ผู้ที่จะประสงค์จะจ้างคนต่าง ด้าวดำเนินการจัดหาคนต่างด้าวเข้าทำงานกับตน ตามที่ได้รับการจัดสรรภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ของทุก ๆ ปี

บทที่ ๓

สถานการณ์แรงงานต่างด้าวจังหวัดตาก

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์แรงงานต่างด้าวจังหวัดตาก จะได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดตาก
- เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก
- ยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวของประเทศไทย

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดตาก

๑. ข้อมูลด้านภูมิศาสตร์

จังหวัดตากตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๖,๔๐๖.๖๕ ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ ๔ ของประเทศ สภาพภูมิประเทศของจังหวัดตากเป็นพื้นที่ตามแนวเทือกเขา โดยสภาพพื้นที่จะถูกแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยกั้นกลางทำให้ลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกันไป เนื่องจากเทือกเขาถนนธงชัยเป็นตัวปะทะมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามัน ทำให้ซีกตะวันออกได้รับความชุ่มชื้นจากลมมรสุมไม่เต็มที่ สภาพแห้งแล้ง ส่วนฝั่งตะวันตกจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมมากกว่าทำให้ปริมาณฝนตกมีความชุ่มชื้นโดยเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่ในเขตภูเขา

ส่วนที่ ๑ ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออก ประกอบด้วย ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา และอำเภอวังเจ้า สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและที่ราบสูงลาดเอียงลงไปทางทิศตะวันออกสู่แม่น้ำปิงและแม่น้ำวัง ทำให้เกิดพื้นที่ราบแคบริมสองฝั่งของแม่น้ำ

ส่วนที่ ๒ ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกประกอบด้วย ๕ อำเภอ ได้แก่อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอแม่ระมาด อำเภออุ้มผาง และอำเภอท่าสองยาง ภูมิอากาศได้รับอิทธิพลมาจากมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามัน มีความชุ่มชื้น ฝนตกมากกว่าซีกด้านตะวันออก

จังหวัดตากมีอาณาเขตติดต่อกับ ๙ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง สุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี กาญจนบุรี และ ๑ ประเทศ คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (หรือพม่าเดิม) โดยมีพรมแดนติดต่อยาวประมาณ ๕๔๒ กิโลเมตร

๒. จำนวนประชากรและการแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดตากมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕๓๒,๓๕๓ คน เป็นชาย ๒๖๘,๗๔๒ คน หญิง ๒๖๓,๖๑๑ คน แบ่งเขตการปกครองเป็น ๙ อำเภอ ๖๓ ตำบล ๕๖๒ หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกได้ คือ ๑ เทศบาลนคร ๑ เทศบาลเมือง ๑๗ เทศบาลตำบล ๔๙ อบต.

ตารางที่ ๓-๑ จำนวนประชากรในจังหวัดตาก

ประชากร	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๒๖๘,๗๔๒	๕๐.๕๐
หญิง	๒๖๓,๖๑๑	๔๙.๕๐
รวม	๕๓๒,๓๕๓	๑๐๐.๐๐

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

ตารางที่ ๓-๒ ตารางแสดงจำนวนชนเผ่าชาวเขา จังหวัดตากทั้ง ๖ เผ่า

ชนเผ่า	จำนวนประชากร (คน)	คิดเป็นร้อยละ
กระเหรี่ยง	๑๓๑,๖๗๓	๖๖.๘๘
ม้ง	๔๓,๒๐๔	๒๑.๙๔
คนไทยที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง	๑๓,๕๐๖	๖.๘๖
มูเซอ	๔,๓๖๖	๒.๒๒
อิก้อ	๑,๖๕๖	๐.๘๔
ลีซอ	๑,๖๒๒	๐.๘๒
เย้า	๘๖๒	๐.๔๔
รวม	๑๙๖,๘๘๙	๑๐๐.๐๐

ที่มา: ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ ๑๖ จังหวัดตาก ข้อมูล ปี พ.ศ.๒๕๕๓

๓. การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักของประชากรจังหวัด คือ อาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ ทำสวนปลูกพืชผักผลไม้ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วเขียวพืชมัน มันสำปะหลัง อ้อยเอทานอล กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี ข้าวโพดหวาน กระเทียมหัว ลำไย กล้วยไข่ กล้วยน้ำว่า ยังมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืดและเลี้ยงวัวพันธุ์เนื้อ ซึ่งเป็นอาชีพที่ได้รับการส่งเสริม รองลงมาคืออาชีพรับจ้างและค้าขาย

ตารางที่ ๓ - ๓ ตารางแสดงการประกอบอาชีพของประชากรจังหวัดตาก

ประเภทอาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม -ทำนา	๓๓,๑๕๖	๙.๗๕
เกษตรกรรม -ทำไร่	๗๐,๒๗๓	๒๐.๖๖
เกษตรกรรม -ทำสวน	๓,๘๐๓	๑.๑๒
เกษตรกรรม - ประมง	๑๕๓	๐.๐๔
เกษตรกรรม - ปศุสัตว์	๔๕๓	๐.๑๓
รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	๑๑,๘๒๙	๓.๔๘
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๑,๑๖๐	๐.๓๔
พนักงานบริษัท	๒,๙๓๒	๐.๘๖
รับจ้างทั่วไป	๘๔,๖๒๑	๒๔.๘๘
ค้าขาย	๑๘,๔๒๑	๕.๔๒
ธุรกิจส่วนตัว	๔,๓๐๗	๑.๒๗
อาชีพอื่น (นอกเหนือจากที่กล่าวมา)	๗,๖๕๗	๒.๒๕
กำลังศึกษา	๗๒,๕๔๘	๒๑.๓๓
ไม่มีอาชีพ	๒๘,๘๔๘	๘.๔๘
รวม	๓๔๐,๑๖๑	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓ - ๔ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ปี พ.ศ.๒๕๕๗ (เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก)

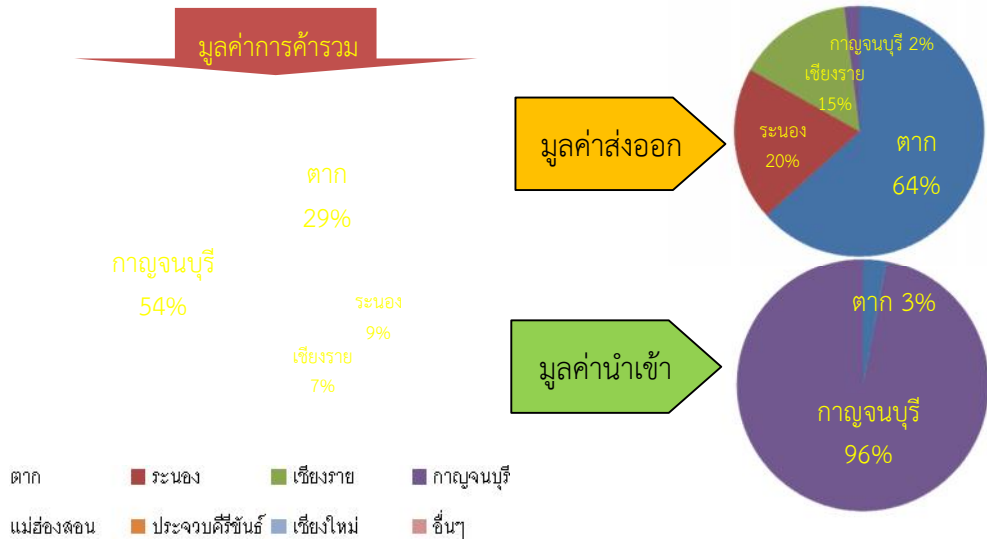
ลำดับของ จังหวัด	อำเภอ	รายได้เฉลี่ย /คน / ปี (บาท)
๑	สามเงา	๗๐,๖๐๒
๒	เมืองตาก	๗๐,๕๐๕
๓	บ้านตาก	๖๔,๕๐๖
๔	แม่ระมาด	๖๓,๒๒๖
๕	วังเจ้า	๖๓,๐๙๒
๖	แม่สอด	๖๑,๗๔๗
๗	อุ้มผาง	๕๔,๐๕๐
๘	พบพระ	๕๑,๕๕๑
๙	ท่าสองยาง	๔๓,๔๗๖
เฉลี่ยรายได้ต่อคนต่อปีของคนในพื้นที่		๖๑,๗๔๔

ที่มา: ข้อมูล จปฐ. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตาก ณ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗

๔. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

มูลค่าการค้าชายแดนไทย - เมียนมา ด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในปี ๒๕๕๗ มีมูลค่าการค้ารวมทั้งสิ้น ๖๓,๖๗๓.๓๔ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๖๗ ส่วนดุลการค้ามีมูลค่า ๕๖,๓๒๓.๑๙ ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว เพิ่มขึ้น ๑๕,๕๑๑.๓๑ ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ ๓๘ และในปี ๒๕๕๘ (มกราคม - กรกฎาคม ๒๕๕๘) มีมูลค่าการค้ารวมทั้งสิ้น ๓๖,๒๖๗.๕๘ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ ๔.๖๕

แผนภาพที่ ๓ - ๑ มูลค่าการค้ารวมของด้านชายแดนไทย -เมียนมา ปี ๒๕๕๗

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก, สิงหาคม ๒๕๕๘

การส่งออกในปี ๒๕๕๗ มีมูลค่าการส่งออก ๕๙,๙๙๘๒๖ ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๗.๘๓ โดยมีสินค้าส่งออกสำคัญ คือ เบียร์ทำจากมอลต์น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล ผ้าพิมพ์ฝ้าย ๑๐๐% โทรศัพท์ และในปี ๒๕๕๘ (มกราคม ๒๕๕๘ - กรกฎาคม ๒๕๕๘) มีมูลค่าการส่งออก ๓๔,๔๔๐.๙๔ ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๓๓

ตารางที่ ๓-๕ แสดงสินค้าส่งออกสูงสุด ๑๐ อันดับปี พ.ศ.๒๕๕๘ (ม.ค.๕๘ - ก.ค.๕๘)

ลำดับ	รายการสินค้า	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (ล้านบาท)
๑	โทรศัพท์พร้อมอุปกรณ์	๓๗๑,๕๒๕	SET	๒,๖๓๘.๙๓
๒	เบียร์	๗๗,๗๒๕.๕๖	ตัน	๒,๐๙๗.๖๓
๓	น้ำมันเบนซิน	๗๔,๓๗๑,๔๑๑.๐๐	ลิตร	๑,๒๙๓.๑๒
๔	ผ้าพิมพ์ฝ้าย	๒๘,๕๗๑,๔๗๗.๖๔	ตัน	๑,๑๖๕.๗๕
๕	น้ำมันดีเซล	๕๑,๑๐๘,๑๘๘.๐๐	ลิตร	๙๙๗,๐๕๖
๖	รถจักรยานยนต์	๒๐,๐๑๗	ตัน	๘๗๑.๑๕
๗	รองเท้าแตะฟองน้ำ	๑,๗๓๐,๗๕๑	โหล	๖๗๘.๘๘
๘	โทรศัพท์	๘๘,๔๖๙	เครื่อง	๕๖๒.๕๐
๙	นมถั่วเหลือง	๗,๖๓๑.๐๕	ตัน	๕๐๕.๖๖
๑๐	ขนมปังกรอบ	๕,๘๕๑.๙๙	ตัน	๔๘๖.๕๖
๑๑	อื่น ๆ			๒๔,๗๓๐.๓๓
รวม		๘๒๐,๔๐๓.๐๙	ตัน	๓๖,๐๒๗.๕๗

การนำเข้าในปี ๒๕๕๗ มีมูลค่าการนำเข้า ๓,๖๗๕.๐๒ ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๕.๑๑ โดยมีสินค้านำเข้าสำคัญ คือ โค - กระบือมีชีวิต ถั่วลิสง สีนแร่พลวง (เข้าคลังฯ) เพอร์นิเจอร์สิ่งประดิษฐ์ทำด้วยไม้ และถั่วเขียวผิวมัน และในปี พ.ศ.๒๕๕๘ (มกราคม ๒๕๕๘ - กรกฎาคม ๒๕๕๘) มีมูลค่าการนำเข้า ๑,๘๖๖.๖๒ ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้วลดลงร้อยละ ๒.๒๔

ตารางที่ ๓-๖ แสดงสินค้านำเข้าสูงสุด ๑๐ อันดับ

ปี พ.ศ.๒๕๕๘ (ม.ค.๕๘ - ก.ค.๕๘)

ลำดับ	รายการสินค้า	ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	อากร (ล้านบาท)
๑	โค - กระบือมีชีวิต	๔๙,๔๔๓ ตัว	๖๓๓.๘๖	๙,๘๘๐
๒	พลวงออกไซด์(เข้าคลังทัณฑ์บน)	๗๙๓.๔๘ ตัน	๑๘๖.๓๒	-
๓	ถั่วลิสง (ใช้สิทธิ AFTA)	๕,๓๓๔.๔๕ ตัน	๑๗๔.๗๙	-
๔	แร่พลวง (ส่วนใหญ่เข้าคลังฯ)	๒,๒๘๖.๑๓ ตัน	๑๕๐.๕๐	๑๓.๓๑๕
๕	หอมหัวใหญ่ (บางส่วนเข้าคลังฯ)	๑๖,๘๐๖.๑๕ ตัน	๑๑๗.๘๓	๗๘.๓๙๗
๖	เพอร์นิเจอร์, สิ่งประดิษฐ์ทำด้วยไม้	๖,๔๖๐.๔๔ ตัน	๖๓.๒๖	๑๐.๒๙๑
๗	โทรศัพท์มือถือ (เข้าคลังทัณฑ์บน)	๖,๖๗๖ ตัน	๖๐.๔๕	-
๘	ชุดเสื้อผ้าสตรี (FORM D)	๗๗.๐๒ CT	๔๔.๗๕	๐.๐๔๔
๙	รถจักรยานเก่าใช้แล้ว	๘๖,๒๖๒ ตัน	๓๕.๗๗	๑๐.๗๓๐
๑๐	ปลาเบญจพรรณ (ใช้สิทธิ AFTA)	๑,๗๑๔.๓๓ ตัน	๓๑.๘๔	๐.๐๑๔
๑๑	อื่น ๆ		๓๗๐.๑๕	๓๔.๕๒๘
	รวม	๕๘,๗๑๘.๒๕ ตัน	๑,๘๖๙.๕๒	๑๕๗.๒๑๐

ที่มา: ด้านศุลกากรแม่สอด ณ สิงหาคม ๒๕๕๘

๕. ข้อมูลด้านอุตสาหกรรม

การลงทุนภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดตาก มีจำนวนโรงงาน ๖๘๘ โรงงาน เงินลงทุนทั้งสิ้น ๑๘,๓๑๐ ล้านบาท และมีจำนวนแรงงาน ๕๓,๓๓๒ คน โดยจำแนกตามหมวดอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดตาก และในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ได้ดังนี้

ตารางที่ ๓-๗ แสดงการลงทุนภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดตากจำแนกตามหมวดอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดตาก และในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

ลำดับ	รายการ	จำนวนโรงงาน	เงินลงทุน (ล้านบาท)	แรงงาน (คน)
๑	อุตสาหกรรมเกษตร	๑๔๗	๓,๒๗๘.๔๔๑	๑,๔๖๖
๒	อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย	๑๒๐	๑,๒๐๕.๕๒๖	๒๖,๘๑๖
๓	อุตสาหกรรมอื่น ๆ	๘๐	๖,๙๒๘.๒๐๙	๒,๖๐๓
๔	อุตสาหกรรมอโลหะ	๖๔	๙๐๕.๑๐๓	๑,๗๗๓
๕	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	๕๑	๕๘๐.๓๖๙	๑๔,๐๕๐
๖	อุตสาหกรรมขนส่ง	๔๗	๗๕๔.๐๓๒	๑,๐๕๙
๗	อุตสาหกรรมอาหาร	๔๐	๓๙๔.๓๔๙	๗๖๘
๘	อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์	๓๔	๙๗.๑๘๐	๗๙๐
๙	อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน	๑๘	๓๑.๗๑๓	๕๐๓
๑๐	อุตสาหกรรมผลิตซ่อมจากโลหะ	๑๘	๑๑๐.๕๓๓	๔๗๔
๑๑	อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล	๑๑	๑๗.๘๓๖	๘๖
๑๒	อุตสาหกรรมเครื่องตี	๑๐	๓๒๒.๐๗๔	๔๘๔
๑๓	อุตสาหกรรมปิโตรเลียม	๘	๑๕๖.๘๔๕	๑๑๗
๑๔	อุตสาหกรรมพลาสติก	๘	๑๐๑.๘๔๒	๓๓๘
๑๕	อุตสาหกรรมเคมี	๘	๒๕.๒๐๒	๗๖
๑๖	อุตสาหกรรมเครื่องหนัง	๗	๒๓.๔๘๐	๔๗๓
๑๗	อุตสาหกรรมไฟฟ้า	๕	๕๒.๕๐๐	๘๐๙
๑๘	อุตสาหกรรมกระดาษ	๔	๗๔.๕๕๖	๑๑๕
๑๙	อุตสาหกรรมยาง	๔	๒.๒๒๐	๗
๒๐	อุตสาหกรรมโลหะ	๒	๓,๒๔๔	๕๑๖
๒๑	อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์	๒	๔.๑๕๐	๙
	รวม	๖๘๘	๑๘,๓๑๐.๑๖๑	๕๓,๓๓๒

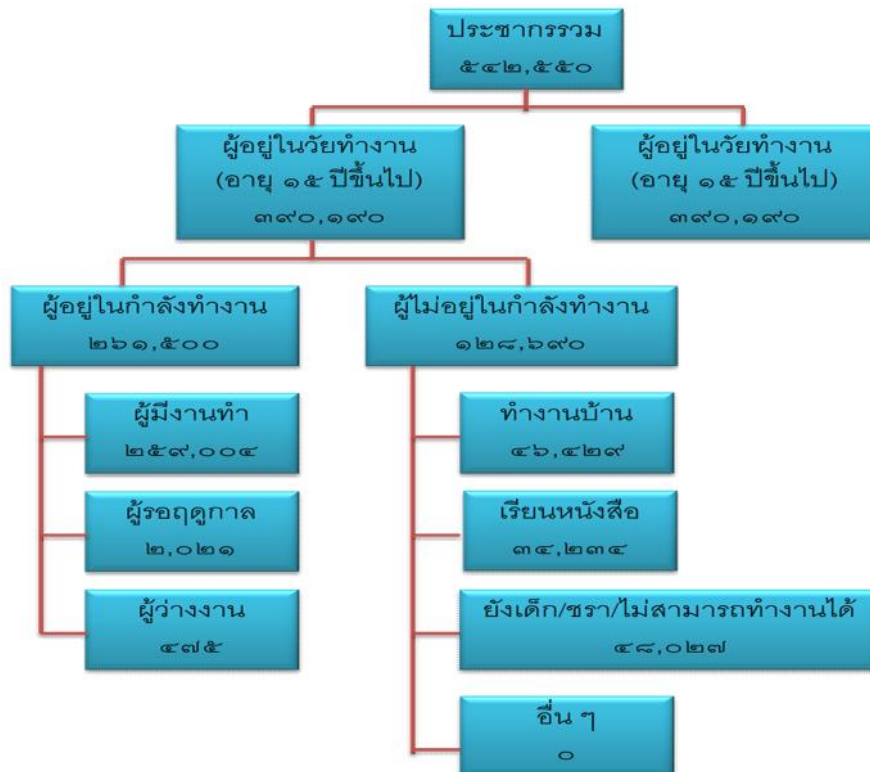
สถิติโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวน	เงินทุน	แรงงาน	แรงม้า
	(โรงงาน)	(ล้านบาท)	(คน)	(HP)
สถิติโรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก (๑๔ ตำบล ๓ อำเภอ)	๔๒๘	๗,๔๗๖.๗๗๗	๔๘,๖๐๓	๑๘๓,๐๓๘
สถิติโรงงานที่ได้รับใบอนุญาต ตั้งแต่ ๑๕ ม.ค.๕๘ - ปัจจุบัน	๒๔	๕๓๑.๐๐๔	๒,๑๕๑	๘,๕๔๐.๐๗
สถิติโรงงานที่แจ้งเริ่มประกอบกิจการ ตั้งแต่ ๑๕ ม.ค.๕๘ - ปัจจุบัน	๑๑	๒๒๘.๑๘๒	๑,๕๔๖	๒,๓๘๕.๖๘

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตาก ณ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๘

๖. ข้อมูลด้านแรงงาน

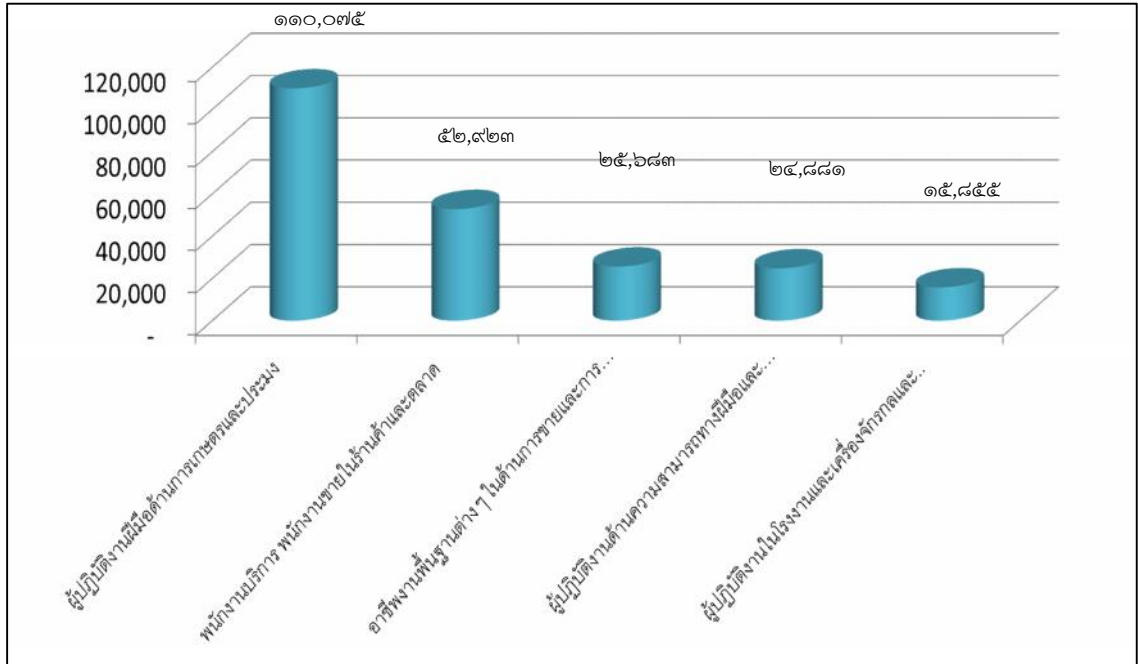
จังหวัดตากมีสถานประกอบการ จำนวน ๑,๗๙๒ แห่ง มีจำนวนลูกจ้าง ๒๙,๗๘๒ คน มีแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว กัมพูชา ที่ได้รายงานตัวตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๘ ระหว่างวันที่ ๑ เม.ย.- ๓๐ มิ.ย.๕๘ มีจำนวน ๖๕,๗๓๐ คน (ข้อมูลจากสำนักงานแรงงานจังหวัดตาก ณ สิงหาคม ๒๕๕๘)

แผนภาพที่ ๓-๒ โครงสร้างประชากรจังหวัดตาก ปี ๒๕๕๘

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดตาก ณ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๘

แผนภาพที่ ๓-๓ แสดงการผ่านแดนบริเวณจุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย – เมียนมา

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดตาก สิงหาคม ๒๕๕๘

๗. ข้อมูลการผ่านแดนบริเวณจุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย – เมียนมา ปี พ.ศ. ๒๕๕๖

๗.๑ ปริมาณคนและยานพาหนะเข้า – ออก จุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมา

มีผู้มาใช้บริการที่จุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย –เมียนมา จำนวน ๑,๖๗๖,๙๐๖ คน เฉลี่ยวันละ ๔,๕๙๔ คน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ร้อยละ ๔๑.๒๙

มีรถยนต์ผ่านการตรวจ จำนวน ๔๓๗,๗๖๒ คัน เฉลี่ยวันละ ๑,๑๙๙ คัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ร้อยละ ๘๐.๘๐

๗.๒ การส่งกลับ

มีผลการส่งคนต่างด้าวต้องห้ามเดินทางกลับออกไปนอกราชอาณาจักร จำนวน ๑๐๓,๙๙๓ คน อัตราเฉลี่ยวันละ ๒๘๕ คน ลดลงจากปี ๒๕๕๕ ๑๐๒,๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕๖

หมายเหตุ : ปี ๒๕๕๔ มีปริมาณลดลงเนื่องจากสะพานมิตรภาพไทย – พม่า ได้ทำการปิดสะพานตั้งแต่วันที่ ๑๘ ก.ค. ๒๕๕๓ – ๔ ธ.ค. ๒๕๕๔ และเริ่มทำการเปิดเมื่อวันที่ ๕ ธ.ค.๒๕๕๔

๗.๓ ข้อมูลแรงงานต่างด้าว

มีแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาขอรับการพิสูจน์สัญชาติฯ จำนวน ๔๒,๑๙๙ คน อัตราเฉลี่ยวันละ ๑๑๖ คน

มีการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตาม MOU จำนวน ๒๓,๘๑๗ คน อัตราเฉลี่ยวันละ ๖๕ คน

๗.๔ สถิติการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

๗.๔.๑ การปฏิบัติตามแผนปราบปรามแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีผลการจับกุมทั้งหมด ๑๙๓ คดี ผู้ต้องหา จำนวน ๕๙๙ คน จำนวนคดีเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ๙๑ คดี คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๒๑ แต่จำนวนผู้ต้องหาเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ๒๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๕๕

๗.๔.๒ การปฏิบัติตามแผนป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีผลการจับกุมทั้งหมด ๗ คดี ผู้ต้องหา จำนวน ๑๑ คน จำนวนคดีเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ๗ คดี คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และจำนวนผู้ต้องหาเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๗.๔.๓ การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด มีผลการจับกุมทั้งหมด ๓๑ คดี ผู้ต้องหา จำนวน ๓๕ คน จำนวนคดีเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ๒๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๔๑๖.๖ และจำนวนผู้ต้องหาเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘๓.๓๓

ที่มา : ตรวจสอบคนเข้าเมืองจังหวัดตาก ข้อมูล ณ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

ด้วยในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียมีแนวโน้มที่จะขยายการค้าระหว่างประเทศภายในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น โดยมีการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค อาทิ อาเซียน สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ IMT – GT (Indonesia Malaysia Thai – Growth – Triangle) กลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง GMS (Great Mekong Basin Sub Region) กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจดังกล่าว มีความร่วมมือทางการค้า การลงทุน และการเชื่อมโยงเส้นทางการคมนาคมระหว่างประเทศภายในกลุ่ม ซึ่งประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อขยายการค้าของไทยกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคทั้งทางตรงและทางอ้อม

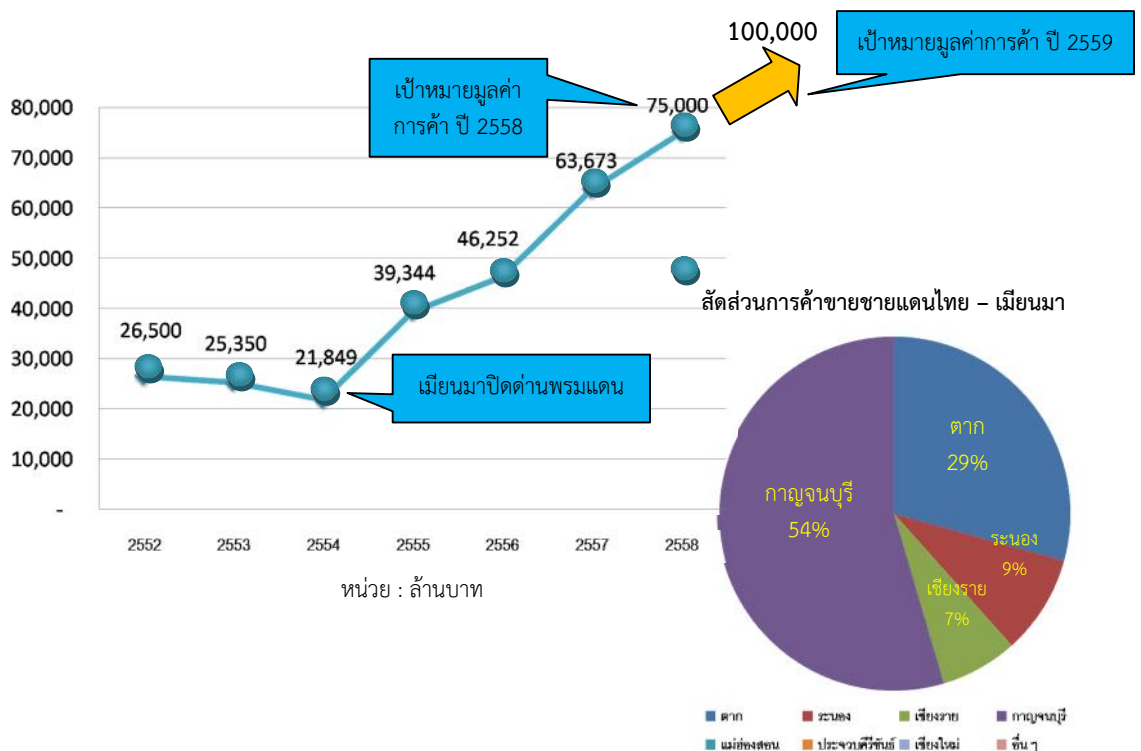
จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ นอกจากการทำการค้าในรูปแบบปกติที่มีการนำเข้าและส่งออกทางท่าเรือและท่าอากาศยานแล้ว ประเทศไทยยังสามารถทำการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่ตั้งโดยรอบ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย ๔ ประเทศ คือ พม่า ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย รวม ๕,๕๘๒ กิโลเมตร ซึ่งติดต่อกับจังหวัดชายแดนของไทย ๓๐ จังหวัด มีประชากรรวมกันถึงกว่า ๘๙.๒ ล้านคน มีช่องทางการค้าชายแดนไทย ๓๐ จังหวัด มีประชากรรวมกันถึงกว่า ๘๙.๒ ล้านคน มีช่องทางการค้าชายแดนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรนจำนวน ๗๒ แห่ง กระจายใน ๒๕ จังหวัดชายแดนทั่วประเทศ

คณะรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงได้กำหนดแนวทางการ

ดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการค้าชายแดนผ่านการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ที่มีศักยภาพ

จังหวัดตาก มีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเมียนมายาวประมาณ ๕๔๒ กิโลเมตร โดยด้านการค้าหลักอยู่ระหว่างชายแดนอำเภอแม่สอดและจังหวัดเมียวดี นับตั้งแต่เมียนมาเริ่มพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ด้วยศักยภาพและความพร้อมของจังหวัดตาก ทั้งด้านเศรษฐกิจ การลงทุนภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร และภาคการท่องเที่ยว และได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมกันผลักดันอย่างต่อเนื่อง โดยพื้นที่ชายแดนจังหวัดตากสามารถเชื่อมโยงกับเขตการค้าเมียวดี (Myawady Trade Zone) ของประเทศเมียนมา มีพื้นที่ตั้งอยู่ปลายแนวเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจ East-West Economic Corridor (EWEC) และเป็นจุดตัดระหว่างแนวเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ North - South Economic Corridor (NSEC) มีโครงข่ายการคมนาคมทางบกที่สนับสนุนการขนส่งทั้งผู้โดยสารและสินค้า มีสนามบินพาณิชย์ เป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว ตลอดจนเป็นประตูสู่อันดามัน รวมถึงสามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางการค้าชายแดนเป็นประตูสู่ยุโรปได้ ส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนมีมูลค่าปีละกว่า ๖๐,๐๐๐ ล้านบาท และคาดว่าในปี ๒๕๕๘ ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท

แผนภาพที่ ๓-๔ แนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดน ณ ด้านแม่สอด

ด้วยศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่ซึ่งส่งผลให้จังหวัดตากเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทั้งในเชิงความมั่นคง เศรษฐกิจ แหล่งทรัพยากร และจุดเชื่อมโยงไปยังภูมิภาคอื่น มีศักยภาพสูงต่อการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเป็นศูนย์กลางทางการค้าและเศรษฐกิจชายแดนฝั่งตะวันตกของประเทศไทย รัฐบาลจึงกำหนดแนวทางในการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการค้าชายแดนในพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน ๕ พื้นที่ชายแดน รวมถึงจังหวัดตาก โดยได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘ ในพื้นที่อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด และอำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเป็นศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ และเครือข่ายอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น

๑. นโยบายขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

การพัฒนาประเทศเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยโดยใช้กลไกการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนนั้น จะช่วยส่งเสริมการลงทุนในประเทศ ส่งเสริมการส่งออก ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิตสินค้าจากต่างประเทศเข้าดำเนินการในประเทศไทย และก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ที่มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

จังหวัดตาก ได้วางแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนจะได้รับจากการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์สุขและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์รักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และรักษาวัฒนธรรมพื้นถิ่นของจังหวัดให้คงอยู่ เพื่อให้จังหวัดตากมีการพัฒนาไปในแนวทางตามวิสัยทัศน์ของประเทศไทยปี ๒๐๑๕ - ๒๐๒๐ คือ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ในด้านต่างๆ ดังนี้

๑.๑ ด้านสิทธิประโยชน์ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนโดยหาแนวทางการให้สิทธิประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ทั้งที่เกี่ยวกับภาษีอากรและมีใช้ภาษีอากรสำหรับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ที่เหมาะสมเพิ่มเติม และจัดตั้งและขับเคลื่อนศูนย์บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านการลงทุน ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

๑.๒ ด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง โดยดำเนินการตามแนวทางการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ และการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านแรงงานต่างด้าว โดยครอบคลุมงานสาธารณสุข ตรวจคนเข้าเมือง การจัดสวัสดิการด้านแรงงานและค่าจ้างในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก และดำเนินการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานไทยและต่างด้าวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

๑.๓ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศุลกากร โดยดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตากและบริเวณใกล้เคียงให้มีคุณภาพดี และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายหลักของประเทศได้ ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาด้านศุลกากรและจุดผ่านแดนให้เกิดความสะดวกและได้มาตรฐานสากล ซึ่งรวมถึงแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการผ่านแดนบริเวณด่านศุลกากรและจุดผ่านแดน รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความสะดวกในการขนส่งสินค้าและการสัญจรของคนข้ามพรมแดน ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนานิคม

อุตสาหกรรมและแนวทางการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และความต้องการของประชาชน รวมถึงพิจารณาการจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากเพิ่มเติม

๑.๔ ด้านการกำหนดขอบเขตพื้นที่ และการจัดหาที่ดิน โดยพิจารณาและเสนอพื้นที่ของทางราชการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก พิจารณาและเสนอแนวทางการจัดทำผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และดำเนินการตามแผนการนำที่ดินของทางราชการมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก และดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ตามระเบียบและขั้นตอนของทางราชการ

๑.๕ ด้านการส่งเสริมการศึกษา การฝึกทักษะอาชีพ และการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ในพื้นที่ โดยจัดทำหลักสูตรการอบรมให้ความรู้ด้านภาษา และการฝึกทักษะด้านวิชาชีพแก่ประชาชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก รวมถึงสร้างความรู้และความเข้าใจในเรื่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแก่ประชาชนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

๑.๖ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมประเพณี และการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และป้องกันผลกระทบจากการพัฒนาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากทั้งทางด้านคุณภาพชีวิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรมประเพณี จัดกิจกรรมสืบสานการอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากและพื้นที่ใกล้เคียง จัดกิจกรรมส่งเสริมการสานความสัมพันธ์บ้านพี่เมืองน้อง (Sister City) ระหว่างจังหวัดตาก และจังหวัดเมียวดี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา กำหนดแนวทางและแผนการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

๑.๗ ด้านการบริหารสำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และศูนย์ประสานงานบ้านพี่เมืองน้อง (Sister City) ระหว่างแม่สอดและเมียวดี โดยจัดเตรียมอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และศูนย์ประสานงานบ้านพี่เมืองน้อง (Sister City) ระหว่างแม่สอดและเมียวดี จัดระเบียบการขอใช้ประโยชน์ในพื้นที่สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากของหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดแนวทางและวางแผนการพัฒนาปรับปรุงสำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก และให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกคณะศึกษาดูงาน การตรวจเยี่ยม และการจัดประชุมสัมมนาภายในสำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

เพื่อขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว จังหวัดได้ดำเนินการดังนี้

๑.๗.๑ จังหวัดได้มีคำสั่งจังหวัดตากที่ ๖๑๖/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก และคำสั่งจังหวัดตากที่ ๖๑๗/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงาน ดังนี้

(๑) คณะทำงานด้านสิทธิประโยชน์ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน
 (๒) คณะทำงานด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง
 (๓) คณะทำงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศุลกากร
 (๔) คณะทำงานด้านการกำหนดขอบเขตพื้นที่ และการจัดหาที่ดิน
 (๕) คณะทำงานด้านการส่งเสริมการศึกษา การฝึกทักษะอาชีพ และการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่

(๖) คณะทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และการยกระดับคุณภาพชีวิต

(๗) คณะทำงานด้านการบริหารสำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) และศูนย์ประสานงานบ้านพี่เมืองน้อง (Sister City) ระหว่างแม่สอดและเมียวดี

ทั้งนี้ เพื่อให้การติดตามผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จังหวัดจึงกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก เป็นประจำทุกสัปดาห์ และผู้ว่าราชการจังหวัดตากได้มอบหมายให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดตาก และปลัดจังหวัดตาก สับเปลี่ยนหมุนเวียนไปปฏิบัติงาน ณ สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด เป็นประจำทุกสัปดาห์

๑.๗.๒ จังหวัดได้บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานภาคเอกชนในจังหวัดโดยมีประกาศจังหวัดตาก แต่งตั้งที่ปรึกษาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จากหลากหลายอาชีพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร ด้านการสาธารณสุข ฯลฯ และกำหนดให้มีการประชุมหารือร่วมกันเป็นประจำทุกสัปดาห์

๑.๗.๓ จังหวัดได้มีคำสั่งจังหวัดตาก ที่ ๑๐๔๖ - ๑๐๔๘ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘ แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากระดับสากล ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ทั้ง ๓ อำเภอ (อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด และอำเภอพบพระ) เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากในระดับตำบล ทั้งเรื่องการใช้ที่ดินในพื้นที่ การกำหนดผังเมือง การเตรียมพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ เพื่อรองรับการลงทุน และเชิญชวนนักลงทุนมาลงทุนในพื้นที่ พร้อมกันนี้ได้เดินทางไปเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากในทุกตำบล โดยกำหนดเปิดคลินิกนักลงทุนระดับตำบล เพื่อเป็นศูนย์ขับเคลื่อนงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ พร้อมกันทั้ง ๑๔ ตำบล

ยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวของประเทศไทย

การที่ประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ โดยเฉพาะแรงงานในระดับล่าง อันเนื่องมาจากการมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจในอัตราที่สูง ประกอบกับแรงงานไทยมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและนิยมไปทำงานในต่างประเทศ เป็นผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในระดับล่าง โดยเฉพาะงานหนัก งานสกปรก งานเสี่ยงอันตรายซึ่งหาแรงงานไทยได้ยาก จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้นายจ้าง สถานประกอบการ

ต่าง ๆ ที่ขาดแคลนแรงงานในระดับล่างมีความจำเป็นต้องหาแรงงานต่างด้าวมาทดแทนเพื่อให้กิจการสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อีกทั้งแรงงานต่างด้าวดังกล่าวยังรับค่าจ้างในอัตราที่ต่ำ นายจ้างสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง จึงเป็นเหตุให้แรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เมียนมา ลาว และกัมพูชา พากันอพยพหลังไหลเข้ามาทำงานในประเทศไทย เป็นจำนวนมาก ในลักษณะของการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน^๑ กล่าวคือ มิได้เดินทางเข้ามาเฉพาะตัวแรงงานแต่ได้นำครอบครัวรวมถึงผู้ติดตามเข้ามาด้วยและเป็นการหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าแรงงานต่างด้าวเหล่านั้นจะมีส่วนให้เกิดผลบวกทางเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น แต่จากลักษณะการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานและหลบหนีเข้าเมืองดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านสังคม ปัญหาทางด้านสาธารณสุขปัญหาด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

จากปัญหาและผลกระทบดังกล่าว รัฐบาลได้มีนโยบายแก้ไขปัญหาโดยการจัดระบบและควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายผ่านทางสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมาโดยตลอดนับตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ จนถึงปี ๒๕๔๔ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) ขึ้น ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๔๔ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเป็นรองประธานอธิบดีกรมการจดทะเบียนเป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒๑ หน่วยงาน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน ๔ คน เป็นกรรมการ รวมคณะกรรมการทั้งสิ้น ๒๗ คน ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรการดำเนินการในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ต่อมาเมื่อได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว โดยมีปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธาน อธิบดีกรมการจดทะเบียนเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่เสนอนโยบายการทำงานของคนต่างด้าวต่อคณะรัฐมนตรี

สำหรับในส่วนของการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว ในปี ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้ดำเนินการเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่อยู่นอกระบบผ่อนผันซึ่งลักลอบทำงานอยู่ในประเทศให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับในปี ๒๕๕๔ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบมาตรการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ โดยกำหนดมาตรการดำเนินการ คือ การเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอยู่ในประเทศไทย การป้องกันสกัดกั้นและการปราบปรามจับกุม ดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การนำเข้าแรงงานต่างด้าวรายใหม่อย่างถูกกฎหมาย การปรับโครงสร้างคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) และ

^๑ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การศึกษาความต้องการจ้างแรงงานอพยพต่างชาติในประเทศไทย ในช่วงปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๘. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖) : ๒๕.

การยกระดับหน่วยงานเลขานุการคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) ให้มีสถานะเป็นกรมสำหรับการดำเนินการหลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ารับหน้าที่การบริหารประเทศ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ได้มีประกาศและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดมาตรการในการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว ทั้งมาตรการชั่วคราว มาตรการเร่งด่วน รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองก่อนปี พ.ศ.๒๕๕๔

ในช่วงก่อนปี ๒๕๕๔ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของประเทศไทยยังไม่มี การจัดตั้งหน่วยงานหลักเพื่อทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการบริหารจัดการแรงงานกลุ่มนี้โดยตรง เพียงมีแนวปฏิบัติในเรื่องการควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว โดยรัฐบาลได้มีการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยอาศัยมติคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการต่าง ๆ ผ่านทางสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และกระทรวงแรงงาน แนวนโยบายที่ถูกกำหนดมักจะเป็นรูปแบบของนโยบายปีต่อปี นับตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ จนถึงปี ๒๕๕๔ ดังนี้^๒

๑.๑ ปี ๒๕๓๕ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๕ กำหนดมาตรการดำเนินการต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา โดยการผ่อนผันให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมาที่เข้ามาในประเทศไทยหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ที่ตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยและมีชื่ออยู่ทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกให้แล้วจำนวน ๑๐๘,๓๕๐ คน อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว โดยให้อาศัยอยู่ในระเบียบข้อบังคับที่ทางการกำหนด รวมทั้งผ่อนผันให้ทำงานได้ชั่วคราวตามความจำเป็นภายใต้เงื่อนไขที่กระทรวงมหาดไทยพิจารณา เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานบางประเภทเฉพาะในบางพื้นที่ ดังนี้

๑.๑.๑ จังหวัดเชียงราย ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สรวย และกิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง

๑.๑.๒ จังหวัดตาก ในพื้นที่อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภอแม่ระมาด

๑.๑.๓ จังหวัดกาญจนบุรี ในพื้นที่อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอสังขละบุรี อำเภอไทรโยค และอำเภอทองผาภูมิ

๑.๑.๔ จังหวัดระนอง ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอกะเปอร์ อำเภอละอุ่น อำเภอกระบุรี และกิ่งอำเภอสุขสำราญ

๑.๑.๕ จังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่อำเภอแม่อาว อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว และอำเภอเวียงแหง

^๒ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน. “รวมมติคณะรัฐมนตรีและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแรงงานต่างด้าว ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๕๐”, ๒๕๕๐ :๑๗-๒๒.

๑.๑.๖ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอสบเมย
อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และกิ่งอำเภอปางมะผ้า

๑.๑.๗ จังหวัดราชบุรี ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม และอำเภอสวน
ผึ้ง

๑.๑.๘ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอทับสะแก อำเภอ
บางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย

๑.๑.๙ จังหวัดชุมพร ในพื้นที่อำเภอท่าแซะ

ระยะแรกผ่อนผันให้จ้างแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ ๔ จังหวัด คือ
จังหวัดเชียงราย ตาก กาญจนบุรี และระนอง ส่วนในพื้นที่ ๕ จังหวัดที่เหลือ คือ จังหวัดเชียงใหม่
แม่ฮ่องสอน ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร กระทรวงมหาดไทยจะผ่อนผันเมื่อได้ติดตาม
ประเมินผลในระยะแรกแล้ว และอนุญาตให้ทำงานได้ใน ๒๗ งาน ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง กำหนดงานที่ให้คนต่างด้าวตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว
พ.ศ.๒๕๒๑ ทำได้ผลปรากฏว่ามีแรงงานต่างด้าวได้รับอนุญาตทำงาน จำนวน ๙๔๔ คน

๑.๒ ปี ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๙
เห็นชอบนโยบายมาตรการระบบการควบคุมกำกับดูแล และมาตรการระยะต่อไปและระยะยาว โดย
ให้กระทรวงแรงงานพิจารณาผ่อนผันอนุญาตจำนวนแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว
และกัมพูชา ที่จะทำงานได้ โดยพิจารณาจากความขาดแคลน และให้ทำงานได้เฉพาะในกิจการ
ภาคเกษตรกรรม ประมงทะเล ต่อเนื่องจากประมงทะเล ก่อสร้าง เหมืองแร่ ถ่านหิน ขนส่ง ขนถ่าย
สินค้าทางน้ำ และอุตสาหกรรม ในพื้นที่ ๓๙ จังหวัด ดังนี้

๑.๒.๑ จังหวัดชายแดนไทย ๙ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน
เชียงใหม่ ตาก กาญจนบุรี ระนอง ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร

๑.๒.๒ จังหวัดชายทะเล ๑๙ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ
สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล
ตรัง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และตราด

๑.๒.๓ จังหวัดอื่น ๆ อีก ๑๑ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ลพบุรี
สุพรรณบุรี นครสวรรค์ กำแพงเพชร นครปฐม นครราชสีมา พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก อุทัยธานี
และขอนแก่น

ระยะเวลาผ่อนผันให้อยู่ทำงานได้ไม่เกิน ๒ ปี เพื่อป้องกันการอยู่
ต่อเนื่องอย่างถาวรโดยให้นายจ้างนำแรงงานต่างด้าวมารายงานตัวระยะเวลาประมาณ ๖ เดือน และ
ขออนุญาตต่ออายุการทำงานกับกระทรวงแรงงานเมื่อครบ ๑ ปี

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๙ เห็นชอบผ่อนปรนให้มีการจ้างแรงงานผิดกฎหมาย
เพิ่มเติมอีก ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สระบุรี และลำพูน จากที่กำหนดไว้เดิม
๓๙ จังหวัด

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๓๙ เห็นชอบให้
กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการกำกับดูแลการจ้างแรงงานต่างด้าวให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ
วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๙ และวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๙

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๙ เห็นชอบให้เพิ่มประเภทกิจการที่จะให้จ้างแรงงานต่างด้าว โดยผ่อนปรนให้มีการจ้างงานได้ในกิจการผลิต ได้แก่ การผลิตกะปิ การผลิตน้ำปลา การอบและบ่มยาสูบ การตากมันสำปะหลัง การเก็บผลผลิตการเกษตรในไซโลการเก็บสินค้าในโกดัง โรงเลื่อยไม้ โรงโม่หิน โรงสีข้าว และงานรับใช้ในบ้าน ต่อมากระทรวงแรงงานได้เสนอกิจการผลิตเพิ่มเติมดังนี้ การทำแพกุ้ง การแกะกุ้ง การทำปลาเค็มปลาหวาน การทำปลาแล่นเนื้อ การทำปลาหมึกตากแห้ง การทำหมึกลอก การทำนาเกลือ โรงงานทำโอ่ง และโรงงานทำอิฐ โดยกำหนดให้นายจ้างนำแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอยู่กับตนก่อนมีมติคณะรัฐมนตรีนี้ไปรายงานตัวประกันตัว และขอใบอนุญาตทำงานตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๓๙ ให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน

๑.๓ ปี ๒๕๔๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เห็นชอบกรอบนโยบายการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายโดยมีสาระสำคัญได้ดังนี้

๑.๓.๑ ไม่อนุญาตให้มีการจดทะเบียนและผ่อนผันแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายทำงานอีก

๑.๓.๒ ส่วนที่มีการผ่อนผันแล้วให้จัดระเบียบควบคุมและไม่ควรมีการผ่อนผันให้ทำงานในโรงงาน

๑.๓.๓ สกัดกั้นและป้องกันการเข้าใหม่รวมทั้งเร่งตรวจจับผู้ลักลอบจ้างงานโดยผิดกฎหมาย โดยเอาผิดทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๔ ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานให้ดำเนินการส่งกลับประเทศภูมิลำเนา หากยังไม่สามารถส่งกลับได้ให้อนุญาตทำงานชั่วคราวระหว่างรอการส่งกลับเฉพาะจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา

๑.๓.๕ ให้กระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องศึกษาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสำหรับกิจการบางประเภทที่มีปัญหาขาดแคลนแรงงานและไม่สามารถหาแรงงานไทยทำงานได้ เช่น การประมงทะเล ก่อสร้าง เป็นต้น

๑.๓.๖ หากมีกิจการใดขาดแคลน ให้มีการส่งแรงงานต่างด้าวเข้ามาโดยถูกต้องตามกฎหมาย

๑.๓.๗ ให้กระทรวงแรงงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศึกษาและเตรียมการเกี่ยวกับการแนวทางในระยะยาวในการแก้ไขปัญหาการจ้างงานต่างด้าว

๑.๓.๘ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและจริงจังให้เห็นภัยอันตรายของการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย เหตุผลความจำเป็นในการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยมอบหมายให้สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติรับไปดำเนินการ

๑.๔ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๑ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๑ และวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๑ เห็นชอบผ่อนผันให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานอยู่กับนายจ้างก่อนวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๑ ให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวได้ ดังนี้

สัญชาติและพื้นที่

๑.๔.๑ คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในจังหวัดชายแดนไทย –เมียนมา จำนวน ๗ จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี เชียงราย เชียงใหม่ ตาก แม่ฮ่องสอน ระนอง และราชบุรี

๑.๔.๒ คนต่างด้าวสัญชาติลาวในพื้นที่ชายแดนไทย – ลาว จำนวน ๒ จังหวัด คือ จังหวัดนครพนม และมุกดาหาร

๑.๔.๓ คนต่างด้าวกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดชายแดนไทย – กัมพูชา จำนวน ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนนทบุรี ตราด สระแก้ว และสุรินทร์

๑.๔.๔ คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดชายทะเล จำนวน ๒๒ จังหวัด คือ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ประจวบคีรีขันธ์ ปัตตานี นราธิวาส สตูล ตรัง พังงา กระบี่ ภูเก็ตชุมพร ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา ระนอง จันทบุรี และตราด

๑.๔.๕ สัญชาติเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดที่มีกิจการอยู่ระหว่างการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้ความสามารถจ้างแรงงานไทยได้ รวม ๕ กิจการ ดังนี้

๑.๔.๕.๑ กิจการสวนยางพารา จำนวน ๑๓ จังหวัด คือ จังหวัดตราด สระแก้ว ประจวบคีรีขันธ์ นครพนม กระบี่ ชลบุรี ชุมพร พังงา ภูเก็ต ระนอง สุราษฎร์ธานี สตูล และสงขลา

๑.๔.๕.๒ กิจการไร่อ้อย จำนวน ๕ จังหวัด คือ จังหวัดอุทัยธานี สระแก้ว กาญจนบุรี ราชบุรี และกำแพงเพชร

๑.๔.๕.๓ กิจการเลี้ยงหมู จำนวน ๑๑ จังหวัด คือ จังหวัดนครปฐม อุทัยธานี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี พิจิตร ลำพูน ขอนแก่น และนครราชสีมา

๑.๔.๕.๔ กิจการโรงสีข้าว จำนวน ๓๔ จังหวัด คือ จังหวัดชัยนาท นนทบุรี นครปฐม ปทุมธานี ลพบุรี สิงห์บุรี สมุทรสาคร สมุทรปราการ สระบุรี อุทัยธานี ฉะเชิงเทรา ตราด นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร ชลบุรี เชียงราย เชียงใหม่ นครสวรรค์ พะเยา พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ สุโขทัย นครพนม นครราชสีมา สุรินทร์ สตูล สงขลา และในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

๑.๔.๕.๕ กิจการขนถ่ายสินค้าทางน้ำ ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

อาชีพและประเภทกิจการ

๑.๔.๖ คนต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในพื้นที่จังหวัดตามข้อ (๓.๑.๔.๑) (๓.๑.๔.๒) และ (๓.๑.๔.๓) ทำงานได้เฉพาะงานกรรมกรในประเภทกิจการตามที่จังหวัดประกาศกำหนดโดยการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าวจังหวัด

๑.๔.๗ คนต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในพื้นที่จังหวัดตามข้อ (๓.๑.๔.๔) ทำงานได้เฉพาะกรรมกรในกิจการสวนยางพารา กิจการไร่อ้อย กิจการเลี้ยงหมู กิจการโรงสีข้าว และกิจการขนถ่ายสินค้าทางน้ำ

๑.๕ ปี ๒๕๔๒ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ เห็นชอบให้จ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ในพื้นที่ ๓๗ จังหวัด ๑๘ กิจการเดิมตามจำนวนที่มารายงานตัวและประกันตัว โดยให้กระทรวงแรงงานออกประกาศกระทรวงฯ เพิ่มจำนวนและกิจการให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัด และให้แต่ละจังหวัดดำเนินการตรวจสอบสุขภาพและออกใบอนุญาตทำงานให้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ประกันตัวแล้วให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจังหวัดจันทบุรีดำเนินการต่างด้าวผิดกฎหมายที่ไม่ได้รับการประกันตัวและส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรโดยเอาผิดทั้งลูกจ้าง นายจ้าง ผู้นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ตลอดจนให้ที่พักอาศัย ซ่อมเรือน หรือช่วยด้วยประการใดๆ แก่คนต่างด้าวเหล่านั้นอย่างเด็ดขาดและต่อเนื่อง

๑.๖ ปี ๒๕๔๓ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ อนุมัติให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว ดังนี้

๑.๖.๑ ให้จังหวัดใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑ และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ อนุญาตให้คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ทำงานได้เฉพาะอาชีพกรรมกรในท้องที่ ๓๗ จังหวัด ๑๘ กิจการ ได้ ๑ ปี จนถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๔ ในพื้นที่ กิจการ และจำนวนเดิมตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๔๒ โดยมีระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

๑.๖.๒ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดออกประกาศ แจ้งให้คนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายมารายงานตัวและผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดทำทะเบียนประวัติ ออกคำสั่งส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร ในกรณีที่ยังไม่สามารถส่งกลับได้อนุญาตให้ประกันตัวเพื่อขอยุ่ในราชอาณาจักรระหว่างรอการส่งกลับตามมาตรา ๕๔ ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒

๑.๖.๓ เมื่อพ้นระยะเวลาดำเนินการในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ แล้วมอบให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ไม่ได้รับการประกันตัว และรับใบอนุญาตทำงาน ส่งออกไปนอกราชอาณาจักรโดยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตรวจสอบสถานประกอบการที่จ้างแรงงานต่างด้าว เพื่อบังคับใช้กฎหมายรับผิดชอบอย่างจริงจัง เพื่อให้การสนับสนุนดำเนินการกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๒. ยุทธศาสตร์แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ปี ๒๕๔๔ - ๒๕๕๗

เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนรัฐบาลในปี ๒๕๔๔ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองครั้งใหญ่ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๔ เปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในทุกพื้นที่และทุกกิจการมาทำการจดทะเบียน นอกจากนี้ เพื่อให้การปฏิบัติการแก้ไขปัญหาคาดตามประเมินผลเป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่องทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) ขึ้น โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๔๔ นโยบายในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง คือ การไม่ให้มีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย แต่เนื่องจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันที่มีแรงงานผิดกฎหมายเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมากแล้ว จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการแรงงานเหล่านั้นให้ดีที่สุด และป้องกันไม่ให้คนกลุ่มนี้เข้ามาเพิ่มอีก รวมไปถึง

การปรับเปลี่ยนการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยในรูปของการนำเข้าโดยถูกกฎหมาย

๒.๑ ปี ๒๕๔๔ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๔ เห็นชอบให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ซึ่งการผ่อนผันสิ้นสุดวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๔ ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและอนุญาตให้ทำงานได้ทุกจังหวัดทั่วประเทศระยะเวลาอนุญาตไม่เกิน ๑ ปี สิ้นสุดวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๕ สำหรับประเภทกิจการที่อนุญาตมี ๑๐ ประเภทกิจการ คือ

๒.๑.๑ ประเภทกิจการที่ ๑ ประกอบด้วย สวนผัก ผลไม้ ไร่ อ้อย สวนยางพารา สวนปาล์ม พืชไร่ สวนกาแฟ

๒.๑.๒ ประเภทกิจการที่ ๒ ประกอบด้วย เหมืองแร่และเหมืองหิน

๒.๑.๓ ประเภทกิจการที่ ๓ ประกอบด้วย โรงงานอิฐ โรงงานทำโอ่ง เครื่องเคลือบดินเผา

๒.๑.๔ ประเภทกิจการที่ ๔ ประกอบด้วย ก่อสร้าง คานเรือ

๒.๑.๕ ประเภทกิจการที่ ๕ ประกอบด้วย โรงสีข้าว

๒.๑.๖ ประเภทกิจการที่ ๖ ประกอบด้วย เลี้ยงหมู เลี้ยงกุ้ง และสัตว์เลี้ยงอื่น

๒.๑.๗ ประเภทกิจการที่ ๗ ประกอบด้วย ประมงทะเล กิจการต่อเนื่องจากประมงทะเล โรงงานปลาป่น

๒.๑.๘ ประเภทกิจการที่ ๘ ประกอบด้วย การใช้แรงงานเคลื่อนย้ายสินค้าในโกดัง หรือที่เก็บสินค้า

๒.๑.๙ ประเภทกิจการที่ ๙ ประกอบด้วย ผู้รับใช้ในบ้าน

๒.๑.๑๐ ประเภทกิจการพิเศษ (พ) ประกอบด้วย

พ ๑ กิจการอื่นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ใน (๓.๒.๑.๑) (๓.๒.๑.๙)

กรณีมีนายจ้าง

พ ๒ กิจการอื่นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ใน (๓.๒.๑.๑) (๓.๒.๑.๙)

กรณีไม่มีนายจ้าง

๒.๒ ปี ๒๕๔๕ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ เห็นชอบแนวนโยบายการจัดการระเบียบบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผ่อนผันแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับการผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๔ จำนวน ๕๖๘,๒๔๙ คน อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเป็นเวลา ๑ ปี และให้มาดำเนินการต่ออายุใบอนุญาตทำงาน และอนุมัติให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ทำงานเป็นกรรมกรในเรือประมงทะเลอยู่แล้วอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ ๑ ปี และเห็นชอบให้มีการจ้างแรงงาน ต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ในท้องที่จังหวัดตากโดยผ่อนผันให้นายจ้างที่ประกอบกิจการในท้องที่จังหวัดตากนำแรงงานต่างด้าวมารายงานตัวจดทะเบียน

ทั้งนี้ จำนวนที่ได้รับการผ่อนผันไม่เกินจำนวนที่จดทะเบียนไว้แล้วของจังหวัดตากตามมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๔

สำหรับประเภทกิจการที่อนุญาต มีจำนวน ๖ ประเภท คือ

๒.๒.๑ ประเภทที่ ๑ กรรมกรทั่วไป เช่น กรรมกรในกิจการขนส่งทางบก ทางน้ำ กิจการเหมืองแร่ เหมืองหิน กิจการทำอิฐ ทำโอ่ง ทำเครื่องเคลือบ กิจการก่อสร้าง กิจการคาน เรือ กิจการโรงสีข้าว โรงงานแปรรูปพืชไร่ โรงงานแปรรูปไม้ กิจการเคลื่อนย้ายสินค้าในโกดังหรือที่ เก็บสินค้า

๒.๒.๒ ประเภทที่ ๒ กรรมกรในกิจการประมง เช่น ประมงทะเล แผลปลา แพกุ้ง และกิจการเกี่ยวเนื่องประมงทะเล โรงงานปลาปนแคะกุ้ง ลอกปลาหมึก กุ้งแห้ง ปลาแห้ง โรงน้ำปลา โรงน้ำแข็ง เป็นต้น

๒.๒.๓ ประเภทที่ ๓ ลูกจ้างที่ใช้แรงงานเป็นหลักในโรงงานหรือสถาน ประกอบกิจการหรือต้องใช้ทักษะที่ไม่ซับซ้อนแต่ซ้ำ ๆ ตลอดเวลาทำงานโรงงานหรือสถานประกอบ กิจการ

๒.๒.๔ ประเภทที่ ๔ ผู้รับใช้ในบ้าน โดยให้หมายรวมถึงงานซักรีดผ้าตาม บ้าน แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงผู้บริหรงานหรือผู้ควบคุมงานดังกล่าว

๒.๒.๕ ประเภทที่ ๕ ลูกจ้างในฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์บก สัตว์น้ำ ยกเว้นงาน ควบคุมดูแลฟาร์ม หรืองานที่ใช้ความชำนาญเฉพาะสาขา

๓.๒.๒.๖ ประเภทที่ ๖ ลูกจ้างในแปลงเพาะปลูกพืช เช่น สวนผัก ผลไม้ พืชไร่ พืชสวน ไม้ดอก สวนยาง สวนปาล์ม เป็นต้น

๒.๓ ปี ๒๕๔๖ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๖ เห็นชอบให้ แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับอนุญาตทำงานในปี ๒๕๔๕ อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานได้ต่อไปอีก ๑ ปี สิ้นสุดวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๗ ยกเว้นไม่ต่ออายุให้ในบางกิจการที่คนไทยทำได้ จำนวน ๑๒,๑๖๑ คน ได้แก่ กิจการที่ได้รับการ ส่งเสริมการลงทุน ปั่นน้ำมัน ซักอบรีด ร้านค้า อุซ่มารถ และรับซื้อของเก่า

๒.๔ ปี ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม และวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๗ เห็นชอบให้มีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบในลักษณะบูรณาการร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ “การใช้แรงงานต่างด้าวโดยถูกกฎหมาย” ซึ่งดำเนินการภายในยุทธศาสตร์ ๗ ยุทธศาสตร์ และกำหนดแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้ง ระบบเป็น ๒ ระยะ คือ

๒.๔.๑ ระยะที่หนึ่งให้แรงงานต่างด้าวทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศไทย ทั้งที่จด ทะเบียนไว้แล้วเดิมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และลักลอบเข้าเมืองมาจดทะเบียนใหม่ให้ถูกต้อง ครบถ้วน และให้แรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนดังกล่าวมีสถานะเป็นผู้อยู่ระหว่างรอการส่งกลับเป็น ระยะเวลา ๑ ปี หากแรงงานต่างด้าวคนใดประสงค์จะกลับประเทศของตนก่อนครบระยะเวลา ๑ ปี ให้กลับได้ทันที และเมื่อครบ ๑ ปี แล้ว แรงงานต่างด้าวคนใดยังไม่ได้รับการจ้างแรงงานก็ให้ส่งกลับ ทันที

๒.๔.๒ ระยะที่สองให้ปรับเปลี่ยนสถานะแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนไว้ในระยะที่หนึ่งให้เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย โดยการเจรจากับประเทศคู่ภาคี (เมียนมา ลาว และ กัมพูชา) ให้เข้ามาพิสูจน์สัญชาติและรับรองสถานะคนต่างด้าวของตน

๒.๕ ปี ๒๕๔๘ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่จดทะเบียนและได้รับใบอนุญาตทำงานในปี ๒๕๔๗ อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานต่อไปได้อีก ๑ ปี สิ้นสุดวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๙

มติคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบให้จัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ คน โดยให้นำแรงงานต่างด้าวรายใหม่เข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ คน และให้จัดระบบแรงงานต่างด้าวซึ่งหลบหนีและลักลอบทำงานอยู่แล้วในประเทศไทยอีกจำนวนประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน มาเข้าสู่ระบบการจ้างงานที่ถูกต้อง โดยใช้มาตรา ๕๔ แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ให้แรงงานต่างด้าวมารายงานตัวจัดทำทะเบียนประวัติในระหว่างวันที่ ๑ - ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๙ และให้นำจ้างประกันตัวออกไปขออนุญาตทำงาน

๒.๖ ปี ๒๕๔๙ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ เห็นชอบให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ได้รับอนุญาตทำงานในปี ๒๕๔๘ ซึ่งใบอนุญาตทำงานหมดอายุวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ และยังไม่ได้รับการพิสูจน์สัญชาติอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานต่อไปได้อีก ๑ ปี สิ้นสุดวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๐ และให้ยกเลิกการประกันตัวแรงงานต่างด้าว ที่มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบไว้โดยให้แรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนในวันที่ ๑ - ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๙ อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับไม่เกิน ๑ ปี สิ้นสุดวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๐ โดยให้ดำเนินการขอรับใบอนุญาตทำงานได้แล้วเสร็จไม่เกินวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ เห็นชอบให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ได้รับอนุญาตทำงานในปี ๒๕๔๙ อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานต่อไปได้อีก ๑ ปี สิ้นสุดวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ และสิ้นสุดวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ตามลำดับ

๒.๗ ปี ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๐ เห็นชอบให้ดำเนินการจดทะเบียนคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ตามมาตรการสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเฉพาะกิจ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูล และจังหวัดสงขลา ๔ อำเภอ คือ อำเภอเทพา อำเภอบำลือ อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เห็นชอบผ่อนผันให้ผู้ติดตาม (เฉพาะบุตร) ของแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนในปี ๒๕๔๗ และยังคงได้รับใบอนุญาตทำงานอย่างต่อเนื่องจนถึงปี ๒๕๕๐ อยู่ในราชอาณาจักรเพื่อรอการส่งกลับได้เท่ากับระยะเวลาที่แรงงานต่างด้าวได้รับการผ่อนผันและเห็นชอบให้ลดค่าธรรมเนียมการตรวจลงตรา (Visa) แก่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานโดยถูกกฎหมายจากลาวและกัมพูชา จำนวนชาติละ ๑๐,๐๐๐ คน ในอัตรา ๕๐๐ บาท

๒.๘ ปี ๒๕๕๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๑ เห็นชอบให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ใบอนุญาตทำงานหมดอายุวันที่

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๑ และวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ (รวมบุตรของแรงงานต่างด้าว) อยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ และทำงานได้เป็นเวลาไม่เกิน ๒ ปี สิ้นสุดไม่เกินวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ และมีมติให้ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่เคยรายงานตัวกับกรมการปกครองไว้แล้วแต่ไม่ได้ขอใบอนุญาตทำงานหรือใบอนุญาตทำงานหมดอายุ^๓

๒.๙ ปี ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เห็นชอบให้ดำเนินการเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่อยู่นอกระบบผ่อนผัน ซึ่งลักลอบทำงานในประเทศ (โดยไม่รวมบุตรและผู้ติดตาม) อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับสิ้นสุดไม่เกินวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ใน ๖ ประเภทกิจการ ประกอบด้วย กิจการประมง กิจการเกษตรและปศุสัตว์ กิจการก่อสร้าง กิจการต่อเนื่องประมงทะเล ผู้รับใช้ในบ้าน และกิจการอื่น ๆ ที่จังหวัดเสนอตามที่จำเป็นและคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเห็นชอบเป็นชั่วคราว โดยดำเนินการขอใบอนุญาตทำงานให้แล้วเสร็จไม่เกินวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๒^๔

๒.๑๐ ปี ๒๕๕๓ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๓ เห็นชอบให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับอนุญาตทำงานในปี ๒๕๕๒ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๐ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ซึ่งใบอนุญาตทำงานหมดอายุวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ และวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ที่ได้แจ้งความประสงค์เข้ารับการพิสูจน์สัญชาติโดยขยายเวลาการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับไม่เกิน ๒ ปี สิ้นสุดวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕^๕

๒.๑๑ ปี ๒๕๕๔ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔ เห็นชอบมาตรการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้^๖

๒.๑๑.๑ มาตรการเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอยู่ในประเทศไทย ดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศไทยซึ่งมีผู้ประสงค์จะจ้างงาน รวมทั้งผู้ติดตามซึ่งเป็นบุตรอายุไม่เกิน ๑๕ ปี โดยใช้มาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๕๒ ผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอ

^๓ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๐.

^๔ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒.

^๕ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๓.

^๖ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔.

การส่งกลับไม่เกิน ๑ ปีและไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และใช้มาตรา ๕ และมาตรา ๘/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ จัดทำทะเบียนประวัติราษฎรคนต่างด้าว รวมทั้งใช้มาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ อนุญาตให้ทำงานชั่วคราวในระหว่างรอการส่งกลับ

๒.๑๑.๒ มาตรการป้องกันสกัดกั้น และการปราบปราม จับกุม ดำเนินคดี แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เน้นดำเนินการในการสกัดกั้นและป้องกันการเข้าใหม่อย่างเด็ดขาดจริงจัง และต่อเนื่องทั้งก่อนการจดทะเบียน ระหว่างการจดทะเบียน และหลังสิ้นสุดการจดทะเบียน และเน้นการปราบปราม จับกุม และดำเนินคดีที่ไม่มาเข้าระบบ รวมทั้งเน้นดำเนินการมิให้มีการลักลอบกลับเข้ามาใหม่อีก

๒.๑๑.๓ มาตรการนำเข้าแรงงานต่างด้าวรายใหม่อย่างถูกกฎหมาย ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๘ โดยเร่งรัดดำเนินการนำเข้าแรงงานต่างด้าว อย่างถูกกฎหมายจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนายจ้างผู้ประกอบการได้อย่างทันที่

๒.๑๑.๔ มาตรการปรับโครงสร้างคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) โดยปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๔๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๖ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓ ให้ครอบคลุมการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ รวมทั้งการปรับโครงสร้าง กบร. ให้มีคณะอนุกรรมการทั้งในส่วนกลาง และในระดับจังหวัด

๒.๑๑.๕ มาตรการยกระดับหน่วยงานเลขานุการ กบร. เพื่อให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้อย่างเบ็ดเสร็จทั้งระบบ โดยการยกระดับสถานะสำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าวขึ้นเป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงแรงงาน ให้มีหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด

๒.๑๒ ปี ๒๕๕๕ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เห็นชอบแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ปี ๒๕๕๕ ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ แล้ว ตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ โดยแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองฯ ประกอบด้วย^๗

๒.๑๒.๑ การเร่งรัดดำเนินการพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวหลบหนี เข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาวและกัมพูชา ที่ได้รับการผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๓ ให้ขยายเวลาการพิสูจน์สัญชาติและการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรแก่

^๗ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

แรงงานต่างด้าวที่ได้เข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติแล้ว ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ทั้งนี้ไม่เกินวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๕ และการแต่งตั้งกรรมการในคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเพิ่มเติม

๒.๑๒.๒ การพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและได้รับอนุญาตทำงาน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔ ซึ่งใบอนุญาตทำงานจะหมดอายุในวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๕

๒.๑๒.๓ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการตรวจลงตาให้แก่แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ และแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานโดยถูกกฎหมายตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานระหว่างรัฐ (MOU) จากอัตราปกติ ๒,๐๐๐ บาท เหลือ ๕๐๐ บาท และสามารถขอยุ่ต่อได้อีกครั้งเดียว ค่าธรรมเนียมในอัตรา ๕๐๐ บาทเช่นกัน

๒.๑๒.๔ ปรับโครงสร้างคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) โดยกำหนดให้มีคณะอนุกรรมการในส่วนกลาง ๕ คณะ และในระดับจังหวัด ๑ คณะ ดังนี้

(๑) คณะอนุกรรมการป้องกันและสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีกองทัพอากาศเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนดมาตรการ แผนงาน แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและสกัดกั้นไม่ให้มีคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง

(๒) คณะอนุกรรมการปราบปรามจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนด มาตรการ แผนงาน แนวทางปฏิบัติในการปราบปรามจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง

(๓) คณะอนุกรรมการผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนด มาตรการ แผนงาน แนวทางปฏิบัติในการผลักดันส่งกลับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

(๔) คณะอนุกรรมการบริหารจัดการระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา มีกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรการ แผนงานการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง กำหนดรูปแบบการจ้างงานแรงงานต่างด้าว

(๕) คณะอนุกรรมการด้านสังคมและคุณภาพชีวิตแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนดมาตรการ แผนงาน แนวทางการดูแลการตรวจสุขภาพ การประกันสุขภาพ สิทธิประโยชน์การรักษาพยาบาลการดูแลด้านคุณภาพชีวิต

(๖) คณะอนุกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง จังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และจัดหางานจังหวัดเป็นเลขานุการ ทำหน้าที่ในการ กำหนดมาตรการบริหารจัดการ การปราบปรามจับกุม การสกัดกั้น การสวัสดิการสังคม

และคุณภาพชีวิต ฯลฯ ภายใต้คณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อเสนอให้คณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองพิจารณา

๒.๑๒.๕ การขยายเวลาการเก็บเงินเข้ากองทุนเพื่อการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ ออกไปอีก ๑ ปี นอกจากนี้ ยังให้กระทรวงแรงงานรับความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองฯ ความมุ่งปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวทั้งระบบอย่างยั่งยืน และควรจัดทำแผนงานรองรับอย่างรอบคอบ ชัดเจน และรัดกุม บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติอย่างสมดุลทั้งมิติการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิทธิมนุษยชน โดยคำนึงถึงเงื่อนไขเวลาที่กระชั้นชิดในการพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวกลุ่มใหม่ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔ ให้เสร็จทันตามกำหนดก่อนวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๕ ส่วนการขยายเวลาเริ่มเก็บเงินเข้ากองทุนฯ ออกไปอีก ๑ ปี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหารือกับประเทศต้นทางอย่างใกล้ชิด และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการและแรงงานต่างด้าวเข้าใจในการเก็บเงินเข้ากองทุนฯ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น ไปประกอบการดำเนินการด้วย รวมถึงเมื่อสิ้นสุดระยะเวลา การผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเพื่อดำเนินการพิสูจน์สัญชาติแล้ว ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

๒.๑๓ ปี ๒๕๕๖ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เห็นชอบตามมติคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๕ ดังนี้

๒.๑๓.๑ ผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ เพื่อดำเนินการให้ได้รับหนังสือเดินทางชั่วคราว (Temporary Passport) หรือเอกสารรับรองบุคคล (Certificate of Identity) จากประเทศต้นทาง และได้รับอนุญาตให้เป็นผู้เดินทางเข้าประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมกับได้รับอนุญาตทำงาน เฉพาะกับนายจ้างเดิมต่อไปตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ ยกเว้นในส่วนการขยายระยะเวลาการผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ลักลอบทำงานอยู่กับนายจ้างในประเทศไทยอยู่แล้ว รวมทั้งบุตรของแรงงานต่างด้าวดังกล่าวที่อายุไม่เกิน ๑๕ ปี อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเป็นเวลา ๓ เดือน นั้น ให้ขยายเป็น ๑๒๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ เป็นต้นไป

๒.๑๓.๒ ให้กระทรวงแรงงานรับความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับบุตรของแรงงานต่างด้าวควรพิจารณาอย่างรอบคอบและครบวงจรโดยเฉพาะในเมื่อเด็กเหล่านี้จะหมดสภาพการเป็นผู้ติดตามเมื่ออายุเกิน ๑๕ ปี และจะต้องเดินทางกลับประเทศต้นทาง ในขณะที่ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก บุคคลที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปียังถือเป็นเด็ก ควรมีมาตรการเตรียมพร้อม

และกำหนดแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจตามมา และมิติด้านมนุษยธรรมและพันธกรณีภายใต้ตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี เพื่อป้องกันการถูกร้องเรียนและปัญหาในการบริหารจัดการในอนาคต

๒.๑๓.๓ ควรศึกษาแนวทางการกำหนดสัดส่วนความต้องการแรงงานต่างด้าว ทั้งแรงงานมีฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือในประเทศไทยต่อจำนวนแรงงานไทย (เป็นรายปี) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดโควตาการนำเข้าแรงงานต่างด้าวและการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไปพิจารณาดำเนินการด้วย^{๕๕}

๒.๑๓.๔ ปี ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบแนวทางแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติซึ่งครบกำหนดวาระการจ้างงาน ๔ ปี โดยผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับการพิสูจน์สัญชาติซึ่งครบวาระการจ้างงาน ๔ ปี ที่ถือหนังสือเดินทาง (Passport) หนังสือเดินทางชั่วคราว (Temporary Passport) หรือเอกสารรับรองบุคคล (Certificate of Identity) แต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเกินกว่าระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเป็นเวลา ๑๘๐ วัน หรือจนกว่าจะมีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้สุดแล้วแต่ระยะเวลาใดจะถึงก่อน เพื่อให้นายจ้างพาแรงงานต่างด้าวไปขอรับการตรวจลงตราและประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ขอรับใบอนุญาตทำงานตามขั้นตอนและสถานที่ที่กรมการจัดหางานกำหนด และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไปตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ ทั้งนี้ในส่วนของการประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว ให้ปฏิบัติตามแนวทางเดิมที่ให้ชื่อประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น^{๕๖}

๓. ยุทธศาสตร์แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง หลังวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗

หลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ารับหน้าที่การบริหารประเทศ ประเด็นเรื่องแรงงานต่างด้าวเป็นประเด็นหนึ่งที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงได้มีการประกาศและคำสั่งที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการในการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวทั้งมาตรการชั่วคราว มาตรการเร่งด่วน รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ดังนี้

๓.๑ มาตรการชั่วคราวในการดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าว โดยได้ประกาศแสดงจุดยืนว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีได้มีนโยบายจะเร่งรัดจับกุมกวาดล้างแรงงานต่างด้าวตามที่ปรากฏเป็นข่าว และกำหนดมาตรการควบคุมแรงงานต่างด้าว โดยขอให้ นายจ้าง/สถานประกอบการ ได้จัดเตรียมรายชื่อลูกจ้างในสังกัดเพื่อให้พร้อมรับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่และการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในห้วงต่อไป นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือจากนายจ้าง/สถานประกอบการ ทำความ

^{๕๕} สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๕๖} สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๗.

เข้าใจกับลูกจ้างและร่วมมือกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติในการดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างเป็นรูปธรรมทั้งระบบ อีกทั้งไม่หลงเชื่อข่าวลือตามที่ปรากฏเป็นข่าว

๓.๒ มาตรการเร่งด่วนในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และการแก้ไข ปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีมาตรการผ่อนผันให้นายจ้าง/สถานประกอบการ จัดทำบัญชีแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยให้ดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดนอกจากรายนี้ ยังให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเร่งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเพื่อป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดด้านการค้ามนุษย์และขบวนการลักลอบนำพาแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๓.๓ มาตรการชั่วคราวในการแก้ไขปัญหาลูกจ้างต่างด้าวและการค้ามนุษย์

๓.๓.๑ จัดตั้งศูนย์ประสานรับแรงงานกัมพูชากลับเข้าทำงานในจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี ตราด และสุรินทร์ เพื่อดำเนินการพิจารณาออกใบอนุญาตเข้าเมืองชั่วคราวให้แก่แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาที่ประสงค์จะกลับเข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งศูนย์ประสานงานดังกล่าวมีหน้าที่ในการจัดทำทะเบียนประวัติและออกบัตรประจำตัวให้แก่คนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ทั้งนี้ ให้คนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยให้แจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ประสานงานรับแรงงานกัมพูชากลับเข้าทำงานภายในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗

๓.๓.๒ จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในทุกจังหวัด เพื่อกำหนดให้ดำเนินการพิจารณาออกใบอนุญาตทำงานชั่วคราวให้แก่คนต่างด้าวและจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา

๓.๓ ให้นายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานต่างด้าว ให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามแนวทางที่ทางราชการกำหนด สำหรับในส่วน of หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหากพัน กำหนดเวลาที่กำหนดในใบอนุญาตเข้าเมืองชั่วคราวและใบอนุญาตทำงานชั่วคราวแล้วขอให้บังคับใช้กฎหมายแก่แรงงานต่างด้าวและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

๓.๔ การจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) โดยกำหนดให้จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในทุกจังหวัด เพื่อกำหนดให้ดำเนินการพิจารณาออกใบอนุญาตทำงานชั่วคราวให้แก่คนต่างด้าวและจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา โดยเริ่มนำร่องในจังหวัดสมุทรสาครเป็นแห่งแรก ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ เป็นต้นไป และต่อมาได้จัดตั้งเพิ่มเติมจนครบทุกจังหวัด รวมทั้งกรุงเทพมหานครด้วย

๓.๕ การแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารแรงงานต่างด้าว

๓.๕.๑ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการประสานงานการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยมีเสนาธิการทหารเป็นประธานอนุกรรมการ และมีเจ้ากรมยุทธการทหารเป็นอนุกรรมการและ

เลขานุการ มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว รวมถึงประสานติดตามการดำเนินงาน ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๓.๕.๒ คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ โดยมีรองหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติและหัวหน้าฝ่ายความมั่นคง คณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นประธานกรรมการ และมีเสนาธิการทหารเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินการ รวมถึงอำนวยความสะดวก ติดตามผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานและการใช้แรงงานเด็ก

๓.๕.๓ คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานการจัดการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ โดยมีเสนาธิการทหารเป็นประธานอนุกรรมการ และมีเจ้ากรมยุทธการทหารเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบาย มาตรการและแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานและการใช้แรงงานเด็ก ประสาน ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ การจัดทำรายงานให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๓.๕.๔ คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะทำงานติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร โดยมีปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธานคณะทำงาน และมีผู้อำนวยการสำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน เป็นคณะทำงานและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบนายจ้างและสถานประกอบการ ประสานงานและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร รวมถึงรายงานผลการดำเนินงานพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์

๓.๕.๕ คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ แต่งตั้งชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์จังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าชุดตรวจ และมีจัดหางานจังหวัดเป็นชุดตรวจและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบนายจ้างและสถานประกอบการ ประสานงานและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนภายในเขตจังหวัด รวมถึงรายงานผลการดำเนินงานพร้อมความเห็นชอบและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์

๓.๖ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบการดำเนินการตรวจสัญชาติแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับใบอนุญาตทำงานชั่วคราวจากศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ แต่เนื่องด้วยจำนวนแรงงานต่างด้าวที่จัด

ทะเบียน ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) มีจำนวนมาก ทำให้ยังมีแรงงานต่างด้าวบางส่วนยังไม่ได้รับการตรวจสัญชาติ ซึ่งการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรของแรงงานต่างด้าวดังกล่าวจะสิ้นสุดลงในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาเนื่องจากไม่สามารถผลักดันแรงงานจำนวนมากกลับไปนอกราชอาณาจักรได้ในคราวเดียว อีกทั้งส่วนของนายจ้าง/ สถานประกอบการ ก็ยังคงขาดแคลนแรงงานเช่นกัน

คณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ได้ดำเนินการจัดประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ) เป็นประธาน ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแนวทางการจัดระบบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา หลังวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ การแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานประมงทะเล และการปรับปรุงบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเมียนมา ลาว และกัมพูชา โดยมีมติดังนี้

๓.๖.๑ แนวทางการจัดระบบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา หลังวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘

๓.๖.๑.๑ กลุ่มที่ผ่านการตรวจสัญชาติแล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ จะได้รับการตรวจลงตรา และได้รับอนุญาตทำงานจนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙ (ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๘) และเนื่องจากแรงงานกลุ่มดังกล่าวได้ปฏิบัติตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติครบทุกขั้นตอนภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงเห็นสมควรอนุญาตให้ทำงานต่อไปอีก ๒ ปี หลังสิ้นสุดการอนุญาตในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘

๓.๖.๑.๒ กลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ถือใบอนุญาตทำงานที่ออกให้ ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่ยังไม่ได้เข้ารับการตรวจสัญชาติภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ ให้มารายงานตัวเพื่อขอรับบัตรใหม่ภายในวันที่ ๓๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ และขอรับใบอนุญาตทำงาน ซึ่งแรงงานต่างด้าวดังกล่าวจะได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเป็นเวลา ๑ ปี และได้รับอนุญาตให้ทำงานได้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘ จนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙ เพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจสัญชาติให้แล้วเสร็จ ทั้งนี้เมื่อผ่านการตรวจสัญชาติแล้วจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรและอนุญาตทำงานต่อไปอีก ๒ ปี โดยให้กระทรวงแรงงานพิจารณารูปแบบการดำเนินการได้ตามความเหมาะสม และให้กระทรวงมหาดไทยจัดเตรียมสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานร่วมกับกระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเวลาเปิดการดำเนินการของศูนย์บริการจดทะเบียนฯ ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘ และสิ้นสุดการดำเนินการได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ไม่เกินวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

๓.๖.๑.๓ กลุ่มที่ไม่มารายงานตัวเพื่อขอรับบัตรใหม่ และขออนุญาตทำงานภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ให้ดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม จับกุม และ

ผลักดันส่งกลับตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐๐/๒๕๕๗ และคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๐๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

๓.๖.๑.๔ กลุ่มผู้ติดตาม ให้ผู้ติดตามที่อายุไม่เกิน ๑๕ ปี มารายงานตัวเพื่อขอรับบัตรใหม่พร้อมกับแรงงานต่างด้าวภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ผู้ติดตามที่มีรายงานตัวจะมีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรเช่นเดียวกับแรงงานต่างด้าวตามข้อ (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี สำหรับผู้ติดตามที่ไม่มารายงานตัวจะต้องถูกดำเนินการผลักดันพร้อมแรงงานต่างด้าวตามข้อ (๓)

๓.๖.๒ การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานประมงทะเล

๓.๖.๒.๑ การแก้ไขปัญหาระยะสั้น

การเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล โดยให้มีการผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา อยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลา ๑ ปี ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘ จนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙ ตามแนวทางมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๖ (จดทะเบียนปีละ ๒ ครั้ง) ทั้งนี้ ให้นายจ้างยื่นแบบแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวและให้นำแรงงานต่างด้าวไปทำทะเบียนประวัติ ตรวจสอบสุขภาพประกันสุขภาพ และขออนุญาตทำงาน ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในพื้นที่จังหวัดชายทะเล ได้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ และในระหว่างการผ่อนผันนั้น ให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบสัญชาติ เมื่อผ่านการตรวจสอบสัญชาติแล้วจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรและอนุญาตให้ทำงานต่อได้อีก ๒ ปี ทั้งนี้ให้กระทรวงแรงงานพิจารณารูปแบบการดำเนินการได้ตามความเหมาะสม โดยให้กระทรวงมหาดไทยออกประกาศและกฎกระทรวงให้ครอบคลุมการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว จัดเตรียมสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานร่วมกับกระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเวลาเปิดการดำเนินการของศูนย์บริการจดทะเบียน ฯ ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘ และสิ้นสุดการดำเนินการได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ไม่เกินวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ สำหรับการจดทะเบียนและการตรวจสอบสัญชาติครั้งต่อไปภายในระยะเวลา ๒ ปี ให้คณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ด้านแรงงานพิจารณากำหนดช่วงระยะเวลาในการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร และระยะเวลาการดำเนินการต่อไป

๓.๖.๒.๒ การแก้ไขปัญหาระยะยาว

โดยการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายตามที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอ ๗ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) การลงทะเบียนแรงงาน นายจ้าง และ รวบรวมความต้องการแรงงานประมง

(๒) การรับสมัครแรงงานไทยและการอนุมัตินำเข้าแรงงานต่างด้าว

(๓) การคัดเลือกบริษัทจัดหางานที่ถูกกฎหมายกรณีนำเข้าแรงงานต่างด้าว

(๔) การนำเข้าแรงงานต่างด้าว สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย ใน

ฐานะตัวแทนสมาชิกหรือนายจ้างประมง ประสานการดำเนินงานกับบริษัทจัดหางาน

(๕) การดูแลแรงงานประมงก่อนลงเรือ โดยการปฐมนิเทศ ชี้แจงข้อปฏิบัติให้
แรงงานทราบ

(๖) การควบคุมตรวจติดตามเรือประมงและแรงงานบนเรือ

(๗) การลงทะเบียนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
ระเบียบ หรือข้อบังคับ

ทั้งนี้ ให้กระทรวงแรงงานสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการได้ตามความเหมาะสม
สอดคล้องกับข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการดำเนินการ

๓.๖.๓ การปรับปรุงบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการจ้าง
แรงงานระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลของเมียนมา ลาว และกัมพูชา โดยเห็นชอบให้กระทรวงแรงงาน
ขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปรับปรุงบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการ
จ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเมียนมา ลาว และกัมพูชา ในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะการ
ปรับระยะเวลาการกลับเข้ามาทำงานใหม่ของแรงงานต่างด้าวหลังทำงานครบกำหนด ๔ ปี แล้วจาก
เดิมกำหนดไว้ ๓ ปี ให้เหลือเพียง ๓๐ วัน เพื่อความต่อเนื่องของการทำงานและสอดคล้องกับ
ระยะเวลาการเตรียมการจัดทำเอกสารเพื่อกลับเข้ามาทำงานใหม่ รวมทั้งแรงงานได้กลับไปเพื่อพักผ่อน
อยู่กับครอบครัวหลังจาก เข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว

๔. ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการบริหารแรงงานต่างด้าว

๔.๑ สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ นายกรัฐมนตรีได้สั่งการในที่
ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ ให้กระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักไปพิจารณาร่วมกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ตั้งแต่การสกัดกั้น
การป้องกันการปราบปราม การลักลอบเข้ามาของแรงงานรุ่นใหม่ การจัดระบบการจ้างแรงงาน
ต่างด้าว ตลอดจน การจับกุมดำเนินคดีและส่งกลับโดยให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาไว้ ดังนี้

๔.๑.๑ การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองควรตั้งอยู่บน
พื้นฐานแห่งความเป็นจริง โดยพิจารณาจากความต้องการและความจำเป็นของการใช้แรงงานต่างด้าว
ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและมีความสมดุลกับประเด็นด้านความมั่นคงอย่างเหมาะสม

๔.๑.๒ การกำหนดจำนวนแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสม
ควรพิจารณาจากความต้องการของภาคเศรษฐกิจ โดยมีข้อตกลงและเงื่อนไขต่าง ๆ อย่างชัดเจน
ตลอดจนกำหนดมาตรการควบคุมแรงงานโดยการจดทะเบียนและจัดทำบัตรอย่างชัดเจนในลักษณะ
ของ Smart Card

๔.๑.๓ การจ้างแรงงานต่างด้าวให้เป็นการจ้างเฉพาะตัวแรงงานเท่านั้นไม่
รวมถึงครอบครัว

๔.๑.๔ การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน
เพื่อใช้เป็นฐานในการผลิตสินค้าซึ่งใช้แรงงานระดับล่าง เป็นการช่วยลดการไหลของแรงงาน
ต่างด้าวเข้าสู่ตอนกลางและภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย

๔.๑.๕ ควรพิจารณาศึกษาและกำหนดค่าจ้างที่เหมาะสม สำหรับแรงงาน
ต่างด้าว ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับทักษะ แต่การกำหนดค่าจ้างดังกล่าวต้องไม่นำไปสู่การเลิกจ้าง
แรงงานไทย

๔.๑.๖ การส่งกลับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ควรมีมาตรการ เพื่อป้องกันมิให้แรงงานดังกล่าวลักลอบเข้ามาอีก

๔.๒ กระทรวงแรงงานได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๒๓ หน่วยงาน ดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ (เมียนมา ลาว และกัมพูชา) ๗ ยุทธศาสตร์ เพื่อให้เป็นไปตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ กล่าวคือ

๔.๒.๑ ยุทธศาสตร์การจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว กำหนดมาตรการ เปลี่ยนสถานะแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมายและสามารถทำงานได้ ซึ่งในที่นี่หมายถึงกลุ่มที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงแรงงาน จำนวน ๒ แสนกว่าคน และกลุ่มที่ลักลอบทำงานซึ่งต้องดำเนินการสำรวจ เพื่อให้ออกมาแสดงตน จำนวนประมาณ ๘ แสนกว่าคน พร้อมกำหนดมาตรการสำหรับกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่นำเข้ามาใหม่ให้ เพียงพอกับความต้องการที่เหมาะสมของนายจ้างโดยแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ต้องมีสภาพการจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานเช่นเดียวกับแรงงานไทย

๔.๒.๒ ยุทธศาสตร์การกำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานต่างด้าว กำหนด มาตรการให้มีการคุ้มครองแรงงานตามกฎหมาย มีแนวทางการดำเนินงานใน ๓ ลักษณะ คือ การพัฒนาฝีมือแรงงาน ทดสอบและวัดความสามารถตามที่กำหนดในเงื่อนไขการจ้าง กำหนดสัญญาจ้างมาตรฐาน โดยจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายแรงงานและการประกันสังคม นายจ้างและลูกจ้างจะเข้าสู่ระบบ เมื่อดำเนินการตามข้อกำหนดในบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานแล้ว

๔.๒.๓ ยุทธศาสตร์การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงาน กำหนดมาตรการในการดำเนินการสกัดกั้นไว้ ๓ มาตรการ คือ ดำเนินการจัดตั้งจุดตรวจสกัดกั้นตามช่องทางสำคัญบริเวณชายแดนเพื่อความถี่และความเข้มข้นในการลาดตระเวน และดำเนินการปิดล้อม ตรวจค้นในพื้นที่เป้าหมาย

๔.๒.๔ ยุทธศาสตร์การปราบปราม จับกุม ดำเนินคดีแรงงานต่างด้าว ลักลอบเข้าเมือง กำหนดมาตรการปราบปรามและจับกุมอย่างจริงจัง โดยกำหนดการดำเนินการไว้ คือ เพิ่มความเข้มในมาตรการด้านการข่าว สืบสวนข่าว จับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้ามาอีก และถูกจับซ้ำ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย และสืบสวน สอบสวนขยายผล เพื่อจับกุม นายจ้างหรือสถานประกอบการ ผู้นำพา ผู้ให้ที่พักพิงและขบวนการค้ำหนุนต้องถูกดำเนินคดี

๔.๒.๕ ยุทธศาสตร์การผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าว กำหนด มาตรการการผลักดันและส่งกลับโดยกำหนดการดำเนินการไว้ คือ จับกุมและส่งสำนักงานตรวจคน เข้าเมืองหรือด่านตรวจคนเข้าเมืองที่ใกล้ที่สุด วิธีการโดยกักไว้ที่ห้องกักขังเพื่อรอการส่งกลับ จัดทำ ทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าว ตรวจสอบเพื่อพิจารณาโทษและส่งกลับประเทศ

๔.๒.๖ ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์การจัดระบบแรงงานต่างด้าว มี มาตรการประชาสัมพันธ์ คือ เน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสร้างความตื่นตัว ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดความร่วมมือ และการรณรงค์ปลุกจิตสำนึกให้นายจ้างลดการ จ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

๔.๒.๗ ยุทธศาสตร์การติดตามประเมินผล มีเป้าหมายหลัก คือ ติดตามการบริหารจัดการให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเข้าสู่ระบบและเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และมีใบอนุญาตทำงาน รวมทั้งจัดระบบการทำงานให้มีมาตรฐาน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการติดตามประเมินผล กำหนดปัจจัยความสำเร็จและตัวชี้วัดการดำเนินการของมาตรการหลักและมาตรการสนับสนุน (CSFs) และกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดการดำเนินงานหลัก (KPIs)

๔.๓ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๗ เห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ (เมียนมา ลาว และกัมพูชา) ๗ ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบบูรณาการ ทั้งนี้ ให้กระทรวงแรงงานรับความคิดเห็นของคณะรัฐมนตรี ๕ ประการ ไปประกอบการดำเนินการปรับปรุงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว และแผนปฏิบัติการการบริหารแรงงานต่างด้าวให้เกิดการบูรณาการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวในมิติต่าง ๆ ทั้งระบบครบวงจร ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติ และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยคณะรัฐมนตรีได้มีความเห็น ๕ ประการ ดังนี้

๔.๓.๑ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ต้องมุ่งแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่มีอยู่แล้วในประเทศให้เกิดความถูกต้อง ชัดเจน และตรวจสอบได้ รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการแรงงานจากต่างประเทศที่เกิดขึ้นจริง สำหรับแรงงานส่วนเกินต้องส่งกลับ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องดำเนินการตามกฎหมายโดยในการดำเนินการจัดระบบแรงงานต่างด้าวนี้นี้จะต้องสกัดกั้นและป้องกันมิให้เกิดการอพยพหรือลักลอบเดินทางเข้ามาของแรงงานต่างด้าวเพิ่มเติมอีก ดังนั้นการจะกำหนดให้มีการรับลงทะเบียนแรงงานต่างด้าวเมื่อใดนั้น กระทรวงแรงงานจะต้องประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานและดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกด้านให้แล้วเสร็จสมบูรณ์เป็นการล่วงหน้าก่อนสำหรับรองรับการเปิดให้แรงงานต่างด้าวมาลงทะเบียน วันที่กำหนดได้อย่างเรียบร้อยถูกต้องโดยไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคในขั้นตอนหรือเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับงบประมาณค่าใช้จ่ายเพื่อการนี้ ให้กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาทบทวนและปรับปรุงวงเงินที่ต้องการใช้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับการจัดทำแผนขั้นตอนการดำเนินการและกำหนดการรับลงทะเบียนที่ดำเนินการจริงข้างต้นด้วย

๔.๓.๒ ในการรับลงทะเบียนแรงงานต่างด้าวกระทรวงมหาดไทยจะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดทำทะเบียนและบัตรประจำตัวของแรงงานต่างด้าวในแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Smart Card) โดยให้พิมพ์ลายนิ้วมือ เพื่อสะดวกต่อการเชื่อมโยงและตรวจสอบข้อมูลบุคคล รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของแรงงานต่างด้าวด้วย

๔.๓.๓ การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวต้องให้นายจ้างมาจดทะเบียนด้วย เพื่อรับรองความถูกต้องว่ามีการจ้างแรงงานต่างด้าวจริง หากมีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการจ้างก็จะต้องแจ้งข้อมูลดังกล่าวให้กับทางราชการทราบด้วย

๔.๓.๔ ในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศ จะต้องประสานกับสถานทูตต่างประเทศที่เกี่ยวข้องที่ต้องอยู่ในประเทศไทย เพื่อขอให้ตรวจสอบข้อมูลประวัติบุคคลของแรงงานต่างด้าวในส่วนของประเทศตนให้ถูกต้อง โดยแรงงานต่างด้าวออกแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่คือ

๔.๓.๔.๑ แร้งงานต่างด้าวที่สถานทูตให้การรับรองและออกเอกสารหนังสือเดินทาง (Passport) ให้

๔.๓.๔.๒ แร้งงานต่างด้าวที่สถานทูตมิได้ออกหนังสือเดินทางให้หรือเป็นแรงงานส่วนเกินที่ไม่มีผู้จ้างต้องถูกส่งกลับ

ทั้งนี้ กรณีการส่งตัวคนต่างด้าวกลับประเทศจะไม่รวมถึงคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยในฐานะผู้ลี้ภัย (Displaced Persons) และกรณีการจะใช้ใบผ่านแดน (Border Pass) เป็นเอกสารประกอบการอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวสามารถทำงานในประเทศไทยได้นั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาให้เหมาะสม รอบคอบ เนื่องจากใบผ่านแดนเป็นเอกสารที่ออกฝ่ายเดียวได้ง่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว และไม่มีข้อมูลบุคคลที่จะใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องได้ จึงควรแยกเป็นเอกสารต่างหากจากใบผ่านแดน (Border Pass)

๔.๓.๕ กระทรวงแรงงานควรพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้เกี่ยวกับแนวทางการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการจ้างแรงงานต่างด้าว (Levy) จากนายจ้างและแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเช่นเดียวกับที่ประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศดำเนินการอยู่ และสอดคล้องกับกรณีที่แรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศและต้องเสียภาษีหรือค่าธรรมเนียมในส่วนนี้ด้วย

๔.๔ ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวทั้งระบบที่ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ มีหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำให้แต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่รับผิดชอบ ขาดการบูรณาการกันไม่สามารถสกัดกั้นการลักลอบเข้ามาของแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสภาพแนวชายแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านมีระยะยาวจึงมีผู้หลบหนีเข้ามาอย่างต่อเนื่องและยังไม่สามารถปราบปรามจับกุมและผลักดันส่งกลับได้ทั้งหมดอีกด้วย ในส่วนของแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนแล้วมักจะหลบหนีและทำผิดเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นเหตุให้หลุดออกนอกระบบผ่อนผันกลายเป็นแรงงานต่างด้าวเถื่อนและลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมาย ประกอบกับนายจ้างมีปัญหาขาดแคลนแรงงานในระดับล่างจึงหันไปใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและไม่สามารถนำเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนได้ จากการที่แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายเป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และแรงงานต่างด้าวบางส่วนยังคงเป็นเป้าหมายของการค้ามนุษย์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ กระทรวงแรงงานร่วมกับสภาความมั่นคงแห่งชาติ จึงได้เสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาร่างงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบขึ้นใหม่ ประกอบด้วย ๕ มาตรการ ดังนี้

๔.๔.๑ มาตรการเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอยู่ในประเทศไทย ดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทย โดยเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความรับผิดชอบ เพื่อผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ลักลอบทำงานอยู่ในประเทศไทยให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับไม่เกิน ๑ ปี และอนุญาตให้สามารถทำงานชั่วคราวในระหว่างรอการส่งกลับ โดยวัตถุประสงค์ของการดำเนินการดังกล่าวก็เพื่อให้ทราบจำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอยู่ในประเทศไทย จัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนี

เข้าเมืองที่ลักลอบทำงานให้เข้าสู่ระบบการจ้างงานโดยได้รับใบอนุญาตทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ตลอดจนเพื่อให้ นายจ้าง/ สถานประกอบการ รวมถึงประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาที่เกิดจากแรงงานต่างด้าว ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการประกอบด้วยแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายซึ่งมีผู้ประสงค์จะจ้างงาน รวมทั้งผู้ติดตามแรงงานต่างด้าวซึ่งเป็นบุตรอายุไม่เกิน ๑๕ ปี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๔.๔.๑.๑ ออกประกาศผ่อนผัน โดยอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราว และให้ไปรายงานจัดทำทะเบียนประวัติกับกรมการปกครอง และขออนุญาตทำงานกับกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

๔.๔.๑.๒ ประชาสัมพันธ์การจดทะเบียน เพื่อสร้างความเข้าใจทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงแรงงานต่างด้าวด้วย เกี่ยวกับขั้นตอนการจดทะเบียนข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลดีและผลเสียของการจดทะเบียน

๔.๔.๑.๓ การรายงานตัวเพื่อจัดทำทะเบียนราษฎรคนต่างด้าว โดยให้แรงงานต่างด้าวไปรายงานตัวกับกรมการปกครอง (สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น) เพื่อจัดทำประวัติและออกเอกสารรับรองรายการทะเบียนประวัติ และกำหนดเลขประจำตัวคนต่างด้าว ๑๓ หลัก รวมถึงให้เชื่อมโยงข้อมูลไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๔.๑.๔ การตรวจสอบสุขภาพและประกันสุขภาพ โดยกำหนดให้แรงงานต่างด้าวที่รายงานตัวแล้วให้เข้ารับการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อตรวจสุขภาพว่าไม่เป็นโรคต้องห้ามมิให้อยู่ในราชอาณาจักร รวมถึงการประกันสุขภาพด้วย ทั้งนี้ให้กระทรวงสาธารณสุขออกใบรับรองผลการตรวจสุขภาพ (ใบรับรองแพทย์) และเชื่อมโยงข้อมูลการตรวจสุขภาพไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๔.๑.๕ การจัดทำฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าว โดยให้กรมการจัดหางานจัดทำฐานข้อมูล Bio Data โดยการจัดเก็บภาพใบหน้า ลายพิมพ์นิ้วมือแรงงานต่างด้าวไว้เป็นหลักฐาน เพื่อประกอบการขออนุญาตทำงานและการออกใบอนุญาตทำงาน การติดตามตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวและการปรับปรุงข้อมูลการทำงานของคนต่างด้าว รวมทั้งเพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการตรวจสอบ

๔.๔.๑.๖ การอนุญาตทำงาน โดยให้แรงงานต่างด้าวยื่นแบบคำขออนุญาตทำงานกับกรมการจัดหางาน และให้กรมการจัดหางานออกใบอนุญาตทำงานให้กับแรงงานต่างด้าว พร้อมจัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน สำหรับในกรณีที่แรงงานต่างด้าวตรวจสุขภาพไม่ผ่าน ให้ยกเลิกใบอนุญาตทำงานพร้อมคืนเงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน และแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งกลับ

ทั้งนี้ เมื่อแรงงานต่างด้าวจดทะเบียนและขออนุญาตทำงานเรียบร้อยแล้วปฏิบัติตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้แรงงานต่างด้าวดังกล่าวมีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ระหว่างการส่งกลับ โดยได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานได้ไม่เกิน ๑ ปี และในระหว่างการผ่อนผัน ให้ประเทศไทยและประเทศต้นทาง

ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้แรงงานต่างด้าวดังกล่าวมีสถานะเป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย และเข้าสู่กระบวนการจ้างงานที่เป็นมาตรฐาน

๔.๔.๒ มาตรการป้องกันสกัดกั้นและปราบปรามจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวหลังการจดทะเบียน โดยดำเนินการดังนี้

๔.๔.๒.๑ การป้องกันและสกัดกั้นการเข้ามาใหม่

เน้นดำเนินการสกัดกั้นและป้องกันการเข้ามาใหม่อย่างเด็ดขาดจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งก่อนการจดทะเบียน ระหว่างการจดทะเบียน และหลังสิ้นสุดการจดทะเบียน โดยก่อนการจดทะเบียนให้นายจ้างแจ้งจำนวนคนต่างด้าวที่อยู่ในความครอบครองเพื่อป้องกันคนต่างด้าวรายใหม่ลักลอบเข้ามาเพิ่มเติม ในระหว่างการจดทะเบียนให้จดทะเบียนได้เฉพาะแรงงานต่างด้าวที่ได้แจ้งจำนวนไว้เท่านั้น และห้ามมิให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปจังหวัดอื่น สำหรับการดำเนินการในระยะยาวให้พนักงาคลังทุกฝ่ายทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ ตำรวจ และฝ่ายปกครองในการดำเนินการเพื่อสกัดกั้นและป้องกันการลักลอบเข้ามาในประเทศไทยทั้งการตั้งจุดตรวจ จุดสกัดตามช่องทางสำคัญ การเพิ่มความถี่และความเข้มในการลาดตระเวน รวมถึงการปิดล้อมตรวจค้นในพื้นที่เป้าหมายบริเวณชายแดน

๔.๔.๒.๒ การปราบปราม จับกุม ดำเนินคดี

ภายหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาการจดทะเบียนแล้ว ให้ดำเนินมาตรการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาดและจริงจัง โดยเน้นการปราบปราม จับกุม และดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดจริงจัง ทั้งนายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิง ผู้ที่เกี่ยวข้อง และแรงงานต่างด้าวที่ไม่มาเข้าระบบ โดยให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบสถานประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าวเพื่อควบคุมให้มีการจ้างเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานจริง ๆ เท่านั้น

(๒) ตรวจสอบสถานประกอบการที่ไม่ได้รับอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว

(๓) ตรวจสอบสถานประกอบการทั่วไป ร้านอาหาร สถานบริการ ที่พักอาศัยหรือสถานที่อื่น ๆ ที่เป็นแหล่งมั่วสุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เพื่อตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าวที่ทำผิดเงื่อนไข การจ้างงานและแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมาย

๔.๔.๒.๓ การผลักดันและส่งกลับ

โดยให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองดำเนินมาตรการตรวจสอบตัวบุคคลให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการลักลอบกลับเข้ามาใหม่อีก ทั้งนี้ หากพบแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาซ้ำอีกให้ดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด พร้อมจัดทำบัญชีรายชื่อห้ามมิให้เข้าประเทศด้วย

๔.๔.๓ มาตรการนำเข้าแรงงานต่างด้าวโดยถูกกฎหมายตามที่รัฐบาลไทยได้ลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจ้างแรงงานระหว่างรัฐ (MOU) กับรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ รัฐบาลลาว กัมพูชาและเมียนมา และต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบให้มีการนำแรงงานต่างด้าวจากรประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ คน

เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานของนายจ้างและสถานประกอบการ อีกทั้งสอดคล้องกับบันทึกความเข้าใจที่ได้ทำไว้กับประเทศเพื่อนบ้าน แต่กระนั้นก็ตามก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการแรงงานของนายจ้าง/ สถานประกอบการต่าง ๆ ได้ทัน ทำให้นายจ้าง/ สถานประกอบการหันไปลักลอบจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรการนำเข้าแรงงานต่างด้าวรายใหม่อย่างถูกกฎหมาย โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

๔.๔.๓.๑ การนำเข้าแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา โดยดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๘ โดยให้กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานการเจรจากับประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา ในการลดขั้นตอนวิธีการและค่าใช้จ่ายในการนำเข้าแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมาย รวมทั้งการกำหนดวิธีการในการให้มีการจัดหางานผ่านบริษัทจัดหางานเอกชนเข้ามาช่วยดำเนินการ

๔.๔.๓.๒ การนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมายจากประเทศอื่น ๆ ดำเนินการโดยให้คณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว ซึ่งมีปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธาน เป็นผู้พิจารณา ศึกษาความต้องการแรงงานในกิจการต่าง ๆ และร่วมกันพิจารณา กำหนดรายละเอียดแนวทางการนำเข้าแรงงานถูกกฎหมายจากประเทศอื่น ๆ แล้วนำเสนอโยบายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ทั้งนี้ การดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการลักลอบจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย รวมถึงส่งเสริมให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายอีกด้วย

๔.๔.๔ มาตรการปรับโครงสร้างคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เนื่องจากการขาดกลไกการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในระดับพื้นที่ จึงทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้ทั้งระบบและมีประสิทธิภาพจึงได้มีมาตรการเพื่อปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๔๔ และ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๖ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้สามารถบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้ทั้งระบบ รวมถึงปรับโครงสร้างคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) โดยกำหนดให้มีคณะอนุกรรมการทั้งในส่วนกลางและในระดับจังหวัด ดังนี้

๔.๔.๔.๑ คณะอนุกรรมการในส่วนกลาง โดยปรับลดจำนวนคณะอนุกรรมการจากเดิม ๑๑ คณะ เหลือเพียง ๕ คณะ ประกอบด้วย

(๑) คณะอนุกรรมการป้องกันและสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีกองทัพบกไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนดมาตรการ แผนงาน แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและสกัดกั้นไม่ให้มีคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง

(๒) คณะอนุกรรมการปราบปรามจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนดมาตรการ แผนงาน แนวทางปฏิบัติในการปราบปรามจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง

(๓) คณะอนุกรรมการผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนดมาตรการ แผนงาน แนวทางปฏิบัติในการผลักดันส่งกลับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

(๔) คณะอนุกรรมการบริหารจัดการระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา มีกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรการ แผนงานการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง กำหนดรูปแบบการจ้างงานแรงงานต่างด้าว

(๕) คณะอนุกรรมการด้านสังคมและคุณภาพชีวิตแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่กำหนดมาตรการ แผนงาน แนวทางการดูแลการตรวจสุขภาพ การประกันสุขภาพ สิทธิประโยชน์การรักษาพยาบาล การดูแลด้านคุณภาพชีวิต

๔.๔.๔.๒ คณะอนุกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และจัดหางานจังหวัดเป็นเลขานุการ ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรการบริหารจัดการ การปราบปรามจับกุม การสกัดกั้น การสวัสดิการสังคมและคุณภาพชีวิต ฯลฯ ภายใต้คณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อเสนอให้คณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองพิจารณา

๔.๔.๕ มาตรการยกระดับหน่วยงานเลขานุการคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ในเรื่องการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวถึงแม้จะมีคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) เป็นองค์กรรับผิดชอบ แต่ก็ยังเป็นเพียงหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดำเนินนโยบายและการอำนวยความสะดวก ส่วนในระดับปฏิบัติมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างก็ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่รับผิดชอบ ทำให้ไม่สามารถบูรณาการในการทำงานได้อย่างแท้จริง อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง สำหรับในส่วนของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางานในฐานะฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) ก็มีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานในเรื่องของบุคลากร เนื่องจากมีสถานะขององค์กรเป็นเพียงระดับสำนักเท่านั้นดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเบ็ดเสร็จทั้งระบบ จึงเห็นควรยกระดับสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวขึ้นเป็นหน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวงแรงงาน โดยกำหนดให้มีหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ตั้งแต่การวางแผนการบริหารจัดการ การจัดระบบแรงงานต่างด้าว การจดทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าว การอนุญาตการทำงาน การควบคุมการเคลื่อนย้าย การปราบปรามจับกุมดำเนินคดี รวมทั้งการนำเข้าแรงงานต่างด้าวโดยถูกกฎหมาย ทั้งนี้ มอบหมายให้กระทรวงแรงงานและสำนักงาน ก.พ.ร. ร่วมกันพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการยกระดับสถานะสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวขึ้นเป็นหน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวงแรงงานต่อไป

๕. การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

จากนโยบายของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ต้องการให้มีการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหรือมีการค้าการลงทุนเพิ่มมากขึ้น อันเป็นการลดการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนในพื้นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงแก้ปัญหาแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่จะเข้ามาทำงานในประเทศด้วย นอกจากนี้ยังมุ่งหมายให้เป็นส่วนหนึ่งของโรดแมปคณะรักษาความสงบแห่งชาติในการสนับสนุนการนำประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระตุ้นเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และช่วยรักษาความมั่นคงของประเทศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงได้มีคำสั่งที่ ๗๒/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ขึ้น ประกอบด้วยคณะกรรมการรวมทั้งสิ้น ๒๒ คน โดยมีหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นประธาน และมีเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอร่างหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตลอดจนร่างแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการและแผนปฏิบัติการต่อ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อพิจารณาอนุมัติกำหนดแนวทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งการส่งเสริมการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน หรือภายใต้กรอบเศรษฐกิจอื่น กำกับดูแลติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท ตลอดจนให้คำแนะนำข้อเสนอแนะเพื่อให้แก้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ และสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานได้ตามความเหมาะสม รวมทั้งออกระเบียบประกาศและคำสั่ง เพื่อปฏิบัติการตามคำสั่งนี้ ทั้งนี้ ภายหลังจากการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ซึ่งมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นประธาน ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทย

๕.๑ จังหวัดที่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๕.๑.๑ จังหวัดตาก

ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนไปทางตะวันตกของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ ๑๖,๔๐๖.๖๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๐,๓๒๔.๑๕๖.๒๕ ไร่ โดยมีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของภาคเหนือ รองจากจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๔๒๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ และประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้ ทิศเหนือติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ทิศใต้ติดกับจังหวัดอุทัยธานีและกาญจนบุรี ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี ทิศตะวันตกติดกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย โดย มีประชากรทั้งสิ้น ๕๓๙,๕๕๓ คน เป็นชาย ๒๗๒,๒๖๓ คน และหญิง ๒๖๗,๒๙๐ คน สภาพเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมและเหมืองแร่ และการค้าชายแดนไทย - เมียนมา สำหรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกำหนดจัดตั้งในพื้นที่ ๓ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด และอำเภอพบพระ ภายใต้อำเภอชื่อ “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด” เพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ การค้าชายแดน การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว

ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นประตูสู่อันดามันตามเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ East West Economic Corridor โดยอำเภอแม่สอดมีแผนการพัฒนาเป็นเขตการลงทุนด้านอุตสาหกรรม การค้า การท่องเที่ยว และการใช้แรงงานเข้มข้น(Labour Intensive) ส่วนอำเภอพบพระและอำเภอแม่ระมาด มีแผนจะพัฒนาให้เป็นแหล่งการผลิตวัตถุดิบด้านเกษตรกรรมและเขตอุตสาหกรรม เชื่อมโยงกับอำเภอแม่สอด

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาศักยภาพและโอกาสจะพบว่ามีฐานการลงทุนเดิมอยู่ในพื้นที่ และปริมาณการค้าไทย - เมียนมาสูงที่สุดเป็นอันดับสองรองจากสงขลาบุรี อีกทั้ง ยังมีจุดผ่านแดนถาวรและสะพานข้ามแม่น้ำเมยเชื่อมกับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเมียวดีของเมียนมา นอกจากนี้ ยังมีการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น อาทิ สิ่งทอ เกษตร เพอร์นิเจอร์ เป็นต้น รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อจัดตั้งพื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า พาณิชยกรรม ศูนย์โลจิสติกส์ ศุลกากรและสำนักงานการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย

๕.๑.๒ จังหวัดสระแก้ว

ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ ๗,๑๘๘.๑๓๘ ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๒๓๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ และประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้ ทิศเหนือติดกับจังหวัดบุรีรัมย์และนครราชสีมา ทิศใต้ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทราและจันทบุรี ทิศตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา และทิศตะวันตกติดกับจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีประชากรทั้งสิ้น ๕๕๒,๑๘๗ คน เป็นชาย ๒๗๗,๔๓๒ คน และหญิง ๒๗๔,๗๕๕ คน สภาพเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา สำหรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกำหนดจัดตั้งในพื้นที่ ๓ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภออรัญประเทศ อำเภอคลองหาด และอำเภอวัฒนานคร ภายใต้ชื่อ “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว” โดยอยู่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ เชื่อมโยงตะวันออก - ตะวันตก เป็นศูนย์กลางโครงข่ายถนนที่เชื่อมโยงไปยังภูมิภาคต่าง ๆ และเป็นประตูด้านตะวันออกที่จะเชื่อมโยงไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีน (กัมพูชา ลาว และเวียดนาม) ทั้งยังเป็นตลาดการค้าแหล่งใหม่กับประเทศกัมพูชาและเวียดนาม โดยจุดผ่านแดนที่สำคัญคือ จุดผ่านแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ซึ่งเชื่อมโยงกับเมืองบันเตียเมียนเจยของกัมพูชา

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาศักยภาพและโอกาสจะพบว่าจังหวัดสระแก้วตั้งอยู่ใกล้กับท่าเรือแหลมฉบังและกรุงเทพมหานคร และมีปริมาณการค้าระหว่างไทย - กัมพูชา สูงสุดของประเทศ อีกทั้งยังอยู่ติดกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของกัมพูชา ๓ แห่ง ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษปอยเปต - โอนีเยง เขตเศรษฐกิจพิเศษ Sanco-Poipet เสียมเรียบ และเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองศรีโสภณ นอกจากนี้ ยังเป็นจุดผ่านแดนถาวรตามความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS.CBTA - Greater Mekong Subregion Cross - Border Transport Agreement) อีกด้วย ซึ่งจากสถิติจะพบว่าในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยว ประชาชนชาวไทยและกัมพูชา เดินทางเข้า - ออก วันละประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน รวมถึงการมีกิจกรรมที่มีศักยภาพ ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร และการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ การพัฒนาเป็นพื้นที่ค้าส่ง

บทที่ ๔

การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวม ในเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยการวิเคราะห์นโยบายด้านแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาคราชการและภาคเอกชน เพื่อให้ได้รับทราบสภาพความต้องการและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าวในเขตเศรษฐกิจพิเศษตากอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ ในปัจจุบัน

ประกาศ คสช. ฉบับที่ ๗๐/ ๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการชั่วคราวในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ ลง ๒๕ มิ.ย.๒๕๕๗ ให้จัดตั้งศูนย์บริการจัดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในทุกจังหวัด เพื่อออกใบอนุญาตทำงานชั่วคราวให้แก่คนต่างด้าว และจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา และฉบับที่ ๑๑๘/๒๕๕๗ เรื่อง กำหนดมาตรการชั่วคราวเพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ ลง ๒๑ ก.ค. ๒๕๕๗ ขยายอายุใบอนุญาตทำงานชั่วคราวที่ศูนย์บริการจัดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จออกให้ใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๘ ครม.ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๘ ต.ค.๒๕๕๗ เห็นชอบแนวทางการตรวจสัญชาติแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับอนุญาตทำงานชั่วคราวจากศูนย์บริการจัดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ โดยแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา รวมทั้งผู้ติดตามที่อายุไม่ถึง ๑๕ ปี และแรงงานประมงที่ได้รับอนุญาตทำงานตามมติ ครม. วันที่ ๖ ส.ค. ๒๕๕๖ ที่ได้รับหนังสือเดินทาง (Passport) หนังสือเดินทางชั่วคราว (Temporary Passport) หรือเอกสารรับรองบุคคล (Certificate of Identity) เป็นหลักฐานในการขอรับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant-LA) และประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้ตั้งแต่วันที่อนุญาต ถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๘ เท่ากันทุกคน โดยจัดเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจลงตราในอัตรา ๕๐๐ บาท กำหนดให้สิทธิในการอยู่ในราชอาณาจักรของแรงงานต่างด้าวสิ้นสุดลง เมื่อไม่ได้ทำงานกับนายจ้างเดิมแล้วแต่จะได้รับอนุญาตให้ทำงานกับนายจ้างรายใหม่ตามเงื่อนไขที่กรมการจัดหางานกำหนดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ไม่ได้ทำงานอยู่กับนายจ้างเดิม หรือเมื่อเดินทางออกนอกราชอาณาจักรแล้วแต่มีหนังสือรับรองการจ้างงานต่อไปจากนายจ้าง และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเดินทางออกนอกราชอาณาจักรและเดินทางกลับเข้ามาอีกภายในระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรยังมีเหลืออยู่ โดยชำระค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนด ผ่อนผันดำเนินการปราบปราม จับกุม ดำเนินคดี ตามสมควรแก่กรณีกับนายจ้าง แรงงานต่างด้าวซึ่งอยู่ระหว่างการจดทะเบียนและการตรวจสัญชาติจนถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๘ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่อย่างเคร่งครัด ภายหลังสิ้นสุดกระบวนการจดทะเบียน และการตรวจสัญชาติ เพื่อป้องกันแรงงานต่างด้าวรายใหม่

ลักลอบเข้ามาทำงาน รวมทั้งนายจ้างที่ลักลอบจ้างแรงงานต่างด้าว ผู้นำพา และผู้ให้ที่พักพิงแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะสำหรับคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒๘ ต.ค.๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๔ ก.พ.๒๕๕๘ ให้คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ (เฉพาะกิจการประมงทะเล) ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๖ ส.ค.๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๘ ก.พ.๒๕๕๗ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๐/๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการชั่วคราวในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ ลงวันที่ ๒๕ มิ.ย.๒๕๕๗ และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๘/๒๕๕๗ เรื่อง กำหนดมาตรการชั่วคราวเพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ ลงวันที่ ๒๑ ก.ค.๒๕๕๗ ที่ผ่านการตรวจสัญชาติและมีหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือหนังสือรับรองสถานะบุคคลที่ประเทศต้นทางออกให้อยู่ในราชอาณาจักรโดยยกเว้นการบังคับใช้ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๒(๓) เพื่อทำงานเป็นกรรมกรหรือรับจ้างทำงานด้วยกำลังกายได้นับตั้งแต่วันที่อนุญาตถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ เท่ากันทุกคน สำหรับผู้ติดตามซึ่งเป็นบุตรที่อายุไม่เกินสิบห้าปีในวันที่คนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามระยะเวลาที่บิดาหรือมารดาได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ต่อมาเมื่ออายุเกินสิบห้าปี ให้มีสิทธิอยู่ได้ตามสิทธิของบิดามารดา แต่ไม่เกินวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙

ต่อมา ครม. ได้มติเมื่อวันที่ ๓ มี.ค.๒๕๕๘ เห็นชอบแนวทางการจัดระบบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ดังนี้

๑.๑ เห็นชอบแนวทางการจัดการระบบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา หลังวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๘ โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑.๑.๑ กลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการตรวจสัญชาติแล้วภายใน วันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๘ มติ ครม. เมื่อวันที่ ๒๘ ต.ค.๒๕๕๗ อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรและอนุญาตทำงานถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาอนุญาตแล้วจะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรและอนุญาตให้ทำงานต่อไปอีกไม่เกิน ๒ ปี และเมื่อครบกำหนดดังกล่าวแล้วแรงงานกลุ่มนี้ต้องเดินทางกลับออกไปนอกราชอาณาจักร และสามารถกลับเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (MOU) ได้ในโอกาสต่อไป

๑.๑.๒ กลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ถือใบอนุญาตทำงานที่ออกให้ ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่ยังไม่ได้เข้ารับการตรวจสัญชาติภายในวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๘ ให้มารายงานตัวเพื่อขอรับบัตรใหม่และขออนุญาตทำงานภายในวันที่ ๓๐ มิ.ย.๒๕๕๘ แรงงานต่างด้าวดังกล่าวจะได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เป็นเวลา ๑ ปี และได้รับอนุญาตให้ทำงานได้ ตั้งแต่วันที่ ๑ เม.ย.๒๕๕๘ จนถึง ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ เพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจสัญชาติให้แล้วเสร็จ เมื่อผ่านการตรวจสัญชาติแล้วจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร และอนุญาตทำงานต่อไปอีก ๒ ปี ให้กระทรวงแรงงานพิจารณารูปแบบการดำเนินการได้ตามความเหมาะสม ให้กระทรวงมหาดไทยจัดเตรียมสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์บริการ

จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานร่วมกับกระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเวลาเปิดดำเนินการของศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในวันที่ ๑ เม.ย.๒๕๕๘ และสิ้นสุดการดำเนินการได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ไม่เกิน ๓๐ มิ.ย.๒๕๕๘

๑.๑.๓ กลุ่มที่ไม่มารายงานตัวเพื่อขอรับบัตรใหม่ และขออนุญาตทำงานภายในวันที่ ๓๐ มิ.ย.๒๕๕๘ ให้ดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม จับกุม และผลักดันส่งกลับ ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ตามคำสั่ง คสช. ที่ ๑๐๐/๒๕๕๗ และคำสั่ง คสช. ที่ ๑๐๑/๒๕๕๗ ลง ๒๑ ก.ค.๒๕๕๗

๑.๑.๔ กลุ่มผู้ติดตาม ให้ผู้ติดตามมารายงานตัวเพื่อขอรับบัตรใหม่พร้อมกับแรงงานต่างด้าวภายในวันที่ ๓๐ มิ.ย.๒๕๕๘ ผู้ติดตามที่มารายงานตัวจะมีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรเช่นเดียวกับแรงงานต่างด้าวกลุ่มที่ ๑ หรือ ๒ แล้วแต่กรณี สำหรับผู้ติดตามที่ไม่มารายงานตัวจะต้องถูกดำเนินการผลักดันพร้อมแรงงานต่างด้าวที่ไม่มารายงานตัวกลุ่มที่ ๓

๑.๒. การแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานประมงทะเล

๑.๒.๑ การแก้ปัญหาหระยะสั้น ดำเนินการตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๖ ส.ค.๒๕๕๖ โดยเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล โดยให้นายจ้างยื่นแบบแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวและนำแรงงานต่างด้าวไปทำทะเบียนประวัติ ตรวจสอบสุขภาพ ขออนุญาตทำงานให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในพื้นที่จังหวัดชายทะเล ตั้งแต่วันที่ ๑ เม.ย. – ๓๐ มิ.ย.๒๕๕๘ แรงงานต่างด้าวดังกล่าวจะได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เป็นเวลา ๑ ปี และได้รับอนุญาตให้ทำงานได้ตั้งแต่วันที่ ๑ เม.ย.๒๕๕๘ จนถึง ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ เพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบสุขภาพให้แล้วเสร็จ เมื่อผ่านการตรวจสุขภาพแล้วจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร และอนุญาตทำงานต่อไปอีก ๒ ปี

๑.๒.๒ การแก้ไขปัญหหระยะยาว โดยการนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมายตามที่สถานีบัญญัติแห่งชาติเสนอ ๗ ขั้นตอน ดังนี้

๑.๒.๒.๑ การลงทะเบียนแรงงาน นายจ้าง และรวบรวมความต้องการแรงงานประมง

๑.๒.๒.๒ การรับสมัครแรงงานไทยและการอนุมัตินำเข้าแรงงานต่างด้าว

๑.๒.๒.๓ การคัดเลือกบริษัทจัดหางานที่ถูกกฎหมายกรณินำเข้าแรงงานต่างด้าว

๑.๒.๒.๔ การนำเข้าแรงงานต่างด้าว สมาคมการประมงแห่งประเทศไทยในฐานะตัวแทนสมาชิก หรือนายจ้างประมง ประสานการดำเนินงานกับบริษัทจัดหางาน

๑.๒.๒.๕ ดูแลแรงงานประมงก่อนลงเรือ โดยการปฐมนิเทศชี้แจงข้อปฏิบัติให้แรงงานทราบ

๑.๒.๒.๖ ควบคุมตรวจติดตามเรือประมงและแรงงานบนเรือ

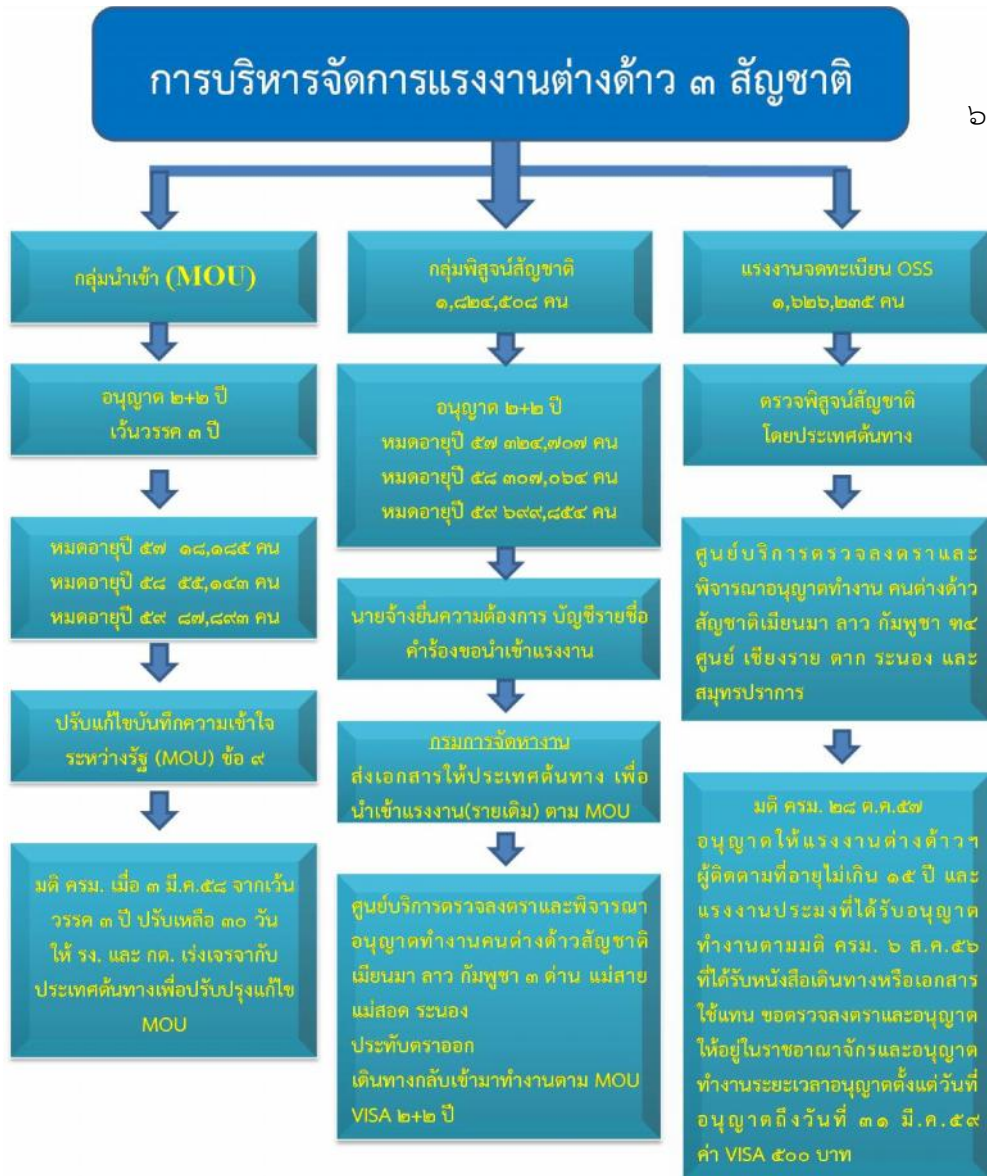
๑.๒.๒.๗ ลงโทษ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ

๑.๓ เห็นชอบให้มีการปรับปรุงบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รัฐบาลสาธารณรัฐ

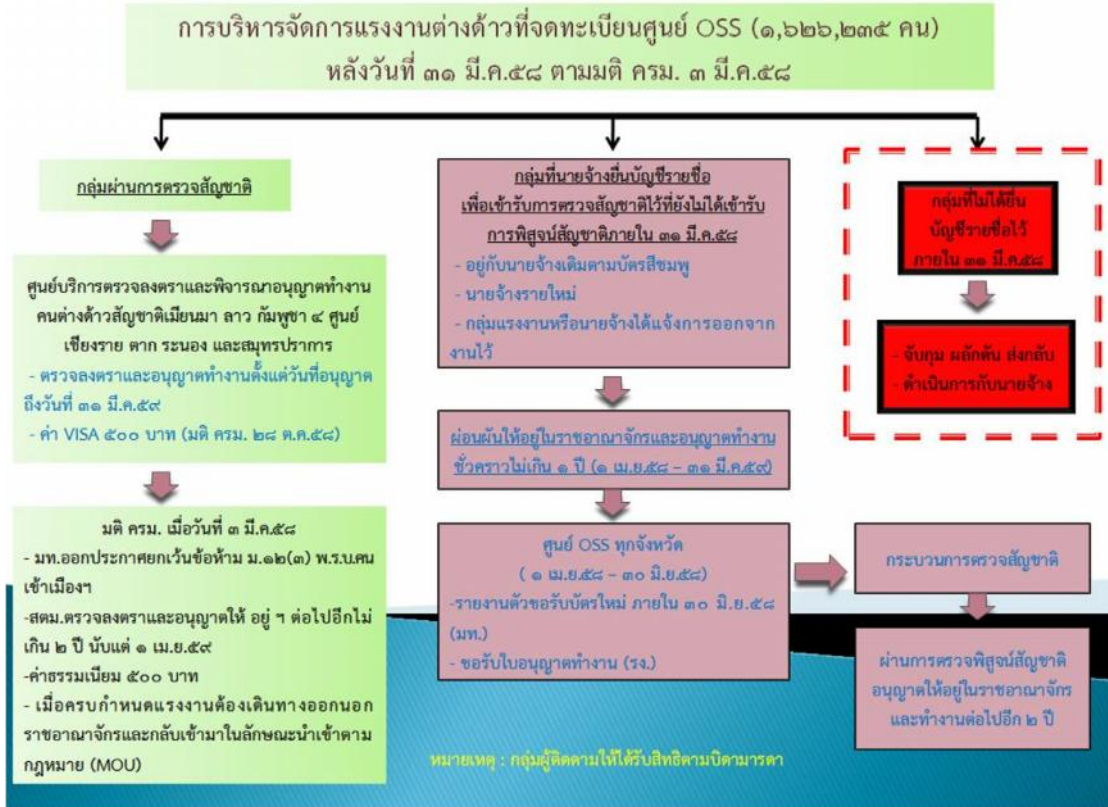

ประชาธิปไตยประชาชนลาว และรัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชา ประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะการปรับระยะเวลาการกลับเข้าทำงานใหม่ของแรงงานต่างด้าวหลังทำงานครบกำหนด ๔ ปี จากเดิมกำหนดให้เว้นระยะเวลา ๓ ปี จึงจะกลับเข้าทำงานได้ใหม่ให้ลดลงเหลือเว้นระยะเวลา ๓๐ วัน

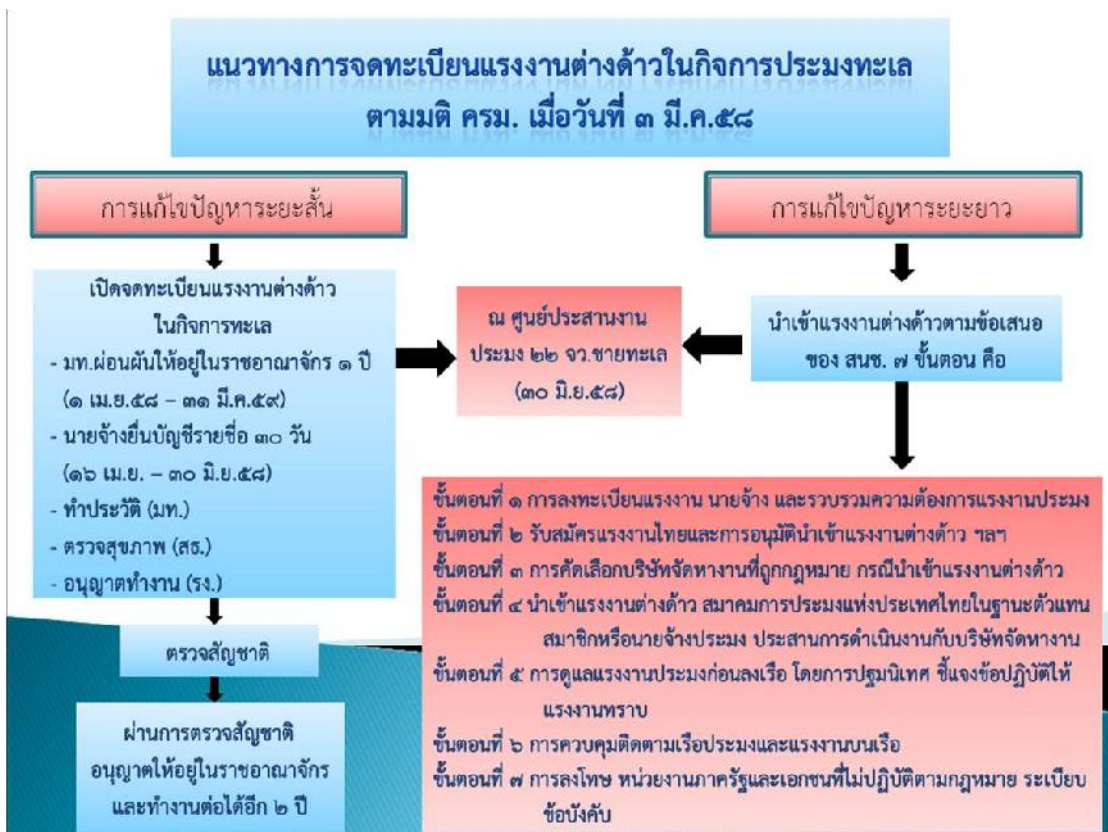
แผนภาพที่ ๔-๑ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ

แผนภาพที่ ๔ - ๒ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนศูนย์ OSS

แผนภาพที่ ๔ - ๓ แนวทางการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล

ประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ ๑๘ พ.ค.๒๕๕๘ เรื่อง การยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะสำหรับคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒๘ ต.ค.๒๕๕๗ (ฉบับที่ ๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ประทับตราอนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งถือหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือหนังสือรับรองสถานะบุคคลของคนต่างด้าวซึ่งต้องเป็นแบบที่กระทรวงการต่างประเทศให้การรับรอง เข้ามา และทำงานอยู่ในราชอาณาจักร นับตั้งแต่วันที่อนุญาตจนถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ เมื่อคนต่างด้าวตามประกาศ คสช. ฉบับที่ ๗๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๕ มิ.ย.๒๕๕๗ และประกาศ คสช. ฉบับที่ ๑๑๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ ก.ค.๒๕๕๗ อยู่ในราชอาณาจักรครบกำหนดระยะเวลาที่อนุญาตแล้ว หากประสงค์จะอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปอีกเพื่อการทำงานให้มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรได้อีกไม่เกิน ๒ ปี อนุญาตให้บุตรของคนต่างด้าวที่อายุไม่เกินสิบห้าปีในวันที่คนต่างด้าวนั้นได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร เป็นการชั่วคราวซึ่งติดตามมาด้วย อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามระยะเวลาที่บิดาหรือมารดาของตนได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ต่อมาเมื่ออายุเกินสิบห้าปีให้มีสิทธิอยู่ได้ตามสิทธิของบิดาหรือมารดาแต่ไม่เกินวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๖๑ ทั้งนี้ให้สามารถทำงานได้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

ประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ ๑๘ พ.ค.๒๕๕๘ เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ มี.ค.๒๕๕๘ มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

๑. ให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา และผู้ติดตามซึ่งเป็นบุตรที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติหรือบัตรประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และได้รับอนุญาตให้ทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ตามประกาศ คสช. ที่ ๗๐/๒๕๕๗ ลง ๒๕ มิ.ย.๒๕๕๗ และประกาศ คสช. ที่ ๑๑๘/๒๕๕๗ ที่ยังไม่ได้เข้ารับการตรวจสัญชาติภายในวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๘ หากประสงค์จะอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปเพื่อการทำงาน ให้นายจ้างนำคนต่างด้าวไปรายงานตัว ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จในท้องที่กรุงเทพฯ หรือจังหวัดที่เป็นที่ตั้งสถานประกอบการของนายจ้าง เพื่อขอรับบัตรใหม่ ขอรับใบอนุญาตทำงาน ตรวจสอบสุขภาพและประกันสุขภาพ ระหว่างวันที่ ๑ เม.ย. - ๓๐ มิ.ย.๒๕๕๘ และอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับตามระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน ทั้งนี้ ไม่เกินวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ สำหรับบุตรซึ่งต่อมามีอายุเกินสิบห้าปีให้มีสิทธิอยู่ได้ตามสิทธิของบิดามารดาแต่ไม่เกินวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ สามารถทำงานได้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

๒. การอนุญาตเป็นอันสิ้นสุด เมื่อเป็นโรคต้องห้าม หรือต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่ความผิดซึ่งได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือมีพฤติกรรมที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีพฤติกรรมน่าเชื่อว่าเป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุข หรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือถูกเลิกจ้างหรือออกนอกเขตพื้นที่จังหวัดที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติ หรือจังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน เว้นแต่ ได้รับอนุญาตทำงานรับใช้ในบ้าน ให้เคลื่อนย้ายออกนอกเขตท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตเพื่อติดตามนายจ้าง สามี หรือภรรยาของนายจ้างไปทำหน้าที่การทำงานที่รับผิดชอบ โดยนายจ้าง สามีหรือภรรยาของนายจ้างและลูกจ้างจะต้องเดินทางไปด้วยกัน หรือ

ได้รับอนุญาตในกิจการประมงทะเลหรือขนถ่ายสินค้าทางน้ำให้เคลื่อนย้ายออกนอกท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตโดยทางเรือ เพื่อไปทำงานในท้องที่ทุกแห่งที่มีท่าเรือทำการประมงทะเล หรือในเส้นทางที่เป็นปกติทางการค้าของกิจการขนถ่ายสินค้าได้ ทั้งนี้ มิให้ออกนอกเขตบริเวณท่าเรือที่ทำการประมงทะเลหรือขนถ่ายสินค้า หรือ เพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเพื่อการรักษาพยาบาล หรือได้รับอนุญาตให้ทำงานกับนายจ้างใหม่ หรือให้เพิ่มท้องที่ทำงานไปยังจังหวัดอื่น หรือเป็นบุตรซึ่งเดินทางไปพร้อมกับบิดาหรือมารดา

๓. กำหนดเงื่อนไขการออกนอกเขตท้องที่จังหวัดที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติ เพื่อไปดำเนินการตรวจสัญชาติ

๔. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประทับตราอนุญาตให้คนต่างด้าว ซึ่งถือเอกสารหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือหนังสือรับรองสถานะบุคคลของคนต่างด้าวต้องเป็นแบบที่กระทรวงการต่างประเทศให้การรับรอง เข้ามาและทำงานอยู่ในราชอาณาจักรนับตั้งแต่วันที่อนุญาตจนถึงวันที่ ๓๑ มี.ค. ๒๕๕๙ เมื่อคนต่างด้าวดังกล่าวอยู่ในราชอาณาจักรครบกำหนดระยะเวลาที่อนุญาตแล้ว หากประสงค์จะอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปอีกเพื่อทำงาน ให้มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรได้อีกไม่เกินสองปี นับถึงวันที่ ๓๑ มี.ค. ๒๕๖๑ กรณีบุตรของคนต่างด้าวที่อายุไม่เกินสิบห้าปี ให้ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามระยะเวลาที่บิดาหรือมารดาได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ต่อมาเมื่ออายุเกินสิบห้าปีให้มีสิทธิอยู่ได้ตามสิทธิของบิดามารดาแต่ไม่เกินวันที่ ๓๑ มี.ค. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ให้สามารถทำงานได้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

๕. การได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวจะสิ้นสุดลงก่อนระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตในกรณี ๑) ไม่ได้ทำงานอยู่กับนายจ้างเดิม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนฯ ให้ทำงานกับนายจ้างใหม่ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ไม่ได้ทำงานอยู่กับนายจ้างเดิม ๒) เมื่อเดินทางออกนอกราชอาณาจักรเว้นแต่มีหนังสือรับรองการจ้างงานต่อไปจากนายจ้าง และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเดินทางออกนอกราชอาณาจักร และเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีกภายในระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร

ตารางที่ ๔-๑ ผลการรายงานตัวขอรับบัตรใหม่และขออนุญาตทำงาน ตั้งแต่ ๑ เม.ย. - ๓๐ มิ.ย. ๕๘

สัญชาติ	การจดทะเบียน			รวมทั้งสิ้น
	นายจ้าง	แรงงาน	ผู้ติดตาม	
เมียนมา	๑๗๗,๕๖๙	๔๓๖,๑๘๙	๑๘,๑๒๕	๔๕๔,๓๑๔
ลาว		๑๓๕,๐๑๒	๓,๙๕๕	๑๓๘,๙๖๗
กัมพูชา		๔๓๗,๕๖๖	๑๖,๗๘๘	๔๕๔,๓๕๔
รวม	๑๗๗,๕๖๙	๑,๐๐๘,๗๖๗	๓๘,๘๖๘	๑,๐๔๗,๖๓๕

ประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ ๑๘ พ.ค. ๒๕๕๘ เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ (เฉพาะกิจการประมงทะเล) ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ มี.ค. ๒๕๕๘ สาระสำคัญดังนี้

๑. คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรก่อนวันที่ประกาศมีผลใช้บังคับและทำงานในเรือประมงเพื่อจับสัตว์น้ำทางทะเลกับนายจ้างอยู่แล้วใน ๒๒ จังหวัดที่มีพื้นที่ติดทะเล ได้แก่ จังหวัดกระบี่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชุมพร ตราด ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ประจวบคีรีขันธ์ ปัตตานี พังงา เพชรบุรี ภูเก็ต ระนอง ระยอง สมุทรปราการ สมุทรสาคร สุราษฎร์ธานี สงขลา สตูล ให้นายจ้างยื่นแบบแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวและนำคนต่างด้าวไปรายงานตัวเพื่อยื่นคำขอจัดทำทะเบียนประวัติ ตรวจสุขภาพ และขออนุญาตทำงานภายในวันที่ ๑ เม.ย. - ๓๐ มิ.ย.๒๕๕๘ ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จในพื้นที่จังหวัดชายทะเลที่คนต่างด้าวอาศัยอยู่ และอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับตามระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน ทั้งนี้ ไม่เกินวันที่ ๓๑ มี.ค. ๒๕๕๙

๒. การอนุญาตเป็นอันสิ้นสุด เมื่อเป็นโรงต้องห้าม หรือต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่ความผิดซึ่งได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือมีพฤติการณ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุข หรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือถูกเลิกจ้าง หรือออกนอกเขตพื้นที่จังหวัดที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติ หรือจังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน เว้นแต่ ได้เคลื่อนย้ายออกนอกเขตท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตโดยทางเรือเพื่อไปทำงานในท้องที่ทุกแห่งที่มีท่าเรือทำการประมงทะเล ทั้งนี้ มิให้ออกนอกเขตบริเวณท่าเรือที่ทำการประมงทะเล หรือเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายหรือเพื่อการรักษาพยาบาล หรือได้รับอนุญาตให้ทำงานในเรือประมงกับนายจ้างใหม่ กรณีถูกเลิกจ้างหากต้องการทำงานในราชอาณาจักรต่อไปต้องมีนายจ้างใหม่รับเข้าทำงานในเรือประมงทะเลเท่านั้นภายในสิบห้าวัน

๓. กำหนดเงื่อนไขการออกนอกเขตท้องที่จังหวัดที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติ เพื่อไปดำเนินการตรวจสัญชาติ

๔. ให้นักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประทับตราอนุญาตให้คนต่างด้าว ซึ่งถือเอกสารหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือหนังสือรับรองสถานะบุคคลของคนต่างด้าวต้องเป็นแบบที่กระทรวงการต่างประเทศให้การรับรอง เข้ามาหรือทำงานอยู่ในราชอาณาจักรนับตั้งแต่วันที่อนุญาตจนถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ เมื่อคนต่างด้าวดังกล่าวอยู่ในราชอาณาจักรครบกำหนดระยะเวลาที่อนุญาตแล้ว หากประสงค์จะอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปอีกเพื่อทำงาน ให้มีสิทธิขออยู่ในราชอาณาจักรได้อีกไม่เกินสองปี นับถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๖๑

๕. การได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวจะสิ้นสุดลงก่อนระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตในกรณี ๑) ไม่ได้ทำงานอยู่กับนายจ้างเดิม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนฯ ให้ทำงานกับนายจ้างใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ไม่ได้ทำงานอยู่กับนายจ้างเดิม ๒) เมื่อเดินทางออกนอกราชอาณาจักร เว้นแต่มีหนังสือรับรองการจ้างงานต่อไปจากนายจ้าง และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเดินทางออกนอกราชอาณาจักรและเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีกภายในระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร

ตารางที่ ๔-๒ ผลการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในกิจการประมงทะเล ตั้งแต่ ๑ เม.ย. - ๓๐ มิ.ย.๕๘

สัญชาติ	นายจ้าง	การจดทะเบียน
เมียนมา	๙,๙๔๑	๓๐,๕๙๔
ลาว		๑,๑๔๒
กัมพูชา		๒๒,๖๗๑
รวม	๙,๙๔๑	๕๔,๔๐๗

การดำเนินการกับแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา สดม. ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/๑๓๒๓ ลง ๒๗ มี.ค.๕๘ กำหนดแนวทางปฏิบัติในการตรวจลงตราและประทับตราอนุญาตให้แก่แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านการตรวจสัญชาติตามมติ ครม. วันที่ ๒๘ ต.ค.๕๗ และหนังสือด่วนที่สุด ที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/๒๔๘๖ ลง ๑๒ มิ.ย.๕๘ กำหนดแนวทางปฏิบัติในการตรวจลงตราและประทับตราอนุญาตให้แก่แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านการตรวจสัญชาติ ตามมติ ครม. วันที่ ๒๘ ต.ค.๕๗ และวันที่ ๓ มี.ค.๕๘ และหนังสือที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/๓๗๑๑ ลง ๑๒ มิ.ย.๕๘ แจกแนวทางในการอนุญาตให้เดินทาง เข้า - ออก ราชอาณาจักรเพื่อไปดำเนินการตรวจสัญชาติหรือไปรับหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือหนังสือรับรองสถานะบุคคลของคนต่างด้าว ให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองตรวจสอบและดำเนินการ

แผนภาพการดำเนินการตามประกาศ มท. ลงวันที่ ๑๘ พ.ค.๕๘ เรื่อง การยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะสำหรับคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒๘ ต.ค.๕๘ (ฉบับที่ ๒) เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ มี.ค.๕๘ และเรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ (เฉพาะกิจการประมงทะเล) ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ มี.ค.๕๘

แผนภาพที่ ๔-๔ แนวทางการดำเนินการกับแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา

การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ ที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป – กลับ

มติ ครม. เมื่อวันที่ ๑๘ ก.พ.๒๕๕๘ เห็นชอบแนวทางการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าว สัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา ๑๔ แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ ดังนี้

๑. กำหนดท้องที่ สัญชาติ ประเภทหรือลักษณะงาน ช่วงระยะเวลาหรือฤดูกาล หรือเงื่อนไขที่คนต่างด้าวอาจขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑

ท้องที่ : กำหนดท้องที่เฉพาะที่อนุญาตให้ทำงานและอยู่ในราชอาณาจักรได้ในพื้นที่ ความตกลงว่าด้วยการสัญจรข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับประเทศที่ติดต่อกับราชอาณาจักรไทยและพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษตามที่รัฐบาลกำหนดไว้และให้คนต่างด้าวเดินทางเข้า – ออก ผ่านจุดผ่านแดนถาวรหรือจุดผ่านแดนที่เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสามารถไปดำเนินการตรวจลงตราและประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรให้แก่คนต่างด้าวได้ ทั้งนี้ เดินทางเข้ามาทางจุดผ่านแดนใด ต้องดำเนินการออกไปทางด่าน จุดผ่านแดนนั้น

สัญชาติ : เมียนมา ลาว และกัมพูชา

ประเภทหรือลักษณะงาน : อนุญาตให้ทำงานได้ในงานกรรมกรและงานรับใช้ในบ้าน

ระยะเวลา : คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานสามารถเดินทางเข้ามาเพื่อทำงานได้ตลอดทั้งปีโดยอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรให้เป็นไปตามความตกลงระหว่างรัฐ โดยให้สามารถเดินทางเข้า – ออก ได้หลายครั้ง

๒. การดำเนินการ

๒.๑ กระทรวงการต่างประเทศ

ก. เสร็จตกลงกับประเทศต้นทางเพื่อเพิ่มวัตถุประสงค์ในความตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างรัฐให้ครอบคลุมถึงการเข้ามาทำงาน ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ

ข. มอบอำนาจการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราวเพื่อการทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาลให้แก่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการตรวจลงตราให้กับคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ถือบัตรผ่านแดนหรือเอกสารที่ประเทศ ต้นทางออกให้คนต่างด้าวเพื่อใช้ในการเข้ามาในราชอาณาจักรสามารถทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล

๒.๒ กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อกำหนดรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. กำหนดให้บัตรผ่านแดนหรือเอกสารที่ประเทศต้นทางออกให้คนต่างด้าว สัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชาที่เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อทำงานตามแนวบริเวณชายแดน ในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล เป็นเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเพื่อขอรับอนุญาตทำงานตาม

มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ คณะรัฐมนตรีมีมติ

ข. กำหนดมิให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๒(๓) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่ห้ามคนต่างด้าวเข้ามาทำงานกรรมกรมาใช้บังคับกับคนต่างด้าวดังกล่าว

๓. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ดำเนินการดังนี้

ก. ตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราวและประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแก่คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานตามแนวบริเวณชายแดนในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล โดยสามารถเข้า - ออก ได้หลายครั้ง และให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมอบหมายเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ประจำอยู่ ณ จุดผ่านแดนถาวรหรือจุดผ่านแดนตรวจคนเข้าเมืองที่เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสามารถไปประทับตราอนุญาตให้เข้า - ออก ราชอาณาจักรแก่คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานตามแนวบริเวณชายแดนในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล เพื่อตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว และประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแก่คนต่างด้าว

ข. การประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแก่คนต่างด้าว ให้เป็นไปตามความตกลงระหว่างรัฐว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างไทยกับประเทศต้นทาง โดยให้สามารถเดินทางเข้า - ออกได้หลายครั้ง โดยหากผ่านการตรวจเข้ามาในราชอาณาจักรทางด้านตรวจคนเข้าเมืองใด ให้ออกราชอาณาจักรทางด้านตรวจคนเข้าเมืองนั้น

ค. ในกรณีที่คนต่างด้าวมักเดินทางเข้า - ออก หลายครั้งให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ประจำอยู่ ณ จุดผ่านแดนถาวรหรือจุดผ่านแดนตรวจคนเข้าเมืองที่เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสามารถไปประทับตราอนุญาตได้ ควบคุมการเดินทางเข้า - ออก โดยประทับตราเข้า - ออกในบัตรผ่านแดนหรือเอกสารที่ประเทศต้นทางออกให้กับคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร หรือควบคุมการเดินทางเข้า - ออกโดยวิธีอื่น ๆ

๔. กระทรวงแรงงาน

ก. ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อกำหนดท้องที่ที่อนุญาตให้ทำงาน สัญชาติที่อนุญาตให้ทำงาน ช่วงระยะเวลาหรือฤดูกาล และประเภทงานที่อนุญาตให้ทำรวมทั้งเงื่อนไขในการอนุญาตทำงานให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ

ข. จัดตั้งศูนย์ออกใบอนุญาตทำงานชั่วคราวตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑

ค. อนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานและรับชำระค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กฎหมายกำหนด

ง. ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นายจ้าง/ สถานประกอบการ คนต่างด้าว ประชาชนทั่วไป ส่วนราชการในพื้นที่ ให้รับทราบแนวทางการดำเนินการจัดระบบคนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานบริเวณชายแดน

ประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ ๑๘ พ.ค.๒๕๕๘ เรื่อง การยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะสำหรับคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๑๘ ก.พ. ๒๕๕๘ โดยกำหนดให้บัตรผ่านแดนตามความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่ง

ราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหภาพพม่าว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ความตกลงว่าด้วยการเดินทางข้ามแดนระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการสัญจรข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง เป็นเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางสำหรับการอนุญาตทำงานตามมาตรา ๑๔ แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๑๐ มิ.ย.๕๘ เรื่อง การใช้บังคับมาตรา ๑๔ แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ สำระสำคัญ คือ ให้คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีบัตรผ่านแดนหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอื่น ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่ประเทศต้นทางออกให้ สามารถขอรับใบอนุญาตทำงานชั่วคราวเพื่อทำงานเฉพาะในท้องที่ตามความตกลงระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศ ท้องที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ประเภทงานกรรมกร หรืองานรับใช้ในบ้าน สามารถเดินทางเข้ามาทำงาน ได้ครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน โดยต้องมีการตรวจสอบสุขภาพและทำประกันสุขภาพตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

ปัจจุบันอยู่ระหว่างกระทรวงการต่างประเทศไปเจรจากับประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา เพื่อแก้ไขความตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างรัฐ โดยเพิ่มวัตถุประสงค์ของบัตรผ่านแดนให้ครอบคลุมถึงการเข้ามาทำงาน และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระยะเวลาการอนุญาตให้พำนักในราชอาณาจักร การกำหนดพื้นที่ตามความตกลงให้สอดคล้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

การตรวจสอบแรงงานต่างด้าว

๑. คำสั่ง คสช. ฉบับที่ ๑๐๐/๒๕๕๗ ลง ๒๑ ก.ค.๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร มีปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นประธานคณะกรรมการ รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และรองปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธานคณะกรรมการ ในส่วนของ ตร. มี ผบ.ชก. ผบก.สตร. ผบช.น. เป็นคณะกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน เป็นคณะกรรมการและเลขานุการ

มีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบนายจ้างและสถานประกอบการ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และการใช้แรงงานเด็กในเขตกรุงเทพฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่งตั้งชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร เพื่อทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร ได้มีคำสั่ง ที่ ๑/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร ลง ๒๙ ก.ย.๒๕๕๗ มี ผู้อำนวยการ

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว เป็นหัวหน้าชุด ในส่วนของ สตร. มี ผกก.๒ บก.ตม.๑, ผกก.๑ บก.สส.สตร., ผกก.๒ บก.สตร. ร่วมเป็นชุดติดตาม

๒. คำสั่ง คสช. ฉบับที่ ๑๐๑/๒๕๕๗ ลง ๒๑ ก.ค.๒๕๕๗ แต่งตั้งชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์จังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าชุดตรวจ รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด และ ปลัดจังหวัด เป็นรองหัวหน้าชุดตรวจ ในส่วนของ ตร. มี ผู้บังคับการตำรวจน้ำ และ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เป็นชุดตรวจ จัดหางานจังหวัดเป็นเลขานุการ

มีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบนายจ้างและสถานประกอบการ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และการใช้แรงงานเด็กในเขตจังหวัดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประสานงานและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในเขตจังหวัด

การดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตร. ได้สั่งการเร่งรัดให้สืบสวน สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานและบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และขบวนการลักลอบนำแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย รวมทั้งนายทุนผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร พิสูจน์ทราบพฤติการณ์ สืบสวน รวบรวมพยานหลักฐานและจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายโดยเคร่งครัด และในการดำเนินการกับแรงงานต่างด้าวจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานสากลด้านสิทธิแรงงานและหลักมนุษยธรรม โดยเฉพาะเด็กและสตรีที่เป็นกลุ่มเสี่ยงจะต้องคัดแยกผู้ที่อาจตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ทุกราย ให้ความร่วมมือส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายเพื่อให้แรงงานต่างด้าวได้รับการคุ้มครองในการทำงานและไม่ถูกบังคับใช้แรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการ นายจ้างในอุตสาหกรรมประมงและกิจการต่อเนื่อง กำชับข้าราชการตำรวจทุกนายไม่ให้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้ามนุษย์กลุ่มแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย แรงงานเด็ก/สตรี และการลักลอบนำเข้าแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย หากพบว่ามีอาการป่วยพลละเลย จะต้องถูกดำเนินการทางปกครอง วินัย และอาญาทันที

กำหนดแนวทางในการตรวจสอบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ดังนี้

๑. คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ถือหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง สามารถเดินทางไปในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ทั่วราชอาณาจักร รวมทั้งสามารถเดินทางออกนอกประเทศได้

๒. การตรวจสอบแรงงานต่างด้าวในที่สาธารณะหรือระหว่างเดินทาง มีแนวทางดังนี้

๒.๑ กรณีมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางให้ตรวจสอบว่า

๒.๑.๑ หนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางดังกล่าว ระยะเวลาการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรสิ้นสุดหรือไม่ หากระยะเวลาสิ้นสุดลงแล้วให้จับกุมส่ง

สถานีตำรวจท้องที่ที่รับผิดชอบสอบสวนดำเนินคดีตามมาตรา ๘๑ แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ เมื่อคดีสิ้นสุดแล้ว ให้นำส่ง ตม.จว./ ด่าน ตม.พื้นที่ เพื่อผลักดันส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรต่อไป

๒.๑.๒ เป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับการตรวจลงตราประเภท Non Immigrant L-A แต่อยู่นอกเขตท้องที่ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน ให้ตรวจสอบว่าแรงงานต่างด้าวดังกล่าว ได้ทำงานผิดท้องที่ที่ได้รับอนุญาตหรือไม่ โดยตรวจสอบจากใบอนุญาตทำงานของกรมการจัดหางาน (Work Permit) หากเป็นกรณีทำงานผิดท้องที่ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๕๒ แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑

๒.๒ กรณีมีบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ตามที่ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ออกให้ ให้ตรวจสอบว่า

๒.๒.๑ บุคคลที่ถือบัตรและบุคคลในบัตรเป็นบุคคลเดียวกันหรือไม่ กรณีมีข้อสงสัยหรือต้องการยืนยันตัวบุคคลของแรงงานต่างด้าวที่ถือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ให้ดำเนินการตรวจสอบด้วยระบบ POLIS โดยให้กรอกเลขประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ๑๓ หลัก ในช่อง “เลขประจำตัว” แล้วเลือกช่อง “แหล่งข้อมูล” ประเภท “คนต่างด้าว” และหากตรวจพบว่าไม่ได้ทำงานกับนายจ้างตามที่ได้จดทะเบียนไว้ และไม่สามารถแสดงเอกสารที่ทางราชการออกให้ว่าได้รับอนุญาตให้ทำงานกับนายจ้างใหม่ หรือให้เพิ่มท้องที่ทำงานไปยังจังหวัดอื่น ให้ถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา ๕๒ แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าได้รับอนุญาตทำงานรับใช้ในบ้าน เดินทางออกนอกเขตพื้นที่จังหวัด เพื่อติดตามนายจ้าง สามีหรือภรรยาของนายจ้าง

๒.๒.๒ ตั้งแต่วันที่ ๑ เม.ย. – ๓๐ มิ.ย.๕๘ ตรวจสอบบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ตามที่ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ออกให้ ซึ่งบัตรดังกล่าวหมดอายุในวันที่ ๓๑ มี.ค.๕๘ แม้ในบัตรระบุวันหมดอายุก่อน ๓๑ มี.ค.๕๘ ก็มีสิทธิ์ทำงานและอยู่ในราชอาณาจักรถึงวันที่ ๓๐ มิ.ย.๕๘ หากตรวจพบให้แนะนำประชาสัมพันธ์ให้แรงงานต่างด้าวไปดำเนินการขอรับบัตรใหม่ ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดที่เป็นที่ตั้งสถานประกอบการของนายจ้าง ภายในวันที่ ๓๐ มิ.ย.๕๘

๒.๒.๓ หลังวันที่ ๓๐ มิ.ย.๕๘ ตรวจสอบบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ตามที่ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ออกให้ใหม่ โดยบัตรด้านหน้าจะเป็นสีชมพูมีข้อมูลพร้อมภาพถ่ายเจ้าของบัตร รายการสัญชาติ หมายเลข ๑๓ หลัก ชื่อ ชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด ที่อยู่ วันออกบัตร วันบัตรหมดอายุ ลายมือชื่อพร้อมตำแหน่งผู้ออกบัตร สำหรับด้านหลังจะแยกสีตามสัญชาติ คือ สัญชาติเมียนมาเป็นสีเขียว สัญชาติลาวเป็นสีฟ้า สัญชาติกัมพูชาเป็นสีน้ำตาล ประกอบด้วยข้อมูลชื่อสถานประกอบการ/ นายจ้าง ที่อยู่นายจ้าง ประเภทงาน สิทธิการรักษาพยาบาล (ระบุชื่อสถานพยาบาล) และคาดด้วยแถบสีเหลืองที่ระบุข้อมูล “ผู้ถือบัตรได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราวถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙”

กรณีแรงงานต่างด้าวแสดงบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติ (บัตรสีชมพู) ซึ่งระบุวันหมดอายุในวันที่ ๓๑ มี.ค.๕๘ หรือหมดอายุก่อนวันที่ ๓๑ มี.ค.๕๘ ถือว่าการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรสิ้นสุดลงแล้ว ให้ดำเนินการตามข้อ ๔.๒.๒.๑

๒.๒.๔ กรณีพบแรงงานต่างด้าวอยู่นอกเขตท้องที่จังหวัดที่ออกบัตรหรือจังหวัดที่ได้รับอนุญาตทำงาน โดยแจ้งว่าจะเดินทางเพื่อไปดำเนินการตรวจสัญชาติทั้งในและนอกราชอาณาจักร ให้ตรวจสอบว่าแรงงานต่างด้าวดังกล่าวมีหนังสือรับรองจากกรมการจัดหางาน หรือจัดหางานจังหวัด หรือผู้อำนวยการสำนักจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ ๑ - ๑๐ ให้บุคคลดังกล่าวเดินทางไปตรวจสัญชาติหรือไม่ โดยหนังสือรับรองต้องปรากฏชื่อและเลขประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ๑๓ หลัก

หากแรงงานต่างด้าวไม่สามารถแสดงเอกสารดังกล่าวได้ ให้จับกุมส่งพนักงานสอบสวนท้องที่ เพื่อนำส่ง ตม.จว. หรือ ด่าน ตม. พื้นที่นั้น ๆ เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

๒.๓ การตรวจสอบแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล ให้ตรวจสอบดังนี้

๒.๓.๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ เม.ย. - ๓๐ มิ.ย.๕๘ หากตรวจพบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ถือเอกสารบัญชีรายชื่อแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล (Name List of Worker) หรือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ซึ่งบัตรดังกล่าวหมดอายุในวันที่ ๓๑ มี.ค.๕๘ แม้ในบัตรระบุวันหมดอายุก่อนวันที่ ๓๑ มี.ค.๕๘ หรือตรวจพบคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและลักลอบทำงานในเรือประมงให้นำประชาสัมพันธ์ให้นายจ้างไปยื่นแบบแจ้งความต้องการและพาแรงงานต่างด้าวไปดำเนินการจดทะเบียน ณ ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในพื้นที่จังหวัดชายทะเลที่คนต่างด้าวอาศัยอยู่ ภายในวันที่ ๓๐ มิ.ย.๕๘

๒.๓.๒ หลังวันที่ ๓๐ มิ.ย.๕๘ ตรวจสอบบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ตามที่ศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ออกให้ โดยบัตรด้านหน้าจะเป็นสีชมพูมีข้อมูลพร้อมภาพถ่ายเจ้าของบัตร รายการสัญชาติ หมายเลข ๑๓ หลัก ชื่อ ชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด ที่อยู่ วันออกบัตร วันบัตรหมดอายุ ลายมือชื่อพร้อมตำแหน่งผู้ออกบัตร สำหรับด้านหลังจะแยกสีตามสัญชาติ คือ สัญชาติเมียนมาเป็นสีเขียว สัญชาติลาวเป็นสีฟ้า สัญชาติกัมพูชาเป็นสีน้ำตาล ประกอบด้วยข้อมูลชื่อสถานประกอบการ/ นายจ้าง ที่อยู่นายจ้าง ประเภทงาน สิทธิการรักษาพยาบาล (ระบุชื่อสถานพยาบาล) และคาดด้วยแถบสีเหลือง ที่ระบุข้อมูล “ผู้ถือบัตรได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศได้ชั่วคราว ถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙” กรณีมีข้อสงสัยหรือต้องการยืนยันตัวบุคคลของแรงงานต่างด้าวที่ถือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ให้ดำเนินการตรวจสอบด้วยระบบ POLIS โดยให้กรอกเลขประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ๑๓ หลัก ในช่อง “เลขประจำตัว” แล้วเลือกช่อง “แหล่งข้อมูล” ประเภท “คนต่างด้าว” และหากตรวจสอบพบว่าไม่ได้ทำงานกับนายจ้างตามที่ได้จดทะเบียนไว้ ไม่สามารถแสดงเอกสารที่ทางราชการออกให้ว่าได้รับอนุญาตทำงานในเรือประมงกับนายจ้างใหม่หรือตรวจพบว่าอยู่นอกเขตท่าเรือให้ถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา ๕๒ แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑

กรณีแรงงานต่างด้าวแสดงบัตรประจำตัวคน ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ซึ่ง
ระบุวันหมดอายุในวันที่ ๓๑ มี.ค.๕๘ หรือหมดอายุก่อน วันที่ ๓๑ มี.ค.๕๘ ถือว่าการอนุญาตให้อยู่ใน
ราชอาณาจักรสิ้นสุดลงแล้ว ให้ดำเนินการตาม ข้อ ๔.๒.๑.๑

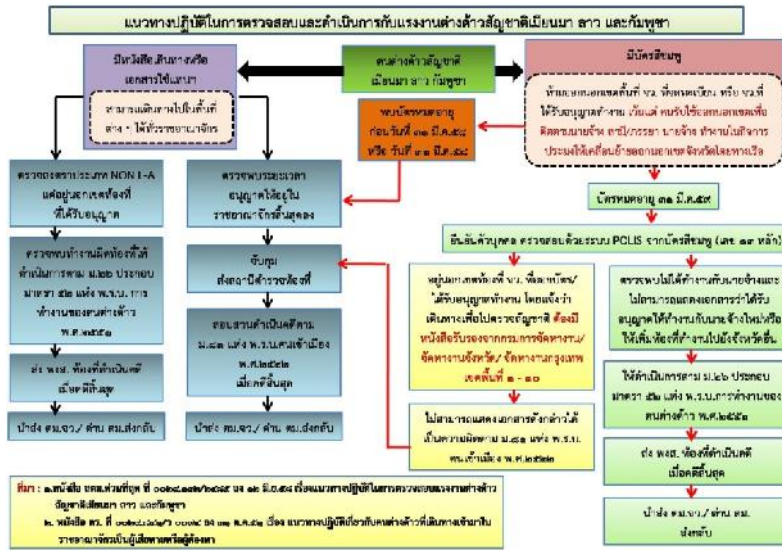
๒.๓.๓ กรณีได้รับแจ้งว่าจะเดินทางไปเพื่อดำเนินการตรวจสอบสัญชาติให้ตรวจสอบ
เช่นเดียวกับแรงงานต่างด้าวในข้อ ๔.๒.๒.๔

๓. กรณีไม่สามารถแสดงหนังสือเดินทาง (Passport) หรือหนังสือเดินทางชั่วคราว
(Temporary Passport) หรือเอกสารรับรองสถานะบุคคล (Certificate of Identity) หรือบัตร
ประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักร
โดยไม่ได้รับอนุญาตและให้ดำเนินการตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้พนักงานสอบสวน
ท้องที่ดำเนินการจับกุม เพื่อนำส่ง ตม. ผลักดันส่งกลับต่อไป รวมทั้งให้ดำเนินคดีกับนายจ้าง ผู้นำพา
ผู้ให้ที่พักพิง ตลอดจนผู้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนตามกฎหมายโดยเคร่งครัด

อนึ่ง การตรวจสอบแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการทั้งในกรุงเทพมหานคร
และต่างจังหวัดเป็นหน้าที่ของชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้า
มนุษย์ตาม คำสั่ง คสช. ที่ ๑๐๐/๒๕๕๗ เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการ
จัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร ลง ๒๑ ก.ค.๕๗ และคำสั่ง คสช. ที่
๑๐๑/๒๕๕๗ เรื่อง การแต่งตั้งชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้า
มนุษย์จังหวัด ลง ๒๑ ก.ค.๕๗ และคำสั่งคณะกรรมการและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว
และการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร ที่ ๑/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการ
ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร ลง ๒๙ ก.ย.๕๗ ที่ประกอบกำลังจาก
หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ

การตรวจสอบแรงงานต่างด้าว สตม. ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/
๒๕๕๘ ลง ๒๑ มิ.ย.๕๘ แจ้งแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว
และกัมพูชา

แผนภาพที่ ๓-๕ แนวทางการปฏิบัติในการตรวจสอบและดำเนินการกับแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียน
มา ลาว และกัมพูชา

ที่มา: ๑.มติที่ประชุม คณะกรรมการที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/๒๕๕๘ ลง ๒๑ มิ.ย.๕๘ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบแรงงานต่างด้าว
สัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา
๒. พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๑ และ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๑๖
๓. พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๑๖ และ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๑๖

ภารกิจสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

๑. การอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร

เจ้าหน้าที่ ตม.จว., ด่าน ตม., ศูนย์บริการแรงงานต่างด้าวอิมพีเรียลลาดพร้าว, ศูนย์บริการแรงงานต่างด้าวเมเจอร์ฮอลล์วูด และเจ้าหน้าที่ที่ร่วมดำเนินการในศูนย์บริการตรวจลงตราและพิจารณาอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านการตรวจสัญชาติ ซึ่งกรมการจัดหางานได้จัดตั้งขึ้นจำนวน ๔ ศูนย์ ได้แก่ ๑) ศูนย์บริการตรวจลงตราและพิจารณาอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชากรุงเทพมหานคร ที่ตั้งอาคารเลขที่ ๑๑๘/๑๕๔ - ๑๕๒ ซ.สุขสวัสดิ์ ๖๒/๒ ต.บางพลี อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ ๒) ศูนย์บริการตรวจลงตราและพิจารณาอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา จว. เชียงราย ที่ตั้งอาคารที่ ๑๐๐/๒๖๒ หมู่ ๕ ต.เวียงพางคำ อ.แม่สาย จว.เชียงราย ๓) ศูนย์บริการตรวจลงตราและพิจารณาอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา จว.ตาก ที่ตั้งอาคารเลขที่ ๓๙๓/๒ - ๔ หมู่ ๒ ต.ท่าสายลวด อ.แม่สอด จว.ตาก และ ๔) ศูนย์บริการตรวจลงตราและพิจารณาอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา จว.ระนอง ที่ตั้งอาคารเลขที่ ๘๘/๒๒๗ หมู่ ๑ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จว.ระนอง ตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant-LA) และประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแก่แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านการตรวจพิสูจน์สัญชาติและได้รับหนังสือเดินทาง (Passport) หรือเอกสารรับรองบุคคล (Certificate of Identity) รวมทั้งผู้ติดตามที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ดังนี้

๑.๑ ตรวจตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant-LA) และประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรนับแต่วันที่อนุญาตถึงวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๕๙ ค่าธรรมเนียมการตรวจลงตรา ๕๐๐ บาท

๑.๒ ตรวจลงตราและประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปอีกเพื่อการ ทำงาน ไม่เกิน ๒ ปี ทั้งนี้ไม่เกินวันที่ ๓๑ มี.ค.๒๕๖๑ ค่าธรรมเนียมค่าขออนุญาตเพื่ออยู่ใน ราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไป อัตรา ๕๐๐ บาท

๒. ด้านการป้องกันปราบปราม

๒.๑ สกัดกั้น จับกุม ปราบปรามแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติที่ยังลักลอบเข้าเมือง ผิดกฎหมาย

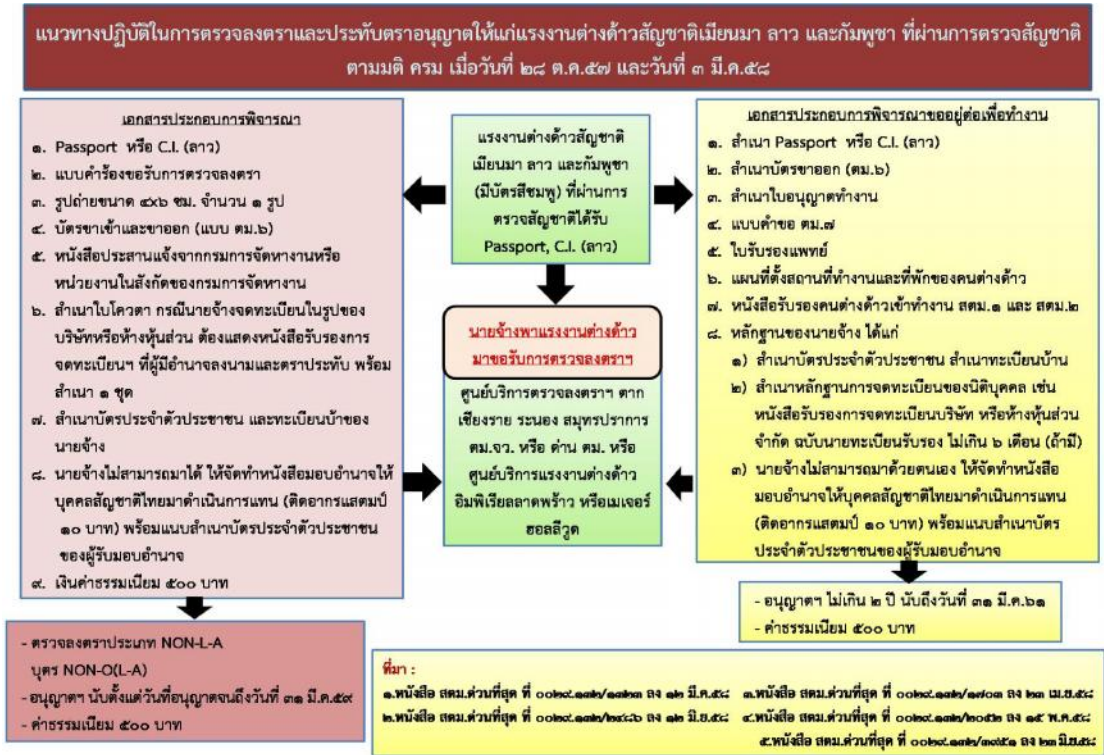
ในพื้นที่ กทม. ให้ บก.ตม.๑ และ บก.สส.สตม. จัดกำลังร่วมบูรณาการกับชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร (ตามคำสั่ง คณะทำงานติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ กรุงเทพมหานคร ที่ ๑/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กรุงเทพมหานคร ลง ๒๙ ก.ย.๕๗)

ในพื้นที่ต่าง จว. บก.ตม.๓ - ๖ จัดกำลังร่วมบูรณาการกับ ชุดติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์จังหวัด (ตามคำสั่ง คสช. ที่ ๑๐๑/๒๕๕๗ เรื่อง การแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและตรวจสอบการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์จังหวัด ลง ๒๑ ก.ค.๒๕๕๗)

๒.๒ กำหนดมาตรการในการควบคุมแรงงานต่างด้าวไม่ให้เกิดความไม่สงบ หรือก่อเหตุการฉ้อโกง ที่กระทบต่อความเรียบร้อยของประเทศและสังคม ควบคุมแรงงาน ๓ สัญชาติไม่ให้เกิด

ความเดือดร้อน เช่น การใช้ผู้นำกลุ่มหรือชุมชนแรงงานต่างด้าวเป็นแนวร่วมสำคัญ ในการควบคุมพฤติกรรมของแรงงานต่างด้าว และจัดทำฐานข้อมูลชุมชนอย่างเป็นระบบ เป็นต้น
 แผนภาพที่ ๓-๖ แนวทางในการปฏิบัติในการตรวจตราและประทับตราอนุญาตให้แก่แรงงานต่างด้าว สัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา

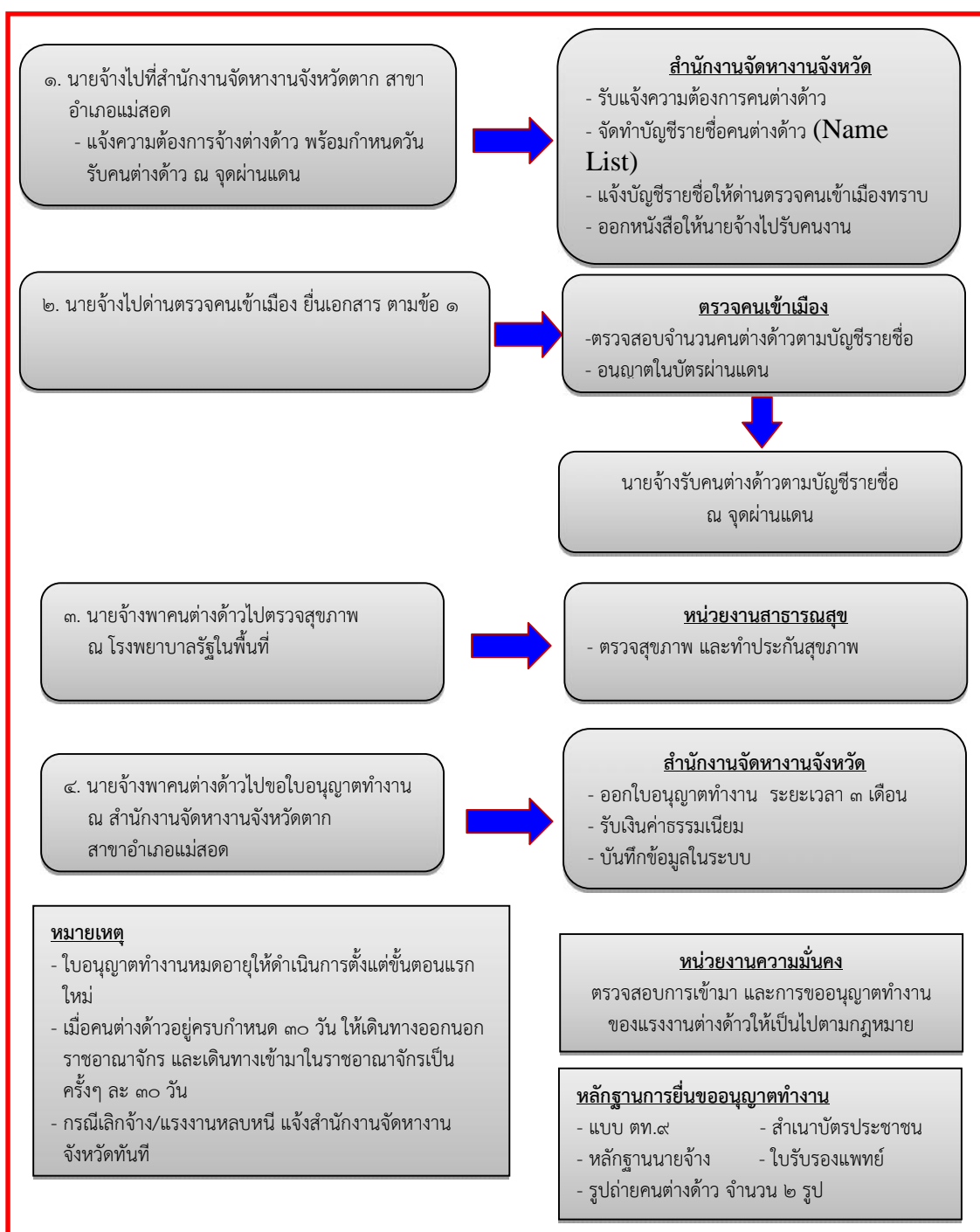
แผนภาพที่ ๓-๗ การควบคุมและแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

แนวทางการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าวสัญชาติ เมียนมา ลาว และ กัมพูชาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา ๑๔

๑. โครงสร้างตามประกาศจังหวัดตาก : ขั้นตอนการขออนุญาตจ้างแรงงาน ต่างด้าว สัญชาติเมียนมาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา ๑๔ แห่ง พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑

แผนภาพที่ ๓-๘ ขั้นตอนการขออนุญาตจ้างแรงงาน

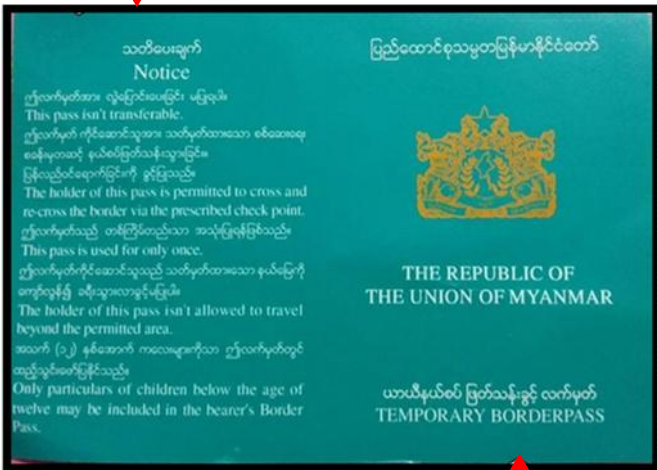

๒. การตรวจสอบหลักฐานเพื่ออนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร ตม.จว.ตาก

๒.๑ เอกสารการข้ามแดน

ปกด้านหลัง ระบุคำเตือนผู้ถือบัตรผ่านแดนชั่วคราวต้องทราบ

รายละเอียดบัตรผ่านแดนชั่วคราว

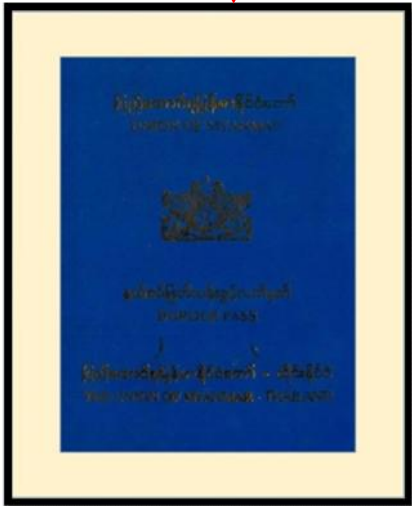

ปกด้านหน้า ระบุตราแผ่นดินเมียนมา และระบุประเภทบัตรผ่านแดน

๑. อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ๗ วัน

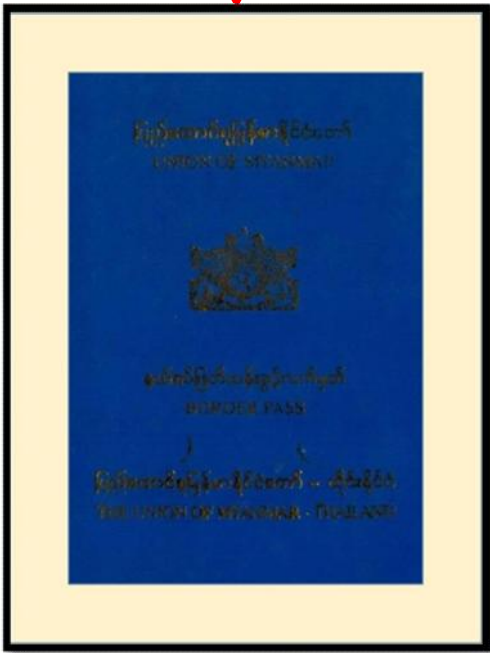
ปกด้านหน้า บัตรผ่านแดนเมียนมา

รายละเอียดบัตรผ่านแดน

๒. อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ๑๔ วัน

ปกด้านหน้า บัตรผ่านแดนเมียนมา

รายละเอียดบัตรผ่านแดนสำหรับทำงาน

๓. อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ๓๐ วัน

๒.๒ ขาเข้ามีขั้นตอน ดังนี้

๑. เดินทางเข้ามา

๒. ลงทะเบียน สแกนนิ้วมือ เก็บข้อมูล

๓. ออกบัตร

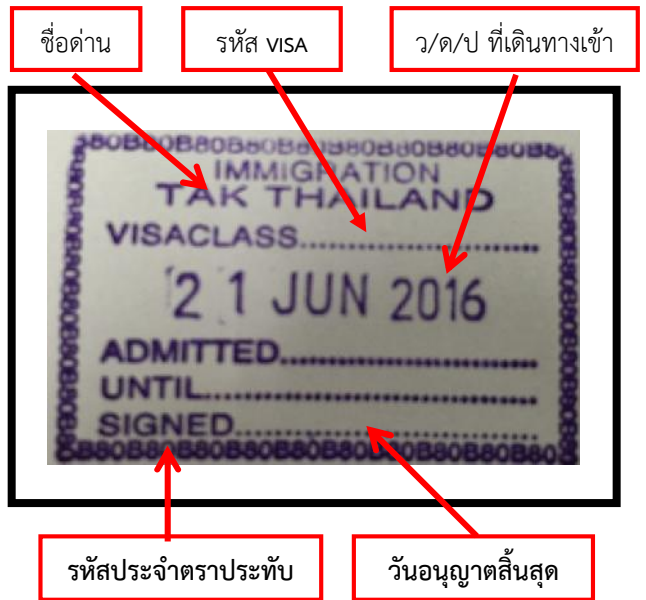

๔. เก็บข้อมูลจากรหัสบาร์โค้ดลงในระบบ

๕. ติดสติ๊กเกอร์ลงบน

- บัตรผ่านแดนอนุญาตให้อยู่ ๑๔ วัน
- บัตรผ่านแดนอนุญาตให้อยู่เกิน ๑๕ วัน (For worker)

๖. ประทับตราขาเข้า

๑. เดินทางออก

๒. เก็บข้อมูลจากรหัสบาร์โค้ดลงในระบบ

๓. ประทับตราขาออก

๓. แนวทางการยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงาน จัดหางานจังหวัดตาก

๓.๑ การยื่นขอรับใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และ กัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา ๑๔

คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาวและกัมพูชาที่ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตทำงาน กรอกข้อมูลในคำรับใบอนุญาตทำงานตามแบบ ตท.๙ และจัดเตรียมเอกสารประกอบคำรับใบอนุญาตทำงานยื่นตามที่กำหนดในคู่มือสำหรับประชาชน ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือ ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

๓.๑.๑ คำขอรับใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว ตามมาตรา ๑๔ (แบบ ตท. ๙) จำนวน ๑ ฉบับ

๓.๑.๒ บัตรผ่านแดน หรือเอกสารที่ประเทศต้นทางออกให้ และกระทรวงการต่างประเทศรับรอง พร้อมสำเนา จำนวน ๑ ชุด

๓.๑.๓ สำเนาหลักฐานการอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร จำนวน ๑ ฉบับ

๓.๑.๔ กรณีนายจ้างเป็นคนไทย ให้ยื่นสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและ สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน ๑ ชุด

๓.๑.๕ กรณีนายจ้างเป็นคนต่างด้าว ให้ยื่นสำเนาหนังสือเดินทางหรือสำเนา ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และสำเนาใบอนุญาตทำงาน จำนวน ๑ ชุด

๓.๑.๖ กรณีนายจ้างเป็นนิติบุคคล ให้ยื่นสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล (กระทรวงพาณิชย์รับรองไม่เกิน ๖ เดือน) และสำเนาทะเบียนบ้านของกรรมการผู้มีอำนาจลงนามหรือสำเนาหนังสือเดินทางหรือสำเนาใบอนุญาตทำงาน จำนวน ๑ ชุด

๓.๑.๗ ใบรับรองแพทย์ ซึ่งรับรองว่าคนต่างด้าวไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายกระทรวงกำหนดลักษณะต้องห้ามของคนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตทำงาน พ.ศ.๒๕๕๒ จำนวน ๑ ฉบับ

๓.๑.๘ สำเนาหนังสือแจ้งผลการอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว (โควตาที่ยังไม่หมดอายุ จำนวน ๑ ชุด

๓.๑.๙ รูปถ่ายคนต่างด้าวครึ่งตัว หน้าตรง ไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาสีเข้ม ขนาด ๓ × ๔ เซนติเมตร ไม่เกิน ๖ เดือน จำนวน ๓ รูป

๓.๑.๑๐ หนังสือมอบอำนาจจากคนต่างด้าวติดอากรแสตมป์ ๑๐ บาท จำนวน ๑ ฉบับ และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจคนไทย จำนวน ๑ ฉบับ (กรณีคนต่างด้าวไม่มายื่นด้วยตนเอง)

๓.๑.๑๑ แผนที่แสดงที่ตั้งของสถานที่ทำงาน

๓.๒ แนวทางการพิจารณาอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และ กัมพูชาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล

แนวทางปฏิบัติในการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติ เมียนมา ลาว และกัมพูชา

๑. คนต่างด้าวถือบัตรผ่านแดนที่ประเทศต้นทางออกให้ โดยเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรทางจุดผ่านแดนถาวร

๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอนุญาตในบัตรผ่านแดนเป็นระยะเวลา ๓๐ วันต่อครั้ง (เมียนมา กัมพูชา) ยกเว้นลาวอยู่ระหว่างพิจารณาความตกลงว่าด้วยการเดินทางข้ามแดนระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๓. กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการตรวจสุขภาพและออกใบรับรองแพทย์

๔. กรมการจัดหางานออกใบอนุญาตทำงาน (ตท.๑๕) ให้แก่ คนต่างด้าว โดยคนต่างด้าวชำระค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๘ (การยื่นคำขอ ฉบับละ ๑๐๐ บาท ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน ไม่เกิน ๓ เดือน ฉบับละ ๒๒๕ บาท)

๕. หากใบอนุญาตทำงานหมดอายุ ให้คนต่างด้าวเดินทางกลับออกไปนอกราชอาณาจักรและเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรใหม่โดยถือบัตรผ่านแดนเข้ามาทางจุดผ่านแดนถาวรเพื่อขอรับใบอนุญาตทำงาน (ตท.๑๕) ใหม่ ตามแบบที่กำหนด

หลักฐานเอกสารที่ต้องยื่นพร้อมคำขอรับใบอนุญาตทำงานสำหรับคนต่างด้าว ตามมาตรา ๑๔

แบบ ตท.๙ มีดังนี้

๑. สำเนาบัตรผ่านแดนและสำเนาหลักฐานการอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรพร้อมต้นฉบับ

๒. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน (กรณีนายจ้างเป็นคนไทย)

๓. สำเนาหนังสือเดินทางหรือสำเนาใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และสำเนาใบอนุญาตทำงาน (กรณีนายจ้างเป็นคนต่างด้าว)

๔. สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล (กระทรวงพาณิชย์รับรองไม่เกิน ๖ เดือน) และสำเนาทะเบียนบ้านของกรรมการผู้มีอำนาจลงนาม หรือสำเนาหนังสือเดินทาง หรือสำเนาใบอนุญาตทำงาน (กรณีนายจ้างเป็นนิติบุคคล)

๕. ใบรับรองแพทย์ ซึ่งรับรองว่าคนต่างด้าวไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายกระทรวงกำหนดลักษณะต้องห้ามของคนต่างด้าวที่จะขอรับใบอนุญาตทำงาน พ.ศ.๒๕๕๒

๖. สำเนาหนังสือแจ้งผลการอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว (โคเวตายังไม่หมดอายุ)

๗. รูปถ่ายคนต่างด้าวครึ่งตัว หน้าตรง ไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาสีเข้ม ขนาด ๓ × ๔ เซนติเมตร ไม่เกิน ๖ เดือน จำนวน ๓ รูป

๘. หนังสือมอบอำนาจจากคนต่างด้าวติดอากรแสตมป์ ๑๐ บาท และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ (กรณีคนต่างด้าวไม่มายื่นด้วยตนเอง)

๙. แผนที่แสดงที่ตั้งของสถานที่ทำงาน

การรับคำขอรับใบอนุญาตทำงานตามแบบ ตท.๙

๑. ตรวจสอบคำขอ ตามแบบ ตท.๙ และเอกสารประกอบคำขอตัวจริงพร้อมสำเนา เมื่อเห็นว่าครบถ้วนถูกต้องให้เจ้าหน้าที่ทำเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องเอกสารหลักฐานครบถ้วน และลงชื่อพร้อมวันเดือนปี ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจเอกสารตามข้อ ๑ ของส่วนเฉพาะเจ้าหน้าที่ ของแบบ ตท.๙

๒. กรณีตรวจสอบแล้วเอกสารไม่ตรงกันหรือไม่ถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ทำเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน และให้ส่งเรื่องคืนผู้ยื่นคำร้องขอ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าขาดเอกสารหลักฐานใด

หากผู้ขอรับใบอนุญาตยื่นยันจะยื่นคำขอ ให้เจ้าหน้าที่กำหนดระยะเวลาให้ยื่นคำขอแก้ไข หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วยื่นคำขอไม่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องให้เจ้าหน้าที่คืนคำขอแก่ผู้ยื่นคำขอ

๓. กรอกรายการรับคำขอลงนามบนมุมด้านขวาในหน้าแรกของแบบคำขอ และลงรายละเอียดในสมุดทะเบียนรับเรื่อง ตท.๙ พร้อมทั้งส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่การเงินเก็บค่าธรรมเนียมยื่นคำขอ ฉบับละ ๑๐๐ บาท พร้อมออกใบเสร็จรับเงินไว้เป็นหลักฐาน

๔. เมื่อผู้ยื่นคำขอชำระค่าธรรมเนียมยื่นคำขอเรียบร้อยแล้ว ให้ออกใบนัดรับใบอนุญาตตามแบบที่กรมการจัดหางานกำหนดให้แก่ผู้ยื่นคำขอไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อดำเนินการรับคำขอเรียบร้อยแล้วให้ส่งคำขอให้เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลเบื้องต้นก่อนนำส่งพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาดำเนินการต่อไป

การลงทะเบียนใบอนุญาตทำงานในระบบฐานข้อมูล

บันทึกข้อมูลตามแบบ ตท.๙ ลงในระบบคอมพิวเตอร์ตามคู่มือการใช้โปรแกรม

การพิจารณาคำขอรับใบอนุญาตทำงาน

พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบรายละเอียดตามแบบคำขอ ตท.๙ และเอกสารหลักฐานรวมทั้งคุณสมบัติว่าตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๑. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบฟอร์มและเอกสารอีกครั้ง

๒. พิจารณาคำขอตรวจดูลักษณะงานที่ผู้ขอจะทำดังต่อไปนี้

๒.๑ เป็นงานที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้คืองานที่กำหนดไว้ในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การบังคับใช้มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ สามารถทำงานได้เฉพาะประเภทหรือลักษณะงานได้ ๒ ประเภท คืองานกรรมกร และงานรับใช้ในบ้าน และกิจการตามระเบียบกรมการจัดหางานว่าด้วยลักษณะ การพิจารณาจัดสรรจำนวนการจ้างคนต่างด้าว (ฉบับที่๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งกำหนดกิจการเพื่อทำงานไว้ ๒๕ รายการ

๒.๒ อนุญาตให้ทำงานได้เฉพาะห้องที่ระบุซึ่งเป็น ห้องที่ตามบัญชีท้ายประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี การใช้บังคับมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑

๒.๓ สามารถเดินทางเข้ามาทำงานได้ครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน

๒.๔ ต้องมีการตรวจสุขภาพและทำประกันสุขภาพตามประกาศ

กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเงื่อนไขใน ๒ ประการ คือ การตรวจสุขภาพแรงงานต่างด้าวทุกรายต้องมีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง โดยสถานบริการของรัฐ และแรงงานต้องมีประกันสุขภาพในช่วงระยะเวลาไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่อนุญาตให้ทำงานอยู่ในประเทศไทย

๓. ถ้าลักษณะงานที่ผู้ขอจะทำยังกรอกรายละเอียดไม่ชัดเจนพอที่จะพิจารณาได้ให้สอบถามเพิ่มเติมและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน หรือออกไปตรวจสอบลักษณะการทำงาน ทั้งนี้ การออกตรวจต้องคำนึงถึงระยะเวลาการให้บริการที่กำหนดไว้ในคู่มือสำหรับประชาชนด้วย

๔. เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่าต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกความเห็นและทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องเห็นควรอนุญาต และลงชื่อพร้อม วัน เดือน ปี ในข้อ ๒ หน้า ๗ ของส่วนเฉพาะเจ้าหน้าที่ ของแบบ ตท.๙ โดยกำหนดระยะเวลาไม่เกิน ๓ เดือน และให้นำเสนอนายทะเบียนเพื่อพิจารณาอนุญาตต่อไป

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีความเห็นไม่อนุญาต เนื่องจากการขออนุญาตไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด หรือเมื่อตรวจสอบสถานประกอบการแล้วไม่ได้มีการประกอบกิจการตามที่ขออนุญาต ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระบุไม่อนุญาตนั้นไว้โดยชัดเจน และทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องเห็นควรไม่อนุญาต และลงชื่อพร้อมวัน เดือน ปี และส่งเรื่องให้ นายทะเบียนพิจารณาไม่อนุญาตต่อไป

การกำหนดระยะเวลาการอนุญาต

การอนุญาตครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน

คำสั่งนายทะเบียน

๑. กรณีอนุญาต เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้ว เห็นว่าถูกต้องและตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้นายทะเบียนทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องอนุญาต ลงชื่อพร้อมวัน เดือน ปีที่มีคำสั่ง ในข้อ ๓ ของเฉพาะส่วนเจ้าหน้าที่ ของแบบ ตท.๙

๒. กรณีไม่อนุญาต ให้นายทะเบียนทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องไม่อนุญาต ลงชื่อพร้อมวัน เดือน ปี ที่มีคำสั่งไม่อนุญาต และแจ้งการไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นทราบเป็นหนังสือ โดยระบุเหตุที่ไม่ให้การอนุญาตนั้นไว้โดยชัดเจน ซึ่งเหตุผลการไม่อนุญาตนั้นต้องประกอบด้วย ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญข้อกฎหมายที่อ้างอิง รวมทั้งข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ คนต่างด้าวนั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตต่อนายทะเบียนได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รับทราบคำสั่ง

การเขียนหรือพิมพ์ใบอนุญาต

๑. บันทึกผลการอนุญาต/การไม่อนุญาตพร้อมเหตุผลการไม่อนุญาตของนายทะเบียนลงในระบบคอมพิวเตอร์สารสนเทศแรงงานต่างด้าว

๒. ลงรายการในใบอนุญาตทำงานให้ตรงกับรายการคำขอโดยเฉพาะการพิมพ์เลขที่ใบอนุญาต วันที่ออกใบอนุญาต ชื่อผู้รับใบอนุญาต วัน เดือน ปี เกิด เพศ สัญชาติ (ให้ระบบรหัสประเภทคนต่างด้าวตามมาตรา ๑๔ ว่า “๑๔” ต่อท้ายสัญชาติของคนต่างด้าวด้วย) ท้องที่ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน (ให้ระบุเฉพาะชื่อจังหวัด) ที่ตั้งสถานที่ทำงาน ชื่อนายจ้าง ประเภทงานที่ได้รับอนุญาต ลักษณะงาน และอายุใบอนุญาตทำงาน ให้นับตั้งแต่วันที่นายทะเบียนอนุญาตจนถึงวันสิ้นสุดแต่ไม่เกิน ๓ เดือน

๓. ตีตรูปรูปถ่ายตรงช่องสำหรับตีตรูปรูปถ่ายประทับตราครุฑ ที่มีคำว่า “กรมการจัดหางาน” คาบรูปถ่ายโดยไม่ให้ถูกใบหน้า

๔. นำใบอนุญาตทำงานเสนอนายทะเบียนพิจารณาลงนามพร้อมคำขอ

การแจ้งผลการพิจารณา

๑. กรณีอนุญาต ให้คนต่างด้าวผู้ยื่นคำขอมารับใบอนุญาตทำงานด้วยตนเองตามกำหนดนัด โดยให้แสดงบัตรผ่านแดนตัวจริง และลงลายมือชื่อในใบอนุญาตทำงานต่อเจ้าหน้าที่ พร้อมทั้งเก็บเงินค่าธรรมเนียมการทำงานของคนต่างด้าวตามกำหนดระยะเวลาที่ขออนุญาต และออกใบเสร็จรับเงินไว้เป็นหลักฐาน

๒. กรณีไม่อนุญาต

๔. การตั้งข้อกล่าวหาตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒
 ตารางที่ ๔- ๓ การตั้งข้อกล่าวหาตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

ลำดับ	พฤติกรรม	ข้อหาหรือฐานความผิด	มาตรา	อัตราโทษ
๑	ไม่เดินทางเข้า-ออก ราชอาณาจักร ตามช่องทาง อนุญาต	เข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งมิใช่ ช่องทางด้านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลาตามที่ รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา	มาตรา ๑๑, ๖๒	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี และปรับไม่ เกิน ๒๐,๐๐๐บาท
๒	ไม่ยื่นแบบรายการและไม่ผ่าน การตรวจของพนักงานเจ้าหน้าที่	เข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรโดย ไม่ยื่นรายการตามแบบ และไม่ผ่านการตรวจ อนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่	มาตรา ๑๘ วรรค ๒,๖๒	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี และปรับไม่ เกิน ๒๐,๐๐๐บาท
๓	ผู้ได้นำหรือพาคนต่างด้าวที่ไม่มี หลักฐานการเข้ามาใน ราชอาณาจักรโดยถูกต้อง	นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็น การอุปการะหรือช่วยเหลือ หรือให้ความ สะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาใน ราชอาณาจักร	มาตรา ๖๓	จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และปรับไม่ เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔	ให้ที่พักอาศัยแก่คนต่างด้าวที่ไม่มี หลักฐานการเข้ามาใน ราชอาณาจักรโดยถูกต้อง	ให้เข้าพักอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วย ประการใด ๆ เพื่อให้คนต่างด้าวซึ่งรู้ว่าเข้ามา ในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืน พ.ร.บ.คนเข้า เมืองฯ เพื่อให้พ้นจากการจับกุม	มาตรา ๖๔	จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่ เกิน ๕๐,๐๐๐บาท เว้นแต่เป็น การกระทำเพื่อช่วยเหลือ บิดา มารดา บุตร สามเณรหรือภริยาของ ผู้กระทำความผิดจะไม่ลงโทษก็ได้
๕	คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักร เกินกำหนดอนุญาต	อยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือ การอนุญาตสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอน	มาตรา ๘๑	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่ เกิน ๒๐,๐๐๐บาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ
๖	คนต่างด้าวถือบัตรผ่านแดนหรือ บัตรผ่านแดนชั่วคราวได้รับ อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ถูกต้องออกนอกเขตพื้นที่ ชายแดน	อยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด	มาตรา ๘๑	จำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่ เกิน ๒๐,๐๐๐บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการวิจัย เรื่อง การบริหารการจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก โดยการวิเคราะห์นโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. นโยบายในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวของรัฐบาล

การเปิดโอกาสให้จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทย เพื่อยืนยันให้ทำงานในประเทศไทย เพื่อรอการพิสูจน์สัญชาติ ทำให้แรงงานต่างด้าวได้รับการควบคุมทางบัญชี แต่ก็สามารถเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนในได้ จึงทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ รัฐบาลจึงกำหนดให้นำมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มาบังคับใช้ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ พร้อมกันนั้นก็ให้กระทรวงการต่างประเทศทำความตกลงกับประเทศสหภาพเมียนมา ให้ออกเอกสารบัตรผ่านแดน (Border pass) ให้กับบุคคลที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเมียวดี และจะเข้ามาประเทศไทย เพื่อขออนุญาตทำงานได้ในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาลในพื้นที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก แต่ในความเป็นจริงพบว่าราษฎรชาวเมียนมาส่วนใหญ่หรือร้อยละ ๙๕ เป็นแรงงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชั้นใน โดยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเมียวดี จึงไม่สามารถดำเนินการออกบัตรผ่านแดนได้ ในขณะที่ยังคงมีความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก และหากรวมกับความต้องการแรงงานใหม่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษตากของนักลงทุนใหม่ก็จะทำให้ความต้องการแรงงานมีมากขึ้นด้วย

๒. ด้านสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบ เรื่อง การตรวจโรคและการประกันสุขภาพ โดยมีค่าใช้จ่ายในการตรวจโรคปีละ ๕๐๐ บาท โดยจะออกใบรับรองแพทย์ให้ ๔ ใบ โดยนายจ้างนำไปใช้ครั้งละ ๑ ใบ ต่อ ๓ เดือน ส่วนการประกันสุขภาพ มีค่าสุขภาพ มีค่าใช้จ่าย ๕๐๐ บาท/ ๓ เดือน หรือ ๙๐๐ บาท/ ๖ เดือน หรือ ๑,๖๐๐ บาท/ ปี รวมค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาตามมาตรา ๑๔ ในรอบ ๓ เดือน จำนวน ๑,๐๐๐ บาท ซึ่งการจ่ายค่าตรวจโรคและประกันสุขภาพนี้ แรงงานต่างด้าวที่เข้ามามักจะไม่มีเงินจ่ายให้ จึงเป็นภาระของผู้ประกอบการ จึงมีผู้ประกอบการบางรายพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ความร่วมมือ ทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวที่มีโรคประจำตัวและโรคระบาด

๓. ด้านการควบคุมแรงงานต่างด้าว

แรงงานต่างด้าวที่ควบคุมด้วยบัญชีระบบฐานข้อมูลจะทำให้ทราบสถานภาพต่าง ๆ สถานที่ทำงาน เชื่อมโยงกับทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องครบถ้วนทั้งระบบ หรือศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน (One Stop Service)

๔. ปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับสหภาพเมียนมายาวประมาณ ๕๔๐ กิโลเมตร มีพรมแดนลำน้ำเมย ๑๗๐ กิโลเมตร และเขตแดนทางบก ๓๗๐ กิโลเมตร ปัจจัยที่ทำให้จังหวัดตากมีสถานการณ์การค้ามนุษย์ คือ เป็นเมืองต้นทางที่แรงงานโยกย้ายเข้ามาทำงาน เป็นเมืองทางผ่านที่กลุ่มขบวนการค้ามนุษย์นำเหยื่อจากสถานที่อื่นผ่านจังหวัดตากไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศหรือส่งต่อต่างประเทศ เป็นเมืองปลายทางที่ผู้ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์จากที่อื่นถูกส่งเข้ามาแสวงประโยชน์ในพื้นที่ชายแดนด้านอำเภอแม่สอดไปยังสถานบริการ โรงงานและเขตเมืองมี ๒ รูปแบบ คือ การแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบการค้าประเวณี และการบังคับเอาเปรียบด้านแรงงาน

ข้อเสนอแนะ

๑. การปรับแก้ความตกลงระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา เพื่อให้ตอบโจทย์ผู้ที่ต้องการขอบัตรผ่านแดน (Border pass) เข้ามาขออนุญาตทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล เพื่อให้ครอบคลุมราษฎรชาวเมียนมาที่อยู่นอกเขตจังหวัดเมียวดี เพื่อแก้ไขปัญหาคือความต้องการแรงงานในปัจจุบัน และเตรียมตอบสนองความต้องการเมื่อมีการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษตากต่อไป

๒. การปรับปรุงระบบสาธารณสุขให้ผู้ประกอบการรายย่อยและเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามที่รัฐบาลต้องการ รวมถึงการบริการให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการ เช่น วัตถุอันตราย สารเคมีในแปลงเกษตร เพื่อให้แรงงานต่างด้าวไม่เป็นอันตรายและไม่สร้างปัญหาอันตรายต่อสังคมด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย เอกสารวิจัย

- ถวิล เพิ่มเพียรสิน. “การศึกษาการขับเคลื่อนนโยบาย ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) เกี่ยวกับปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.
- แมนรัตน์ รัตนสุคนธ์. “รูปแบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๖.
- สุชาติ พรชัยวิเศษกุล. “ยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดน”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.
- สุดาวรรณ สมใจ. “แนวทางในการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย กรณีศึกษา : จังหวัด ชลบุรี”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.

ภาคผนวก

ผนวก ก
ประกาศจังหวัดตาก
เรื่อง การนำแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาเข้ามาทำงานในลักษณะ
ไป – กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา ๑๔
แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑
ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก
ลง ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙

ประกาศจังหวัดตาก
เรื่อง การนำแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาเข้ามาทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล
ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑
ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

เพื่อให้การดำเนินการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และมติการประชุมคณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน (กนร.) กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและเขตพื้นที่ชายแดน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ จึงออกประกาศกำหนดแนวทาง รูปแบบ และวิธีการนำแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาเข้ามาทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล เพื่อให้คนต่างด้าว นายจ้าง/ สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังนี้

๑. นายจ้าง/ สถานประกอบการ

- ๑) นายจ้างยื่นหนังสือแสดงความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาพร้อมบัญชีรายชื่อแรงงานต่างด้าวที่นายจ้างต้องการรับเข้ามาทำงาน ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก
- ๒) นายจ้างนำเอกสารไปรับแรงงานต่างด้าวที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านริมเมย

๓) นายจ้างนำแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว ไปดำเนินการตรวจสุขภาพและจัดทำประกันสุขภาพ และนำไปขอรับใบอนุญาตทำงาน ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัดตากภายใน ๕ วันทำการ

๔) นายจ้างควบคุมกำกับดูแลแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานกับตนให้อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตตามใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวและต้องจัดส่งแรงงานต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรหรือเมื่อมีการเลิกจ้างแรงงานต่างด้าว ในกรณีแรงงานต่างด้าวหลบหนีนายจ้างต้องแจ้งตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดในท้องถิ่นที่

๒. แรงงานต่างด้าว

๑) แรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน หากอายุใบอนุญาตทำงานยังไม่หมดอายุ และบัตรผ่านแดน (Border Pass) ยังไม่หมดอายุ แรงงานต่างด้าวสามารถเดินทางเข้า – ออกราชอาณาจักร บริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านริมเมยได้

๒) การทำงานและการอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรให้เป็นไปตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การใช้บังคับมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญชีแนบท้ายประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลำดับที่ ๑ คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ท้องที่ (๑) ท้องที่ตามความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหภาพพม่า ว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง (อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภอแม่ระมาด)

๓) อนุญาตให้ทำงานได้ในงานกรรมกรใน ๒๔ ประเภทกิจการและงานรับใช้ในบ้าน ตามระเบียบหลักเกณฑ์การพิจารณาจัดสรรการจ้างแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน

๔) แรงงานต่างด้าวต้องรายงานตัวต่อตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก เพื่อสลักหลังเข้า – ออก ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองบริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านริมเมย ทุก ๓๐ วัน

๕) แรงงานต่างด้าวไม่สามารถเปลี่ยนนายจ้างได้ ยกเว้นภายใต้เงื่อนไข ๒ กรณี ดังนี้

(๑) นายจ้างเลิกกิจการ

(๒) นายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือที่เกี่ยวข้อง

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก

๑) บังคับใช้เฉพาะคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่ถือบัตรผ่านแดน (Border Pass) ที่เดินทางเข้า – ออกราชอาณาจักร และมีบัญชีรายชื่อที่ได้แจ้งความประสงค์เพื่อเข้ามาทำงาน ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ บริเวณจุดผ่านแดนบ้านริมเมย ตามบัญชีรายชื่อพร้อมทั้งรับรองความถูกต้อง

๒) เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองตรวจอนุญาตให้ได้รับการอยู่ในราชอาณาจักรครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน และ/หรือ ไม่เกินอายุใบอนุญาตทำงานที่อนุญาต

๓.๒ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก

๑) ดำเนินการตรวจสุขภาพและออกใบรับรองแพทย์ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

๒) ดำเนินการจัดทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ตามประกาศกระทรวง
สาธารณสุข

๓.๓ สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก

๑) รับแจ้งความต้องการจ้าง และจัดทำบัญชีรายชื่อแรงงานต่างด้าว ให้นายจ้าง/
สถานประกอบการที่มีความประสงค์ต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว

๒) ออกใบอนุญาตทานแก่แรงงานต่างด้าว ว่าด้วยกฎหมายการทำงานของคน
ต่างด้าวและประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การใช้บังคับมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการ
ทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ โดยอนุญาตให้ทำงานเป็นระยะเวลาไม่เกิน ๓ เดือน

๓) จัดทำสำเนาบัญชีรายชื่อแรงงานต่างด้าวให้ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก
ทราบ

๓.๔ หน่วยงานความมั่นคงและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

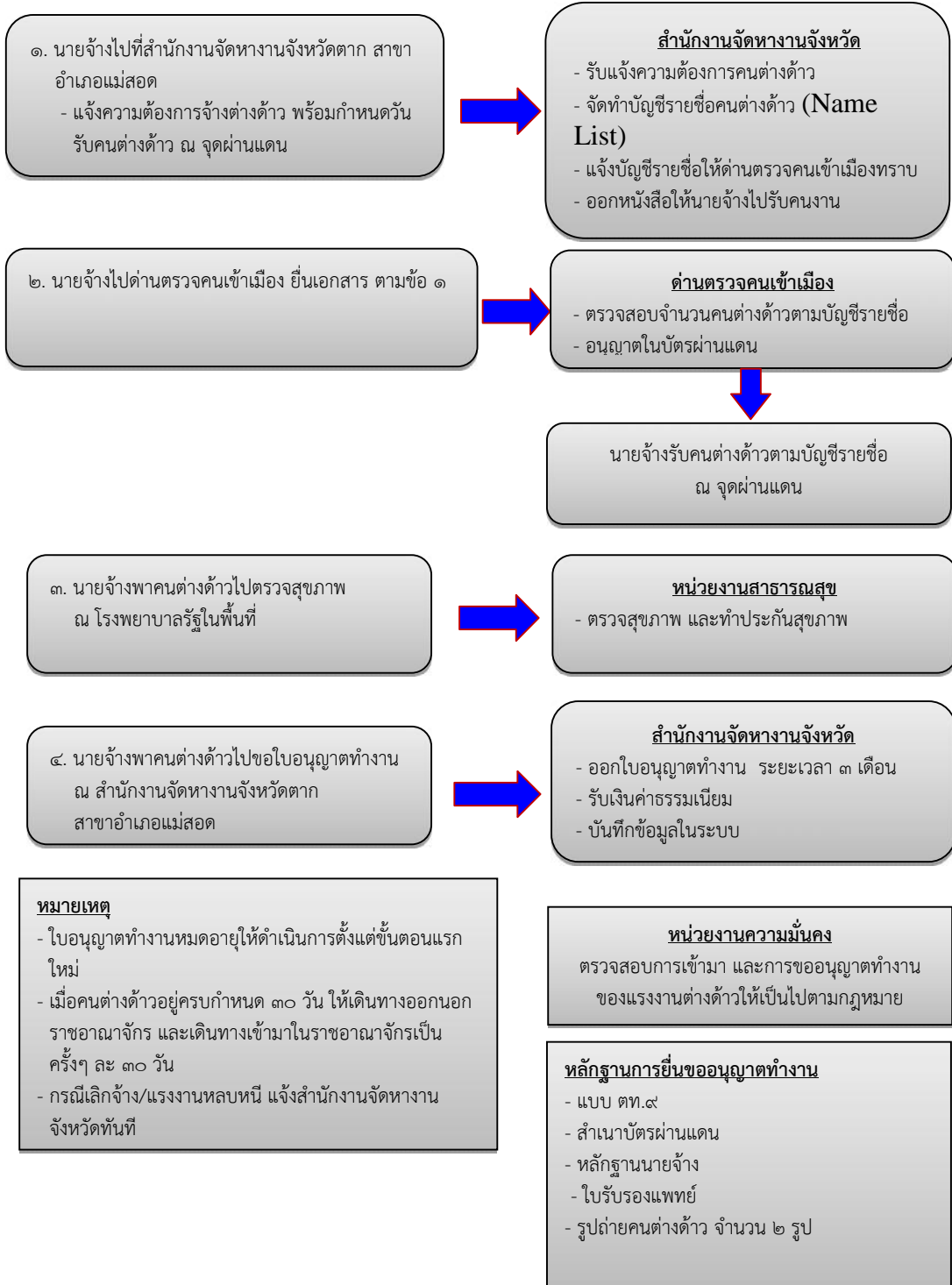
ดูแลความเรียบร้อย ตรวจสอบ จับกุม ดำเนินคดี กรณีแรงงานต่างด้าว หรือ
นายจ้าง/ สถานประกอบการ ดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ทั้งนี้ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ เป็นต้นไป
ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

เจริญฤทธิ์ สงวนสัตย์
(นายเจริญฤทธิ์ สงวนสัตย์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก

ขั้นตอนการขออนุญาตจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ หรือ ตามฤดูกาล ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑

การสัมภาษณ์เจาะลึก (Depth Interview)

เป็นการสัมภาษณ์เพื่อซักถามข้อมูลระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นคำถามแบบเปิดกว้าง เรื่อง ภาพรวมของปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนและผู้ประกอบการด้วย ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ราชการ ได้แก่ จัดหางานจังหวัดตาก, ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก, นายอำเภอแม่สอด, ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๔, ส่วนภาคเอกชน ได้แก่ รองประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดตาก ทำให้ได้รับข้อมูลดังนี้

๑. สัมภาษณ์ นายประพันธ์ วิศิษฎ์จินดา จัดหางานจังหวัดตาก ได้กล่าวถึง จังหวัดตาก มีความต้องการใช้แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในพื้นที่อำเภอชายแดน ๕ อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าสองยาง, อำเภอแม่ระมาด, อำเภอแม่สอด, อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง ซึ่งในอดีตแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ชายแดน จะมีลักษณะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่ทางราชการก็ได้ปราบปราม จับกุม เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจเดินหน้าได้ ต่อมาเมื่ออนุญาตให้เข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนในได้ทุกจังหวัด โดยการจดทะเบียนควบคุมไว้ พร้อมออกบัตรประจำตัวชั่วคราวเพื่อรอกการพิสูจน์สัญชาติ ทำให้เกิดขบวนการลักลอบนำพาแรงงานต่างด้าว รวมทั้งการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ ความต้องการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน มีทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการ ต่อมาเมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน และได้จัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนขึ้น รวมทั้งในพื้นที่จังหวัดตากด้วย โดยได้ประกาศให้ตำบลชายแดนของอำเภอแม่ระมาด อำเภอแม่สอด และอำเภอพบพระ เป็นเขตเศรษฐกิจตาก ทั้งนี้ได้แก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยการจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาเข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มาบังคับใช้ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ เป็นต้นไป ซึ่งจากการเริ่มดำเนินการประมาณ ๘ เดือน พบว่ามีการขออนุญาตทำงานไม่มากนัก โดยมีสาเหตุมาจากค่าใช้จ่ายในการขออนุญาตค่อนข้างสูง ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยและเกษตรกร ไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย สำหรับค่าใช้จ่ายต่อภายในประเทศไทยประกอบด้วย ค่าตรวจสุขภาพปีละ ๕๐๐ บาท ค่าประกันสุขภาพ ๕๐๐ บาท/ ๓ เดือน, ๙๐๐ บาท/ ๖ เดือน หรือ ๑,๖๐๐ บาท/ปี ค่าค่าขอทำงาน ๙๐๐ บาท/ ๓ เดือน และค่าธรรมเนียมการขออนุญาตทำงาน ๒๒๕ บาท/ ๓ เดือน, ๔๕๐ บาท/ ๖ เดือน หรือ ๙๐๐ บาท/ ปี ดังนั้นหากเกษตรกรต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา จะต้องจ่ายขั้นต่ำ ๑.๓๒๕ บาท สามารถใช้งานได้ ๓ เดือน จากแนวทางการแก้ปัญหาโดยการใช้มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ นั้นน่าจะเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการได้ดี แต่ในภาคเกษตรนั้น จะเหมาะสมสำหรับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะมิงานให้ทำตลอด ๓ เดือน แต่ในภาคเกษตร ซึ่งมีระยะเวลาในการทำงานช่วงสั้น ๆ และจะต้องรอเวลา ทำให้เกษตรกรยังไม่พร้อมที่จะจ่ายค่าดำเนินการ

๒. สัมภาษณ์ พันตำรวจเอกสมชาย เดชแพ ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก ให้ข้อมูลดังนี้ แรงงานต่างด้าวในเขตเศรษฐกิจพิเศษตากนั้น มีทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

ที่ถูกกฎหมาย ได้แก่ แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาขออนุญาตทำงาน โดยเข้าเมืองอย่างถูกต้อง โดยมีหนังสือเดินทางและ Work Permit เรียบร้อย และแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่เข้ามาทำงาน ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ ส่วนแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ได้แก่ แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (แรงงานเถื่อน) และแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายที่รัฐเปิดโอกาสให้มาลงทะเบียน เพื่อความง่ายในการควบคุมหรือการนำแรงงานใต้ดินขึ้นมาควบคุมไว้ และอนุญาตให้ทำงานได้ในระหว่างรอการพิสูจน์สัญชาติ สำหรับแรงงานที่เข้ามาทำงานตาม มาตรา ๑๔ นั้น จะยึดถือกฎหมายหรือข้อตกลง ๒ ลักษณะคือ เป็นเรื่องระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา และกฎหมายภายในประเทศไทย ซึ่งในการปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก พบปัญหาว่าตามความตกลงระหว่างไทยกับสหภาพเมียนมานั้น กำหนดให้ใช้เอกสารผ่านแดน (Border pass) แทนหนังสือเดินทางได้ แต่มีคนที่ใช้เอกสารบัตรผ่านแดนจากสหภาพเมียนมาน้อย จากการสอบถามผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเมียนมา ทราบว่าการอนุญาตทำงานโดยใช้บัตรผ่านแดน ในเขตสหภาพเมียนมานั้น จะให้เฉพาะผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเมียวดีเท่านั้น แต่ราษฎรเมียนมาในจังหวัดเมียวดีมักจะมีงานทำอยู่แล้ว ทำให้แรงงานที่ต้องการเข้ามาทำงานจะอยู่นอกเขตจังหวัดเมียวดี ทำให้มีผู้มาขอบัตรผ่านแดนเพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทยตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มีจำนวนไม่มาก ส่วนในแง่กฎหมายภายในประเทศไทยกำหนดให้ผู้ที่ใช้บัตรผ่านแดน (Border pass) เข้ามาทำงาน จะได้รับอนุญาตให้ทำงานได้ ๓ เดือน แต่ต้องเดินทางไปขอตรวจลงตรา (Visa) ครั้งละ ๓๐ วัน ทำให้ไม่สะดวกสำหรับผู้ประกอบการและตัวแรงงานต่างด้าว

๓. สัมภาษณ์พันเอกกิตติพงษ์ ชื่นใจชน ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๔ ได้ให้ข้อมูลดังนี้ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๔ รับผิดชอบป้องกันชายแดน ๕ อำเภอชายแดนของจังหวัดตาก โดยมีพันธกิจ ๓ ประการ คือ ๑) การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน ๒) การจัดระเบียบพื้นที่และแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ๓) การประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้งานในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนมีงานต่าง ๆ หลายประการที่ดำเนินการช่วยเหลือส่วนราชการอื่น ๆ ทำหน้าที่ได้โดยมีความสงบสุขในพื้นที่ชายแดน และกิจสำคัญประการหนึ่ง คือ การสกัดกั้น และปราบปรามการหลบหนีเข้าเมืองทางบก จึงทำให้กำลังทหารของหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๔ เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีหน้าที่ตามพันธกิจนี้ด้วย ทั้งนี้เป็นการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมให้พื้นที่ที่มีความสงบสุข กล่าวคือ ผู้ประกอบการทุกภาคส่วนสามารถประกอบกิจการของตนเองได้โดยถูกกฎหมาย หรือในกรณีกฎหมายยังไม่เอื้อต่อการดำเนินการด้านเศรษฐกิจ หรือกระทบกับความมั่นคงก็สามารถให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษตากได้ แต่ห้วงเวลาที่ผ่านการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวจะเป็นลักษณะของการลักลอบเข้าสู่พื้นที่ตอนใน และบางกรณีมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับการนำพาด้วย ดังนั้นหากบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ตอนในอย่างเข้มข้น และมีบทลงโทษอย่างรุนแรง จะทำให้การกระทำผิดในลักษณะการนำพาแรงงานต่างด้าว หรือการให้ที่พักพิงแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

๔. การสัมภาษณ์นายชัยวัฒน์ วิทิตธรรมวงศ์ รองประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดตาก ให้ข้อมูลว่า การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานของรัฐบาลด้วยการใช้มาตรา ๑๔

แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ นับได้ว่าช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานของผู้ประกอบการได้ระดับหนึ่ง แม้ว่าเมื่อมีการดำเนินการแล้วจะพบว่ายังคงมีปัญหาอยู่บ้าง เช่น เกษตรกรที่จะจ้างแรงงานต่างด้าวทำงานภาคเกษตรจะรับภาระค่าใช้จ่ายไม่ค่อยไหว ดังนั้นหากลดค่าใช้จ่ายลงมาบ้างก็น่าจะทำให้มีเกษตรกรจ้างแรงงานสัญชาติเมียนมาตามมาตรา ๑๔ ได้ ประกอบกับการจ้างงานภาคเกษตรมีห้วงเวลาที่สั้นมาก ดังนั้นผู้ที่ลงทุนคนแรก ซึ่งจะต้องจ่ายทุกรายการ จึงมักจะไม่ค่อยมีใครลงทุน ด้วยเกรงว่าลงทุนแล้วแรงงานก็ไปทำงานที่อื่นต่อ นอกจากนี้ยังเสนอแนะเกี่ยวกับการตรวจลงตรา (Visa) ของแรงงานต่างด้าวตามมาตรา ๑๔ ควรจะให้ระยะเวลาสัมพันธ์กับการอนุญาตให้ทำงานของจัดหางาน คือ คราวละ ๙๐ วัน ทั้งนี้เป็นกฎหมายภายในประเทศที่สามารถเสนอแก้ไขได้ง่ายกว่า ความตกลงระหว่างประเทศ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พล.ต.สุภโชค ธวัชพีระชัย	
วัน เดือน ปีเกิด	๒๒ มิ.ย.๒๕๐๕	
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร	รุ่นที่ ๒๑
	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	รุ่นที่ ๓๒
	โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ ๗๒	
	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร	รุ่นที่ ๕๙
ประวัติการทำงาน	ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๔ กรมทหารราบที่ ๑๗	
	ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑๗	
	ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๕ กรมทหารราบที่ ๗	
	ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๔	
	ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๔	
	เสนาธิการกองทัพภาคที่ ๓	
	รองแม่ทัพภาคที่ ๓	
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองแม่ทัพภาคที่ ๓	

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก
ผู้วิจัย พล.ต.สุโขช รัชชพิระชัย หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙
ตำแหน่ง รองแม่ทัพภาคที่ ๓

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นประเทศที่มีการลงทุนด้านต่าง ๆ มาก อีกทั้งนโยบายด้านการศึกษาที่ผ่านมามีแนวโน้มที่ดึงดูดการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวนมาก จนเกินความต้องการของตลาดแรงงาน

ภาคการผลิตของประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มที่มีเทคโนโลยีการผลิตในระดับกลาง โดยยังคงพึ่งพาการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม ที่อาศัยความได้เปรียบในการแข่งขันจากการใช้แรงงานค่าแรงต่ำเป็นหลัก ดังนั้นในช่วงเวลาประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา จึงเกิดการลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายแดนมากขึ้นทุกปี เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงาน ประกอบกับคนไทยไม่นิยมทำงานในส่วนของแรงงานระดับล่าง และแรงงานในภาคส่วนที่คนไทยไม่นิยมทำ หรือเรียกว่างาน 3D คือ งานอันตราย (Dengevous) งานสกปรก (Dirty) งานยากลำบาก (Difficult) ทำให้นายจ้าง/สถานประกอบการที่ขาดแคลนแรงงาน จึงมีความจำเป็นในการหาแรงงานมาทดแทนความขาดแคลนดังกล่าว

นอกจากนี้ความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ยังทำให้เกิดปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันการโยกย้ายถิ่น ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ แม้ว่าประเทศไทยจะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการลงทุนสร้างสถานประกอบการบริเวณชายแดน เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน และกำหนดนโยบายด้านแรงงานต่างด้าวสามสัญชาติมาโดยตลอด แต่กลับปรากฏว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในเขตภายในประเทศก็ยังมีจำนวนมากอยู่ อีกทั้งในห้วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยถูกจับตาจากสหรัฐอเมริกาในเรื่องการค้ามนุษย์ และเคยจัดลำดับให้ประเทศไทยอยู่ในระดับ ๓ (Tier 3) มาก่อน เพิ่งจะแก้ไขเป็นระดับ ๒ (Tier 2) ได้ไม่นาน สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ยังคงมีแรงงานต่างด้าวถูกใช้งานหนัก ในลักษณะบังคับ ขู่ข่มขู่

จังหวัดตากเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ติดชายแดน และมีการใช้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าเพื่อทำงานในพื้นที่มานานทั้งแรงงานภาคเกษตรและอุตสาหกรรม แต่จากการที่ผ่านมากฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อการทำถูกกฎหมาย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตชายแดน ทำให้มีผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งยังคงใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่ และยังมีผลการปฏิบัติงานด้านการสกัดกั้น ยังคงพบว่ามีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมายังพื้นที่ด้านในอยู่บ่อย ๆ

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) มีคำสั่งที่ ๗๒/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ไทยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียน และข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เห็นชอบให้จัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรกใน ๕ พื้นที่ชายแดน เพื่อให้ก้าวสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ ๑. อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ๒. อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ๓. จังหวัดตราด ๔. จังหวัดมุกดาหาร ๕. อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งสิ้นเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ หนึ่งในนั้นคือปัญหาด้านแรงงาน ซึ่งยังคงมีแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองไทยผิดกฎหมายในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก จึงได้มีการเสนอให้แก้ไขกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหายังคงไม่ถูกแก้ไขให้หมดไป

ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก โดยผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น สถานอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข ในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตาก
๒. เพื่อศึกษาบทบาทหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว
๓. เพื่อเสนอแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว แบบองค์รวมในพื้นที่จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ใช้ข้อมูลเอกสารและข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจาก กระทรวงแรงงาน กระทรวงกลาโหม กระทรวงพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แรงงาน
๒. ขอบเขตด้านพื้นที่ทุกอำเภอของจังหวัดตาก ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนอกเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยวิธีวิจัย ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อกฎหมาย ความตกลงระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมา อย่างละเอียดทุกขั้นตอนการทำงานของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า
๒. การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการเสวนากลุ่มของผู้เกี่ยวข้อง/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

การบริหารการจัดการแรงงานต่างด้าวแบบองค์รวมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก โดยการวิเคราะห์นโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. นโยบายในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวของรัฐบาล

การเปิดโอกาสให้จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทย เพื่อยืนยันให้ทำงานในประเทศไทย เพื่อรอการพิสูจน์สัญชาติ ทำให้แรงงานต่างด้าวได้รับการควบคุมทางบัญชี แต่ก็สามารถเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนในได้ จึงทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ รัฐบาลจึงกำหนดให้นำมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มาบังคับใช้ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ พร้อมกันนั้นก็ให้กระทรวงการต่างประเทศทำความตกลงกับประเทศสหภาพเมียนมา ให้ออกเอกสารบัตรผ่านแดน (Border pass) ให้กับบุคคลที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเมียวดี และจะเข้ามาประเทศไทย เพื่อขออนุญาตทำงานได้ในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาลในพื้นที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก แต่ในความเป็นจริงพบว่าราษฎรชาวเมียนมาส่วนใหญ่หรือร้อยละ ๙๕ เป็นแรงงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชั้นใน โดยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเมียวดี จึงไม่สามารถดำเนินการออกบัตรผ่านแดนได้ ในขณะที่ยังคงมีความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก และหากรวมกับความต้องการแรงงานใหม่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษตากของนักลงทุนใหม่ก็จะทำให้ความต้องการแรงงานมีมากขึ้นด้วย

๒. ด้านสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบ เรื่อง การตรวจโรคและการประกันสุขภาพ โดยมีค่าใช้จ่ายในการตรวจโรคปีละ ๕๐๐ บาท โดยจะออกใบรับรองแพทย์ให้ ๔ ใบ โดยนายจ้างนำไปใช้ครั้งละ ๑ ใบ ต่อ ๓ เดือน ส่วนการประกันสุขภาพ มีค่าสุขภาพ มีค่าใช้จ่าย ๕๐๐ บาท/ ๓ เดือน หรือ ๙๐๐ บาท/ ๖ เดือน หรือ ๑,๖๐๐ บาท/ ปี รวมค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาตามมาตรา ๑๔ ในรอบ ๓ เดือน จำนวน ๑,๐๐๐ บาท ซึ่งการจ่ายค่าตรวจโรคและประกันสุขภาพนี้ แรงงานต่างด้าวที่เข้ามามักจะไม่จ่ายเงินจ่ายให้ จึงเป็นภาระของผู้ประกอบการ จึงมีผู้ประกอบการบางรายพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ความร่วมมือ ทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวที่มีโรคประจำตัวและโรคระบาด

๓. ด้านการควบคุมแรงงานต่างด้าว

แรงงานต่างด้าวที่ควบคุมด้วยบัญชีระบบฐานข้อมูลจะทำให้ทราบสถานภาพต่าง ๆ สถานที่ทำงาน เชื่อมโยงกับทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องครบถ้วนทั้งระบบ หรือศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน (One Stop Service)

๔. ปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับสหภาพเมียนมายาวประมาณ ๕๔๐ กิโลเมตร มีพรมแดนลำน้ำเมย ๑๗๐ กิโลเมตร และเขตแดนทางบก ๓๗๐ กิโลเมตร ปัจจัยที่ทำให้จังหวัดตากมีสถานการณ์การค้ามนุษย์ คือ เป็นเมืองต้นทางที่แรงงานโยกย้ายเข้ามาทำงาน เป็นเมืองทางผ่านที่กลุ่มขบวนการค้ามนุษย์นำเหยื่อจากสถานที่อื่นผ่านจังหวัดตากไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศหรือส่งต่อต่างประเทศ เป็นเมืองปลายทางที่ผู้ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์จากที่อื่นถูกส่งเข้ามา

แสวงประโยชน์ในพื้นที่ชายแดนด้านอำเภอแม่สอดไปยังสถานบริการ โรงงานและเขตเมือง มี ๒ รูปแบบ คือ การแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบการค้าประเวณี และการบังคับเอาเปรียบด้านแรงงาน

ข้อเสนอแนะ

๑. การปรับแก้ความตกลงระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมา เพื่อให้ตอบโจทย์ผู้ที่ต้องการขอบัตรผ่านแดน (Border pass) เข้ามาขออนุญาตทำงานในลักษณะไป – กลับ หรือตามฤดูกาล เพื่อให้ครอบคลุมราษฎรชาวเมียนมาที่อยู่นอกเขตจังหวัดเมียวดี เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการแรงงานในปัจจุบัน และเตรียมตอบสนองความต้องการเมื่อมีการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อไป

๒. การปรับปรุงระบบสาธารณสุขให้ผู้ประกอบการรายย่อยและเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ตามที่รัฐบาลต้องการ รวมถึงการบริการให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการ เช่น วัตถุอันตราย สารเคมีในแปลงเกษตร เพื่อให้แรงงานต่างด้าวไม่เป็นอันตรายและไม่สร้างปัญหาอันตรายต่อสังคมด้วย